

UKDE

1

UKDE KİTAPLIĞI: 90
MARAŞ KÜLTÜRÜ EDEBİYAT SERİSİ: 23

Editör:

Yaşar ALPARSLAN
Serdar YAKAR

Baskı-Cilt:

ÖNCÜ BASIMEVİ
Tel: 0 312 3843120
Kahramanmaraş Ajans
0344 2212035

Kapak Tasarım:

Şükran İŞÇİ

Baskı Tarihi:

Mart 2011

ISBN

978-605-61568-8-5

Yazışma Adresi:

Vefa Kitap Kırtasiye
İsmetpaşa Mah. Borsa Cad.
Buket Sitesi Altı No 17/C
Tel: 0 344 225 13 00
mahmutseyithan@hotmail.com
KAHRAMANMARAŞ

Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR

**ESKİ MARAŞ'TA ÂLİM
ÇIKARMIŞ ÂİLELER**

**Kahramanmaraş
2011**

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	7
BİRİNCİ KISIM:	
Ağabegzâdeler Mehmet Emin (Akben) ve Duran Hoca.....	17
Bahçeci Hoca (Mehmet Ağdaş).....	19
Balbabalar Mustafa Hoca.....	19
Belpeykarlar (Belpınarlar).....	20
Berberzâdeler (Ahmet Tâhir Özcan).....	20
Bosnalı Ahmet Efendi ve Oğlu İbrahim Hakkı Tanrıkulu.....	22
Büyük Müftü Hafız Ali Efendi.....	24
Cerîdîzâdeler (Vezirzâdeler).....	27
Çiğenzâdeler.....	28
Çerkez Hoca (Yahya Özyüreg).....	28
Çilingirler (İbrahim Efendi).....	30
Çuhadarlılar Çuhadarzâde İlyas Efendi.....	30
Darendeliler.....	31
Dayızâdeler.....	32
Elbistanlıoğlu Muhiddin Efendi (Muhiddin Ülger).....	36
Elbistanlızâde Hafız Veliddin Efendi.....	36
Eminoğulları Eminzâde Emin Efendi (Emin Dosdoğru).....	37
Evliya İbrahim Efendi.....	38
Evliyâlar (Ahmet Ermiş).....	40
Evliyâzâdeler Hacı Osman Efendi.....	40
Gazezzâdeler Gazezzâde Müderris Hüseyin Efendi.....	41
Gebeloğulları Osman Kebel ve Ahfadı.....	41
Güllü Hoca (İbrâhim Gül).....	42
Hocaoğulları (İsmailzâdeler).....	43
Kalalızâdeler Kalalızâde Osman Efendi.....	43
Kalenderzâdeler Kalenderzâde Seyyit Nimetullah.....	44
Kanadıkırıklar ve Adı Bilinen Âlimleri, Müftüleri.....	46
Karaküçükler.....	51

Karamanlı Fahısı Hacı Hasan Efendi.....	52
Karpuzoğulları Mehmet Karpuzoğlu.....	53
Kazancılar (Kazancızâdeler).....	54
Kırmacızâdeler Kırmacızâde Hacı Mehmet ve Mustafa Efendi.....	60
Kısakürekler	61
Kireçcizâdeler.....	62
Müderrişoğulları Müderriş Ali Efendi.....	63
Müfendiler (Arıkanlar).....	67
Nuhzâdeler Elbistanlı Hacınuhzâde Ahmet Efendi.....	68
Saçaklızâdeler Sünbülzâdeler.....	70
Sandalzâdeler Sandalzâde Hafız Osman Efendi.....	70
Selman Canpolat.....	72
Seyyid Ali Sezai (Emir Abdülcelil Oğulları).....	74
Seyyidhanzâdeler (Osman Efendi).....	76
Şekerli İmamı Şâkir Hoca Şâkir Yorulmaz.....	77
Tefsirli (Zekeriya Güvenen ve Oğlu Abdullah Güvenen)	78
Tekrekliler Lütü Efendiler.....	82
Tekinşenler (Tekkenişîn).....	84
Tepebaşılar.....	85
Tiyeklişoğulları Tiyeklişoğlu Veysel.....	85
Vakkaslar Hacı Ali Rıza Vakkasoğlu	86
Viçviç (Vişviş) Zâde Hasan Refet Efendi.....	86
Yeşil Hoca Mehmet Saygılı.....	88

İKİNCİ KISIM:

A'mâ Hafızlar.....	89
Meşihat-ı İslâmiyye de Dosyası Olup Bugün İçin Âilesi Bilinmeyen Âlimler Hizmetliler.....	90
Maraş'ta Âlim Yetiştirmiş ve Fakat Bugün Bilinmeyen Âileler.....	92
Maraş'ta Âlim Çıkardığı Bilinen Fakat Âlimleri İle Âlakalı Bilgi Olmayan Âileler.....	92
Hafız Ali Efendi Dahil Bilinen Bazı Maraş Müftüleri.....	98

ÜÇÜNCÜ KISIM:

Maraşlı Âlimlere âit Hatıralar Menkıbeler.....	101
Maraş Harbi ve Hocalar.....	115

İKİNCİ BÖLÜM: VESİKALAR.....	119
------------------------------	-----

TAKDİM

Serdar Yakar Bey’le yıllar evvel Maraş’ta âlim çıkartmış âileleri çalışmayı kararlaştırmış ve Kalalı âilesinden, Kalalı Osman Efendi’den başlamıştık çalışmaya. Araştırmıştık. Âileyi bulmuştuk. Üçbeş yerden bilgi almıştık. Kız alıp verdikleri âileleri tesbit etmiştik.

Mümkün olunsaydı bu tür âile sayısını çoğaltacaktık. Önce makaleler tarzında, sonra birleştirip kitap hâlinde yayınlıyacaktık.

Fakat onun başı vayvaylı. 28 Şubat sürecinin vs. mağduru oldu. Çalışma da başlamadan bitti.

Derken ortalık biraz duruldu. Kalalı olmamakla berâber birkaç âile çalıştık. Onun imzâsıyla Alkış dergisinde yayınladık. Hakkı Hoca, Dayızâdeler vs gibi âileleri işledik. Yapılarını ortaya koyduk. Kitap çalışmaları başlayınca da çalışmayı durdurduk.

Ancak bu arada bir gelişme oldu. Şu anki Maraş müftümüz Bekir Bey’den ricâ ettik. Araya girdi. İstanbul Müftülüğü’nden eski Maraşlı âlim, müftü vs ne varsa dosya bilgisini istedik. Bir CD geldi. Bunu da biz çözmeden bir arkadaşına yüksek lisans yapsın için verdik. O da çıktısını aldı, çözdü bize getirdi. Baktık epey bir âile büyüğü ile alâkalı bilgi var. İcâzet örnekleri var. Sevindik. İşe yeniden koyulduk.

Biz zâten Maraşlıydık. Eski âileleri tanıyorduk. Kimler hoca çıkarmış bunları hep biliyorduk. Duyarak büyümüştük.

Onun için dosyadaki âileleri esas aldık. Âileleri bulduk, görüştük. Eksik bilgileri tamamladık.

Bu tür bilgiler Sadık Albayrak’ın İstanbul Belediyesi Yayınları arasından çıkardığı “Son Devir Osmanlı Uleması” kitabında da vardı. O dosya ile bu kitap bazan birbirini tutuyor, bazan farklılık arz ediyordu. Farklılıkları da bulduk, çalıştık.

Bu iki kaynağa girmeyen âileler vardı. Bunlar bizim hafızamızda mevcuttu. Okuduğumuz çeşitli kaynaklarda karşımıza çıkardı. Onları da çalıştık.

Yine Müftülüğümüzde 1924-1934 yılları arası hizmet eden din görevlilerinin adlarının yazılı olduğu bir defter vardı. Bunu da göz önünde bulundurduk. Bu deftere göre de çalıştık.

Derken ortaya epeyce bir hasseten son dönemde âlim çıkarmış âile çıkardık.

Ma'lum eski toplumda büyükler iki çeşit olurdu:

1-Âlimler. Âlim olduğu halde öne çıkanlar. Liderlik vasfı kazananlar. Kanaat önderi durumunda olanlar. Temsil kabiliyeti kazananlar. Takvâsıyla ihlasıyla güven yaratanlar.

2-Toplumda bir âileden veyâhut değil öne çıkanlar, eşraf hüviyeti kazananlar. Yâni hayatın içinde muvaffak olanlar. Karakterleriyle topluma kendini kabûl ettirenler. Sil baştan âile kuranlar. Şimdiki ta'birle "marka kimlik" yaratanlar.

Bu iki zümre toplumun önderleri olurdu.

Mesela Maraş harbini ele alalım. İngilizler gelir. Komutan bir takım Maraşlıları huzuruna çağırır. Onlarla görüşür. Şimdi bakalım bunlara:

Tekerekzâde Hacı Mehmet Tevfik. Müftü.

Dayızâde Hacı Mehmet Emin. Müderris.

İlyas Efendizâde. Müderris.

Hasan Ra'fet. İlyas Efendioğlu. Âlim, bilâhere Müftü.

Karaküçükzâde Keskin Hacı Mehmet. Eşraf

Seyithanzâde Osman Efendi. Müderris.

Leblebicizâde Hafız Ali Efendi. Âlim, bilâhere Müftü.

Emir Abdülcemizâde Şeyh Ali Sezai Efendi. Âlim. Şeyh.

Mutasarrıf Ata Bey. İdâreci.

Dikkat ederseniz âlim ağırlıklı, içinde eşraf da olan bir gurub.

Peki bunlar mı sâde Maraş'ın ileri gelenleri. Muhakkak ki hayır. Bunlar ilk akla gelenleri. Biraz da en öne çıkanları. En önde olanları.

Bu, biz yetiştik böyle devam ederdi. Bunlardan ölen olur, yenileri yerini alırdı. Eskiler birer hâtıra olarak kalır yâd edilirdi.

Biz küçükken Maraş'ta eşrafı çık, eski eşraf âilelerden öne çıkmasını çık, âlimler şöyle sıralanırdı. Mahallesine bölgesine göre şöyle bahsedilirdi.

Büyük Müftü Hafız Ali Efendi. Fetvâhâne'de oturur. Merkezdir.

Şâkir Efendi. Büyük âlimdir. Hafız Ali Efendi'nin talebesidir. Şekerli Câmii imamıdır.

Fazlı Hoca. Duraklı bölgesi hocasıdır. Âlimdir.

Veliddin Efendi. Büyüksu'da oturur. Âlimdir. Şâirdir. Farsça ve Arapça'ya tam âşinadır.

Dayızâdelerin âlimleri yeryüzünden çekilmişler. Hayat hikâyeleri, menkıbeleri anlatılır.

Karamanlı Fahısı. Karamanlı bölgesinin âlimidir. O bölgenin insanı ona danışır.

Vezir Fahı, Müderris Ali Efendi sağdır. Fakat gençlik yılları konuşulur. Zira okuyup gelmişler. Maraş harbi öncesidir. Etraflarına iyi öğrenci toplamışlar. Harp sonrası pasif kalmışlar. Veya pasifize edilmişler. Sisteme intibak etmişler. Esamisi o kadar okunmaz.

Bir de mektep hocasıyken imamlık vs yapanlardan çok bahsedilirdi.

Adam mekteb hocasıdır. Tek parti dönemidir. Mekteb hocalığı vs yapsa hanımıyla baloya çağrılacak. Gitse vay gitmese vay. Ne yapacak. Ya istifâ edecek. Diyelim rahmetli Kanadıkırık Ali Rıza gibi. Veya imam olacak. Vaziyeti kurtaracak. Ne gibi, Hakkı Hoca gibi.

Hakkı Hoca mekteb hocasıdır. Ancak hocalığı da olduğu için imam olur. Hocalıkta Dayızâde'den icâzet alır. Ölünceye kadar okur, okutur. Nakıb Câmii imamıdır. Fetva verir. Bölgenin kanaat önderidir.

Eski Maraşlılar çok okutmuş biri olarak Nuh Efendilerden olan Ahmet Efendi'den çok bahsederlerdi. Ailesinde okumuş olan iki kişiden biri "Babam, dedem Nuh Efendiden okumuş" derdi. Belli ki bu zât uzun zaman Maraş'ta müderrislik yapmıştı. Babam da dedem için "bundan okumuş" derdi.

Geçmişte en çok âlim çıkaran âilelerden olan Kanadıkırıklıdan, Kazancılardan, Tekerekliden âlim çıkmaz olmuştu. Kanadıkırıklıdan Mahmut Efendi, Kazancıdan Raif Efendi, Tekerekliden Sıddık Efendi'den, Saçlı Derviş'den bahsedilirdi. Eskiler çekilmişti. Çekiliyordu. Yeniler eskilerin yerini doldurma derdinde değildi.

Bir de çok büyük âlim olmadığı halde hizmetiyle, himmetiyle, gayretiyle dikkati çekenler vardı.

Yeşil Hoca Kayabaşı'nda ses getirirdi. Çerkez Hoca Keşifli bölgesinde ses getirirdi. Ölmüşken bile adı çok anılırdı. Sandaloğlu Osman Efendi her hizmetin içinde başı çekerdi. Ali Rıza Vakkasoğlu Hoca da hizmetiyle, himmetiyle çokca yâd edilirdi.

Okuma hocaları ayırdı. Onlar ocak olurdu. Ocak içinden çıkardı. Seydihanlar, Barıtcılar, Zarifler, Hatıplar vs böyle âilelerdi.

Devlet Kuran Kursu açmaz. Açanı takip eder. Toplum dindar. Çocuklar mutlak okuyacak. Bu ihtiyacı sınırsız aralık hocası denen kadın erkek hocalar karşılardı.

İnsanlar konuşurken “hocam şu” diye konuşurdu. Hocalar gördükleri zulümlerle anılırdı. Askerlik hikâyesi kadar da hocalara yapılan zulümler, okuma baskınları hikâye edilirdi. Anlatılırdı.

Hocalardan Hafız yetiştirenler çok meşhurdu. Güllü Hoca, Bahçeci Hoca, Kireççi Hoca vs. Bunlar öbür aralık, mahalle hocalarına fark atardı, onlardan üstün tutulurdu.

Bunlardan Güllü Hoca ile Bahçeci Hoca tek parti döneminde, yazılsa kitaplar dolduracak kadar zulüm görmüştü. Bunlara çok acınırdı. Tek partiye olan kinin en büyük kaynağı bu hocalara karşı yapılan zulümlerdi.

Toplumun bir yapısı da şuydu. A'mâlar Hafız yapılırdı. A'mâ olup da hafız olmıyana zor rastlanırdı. Onun için hafız a'mâ, a'ma hafız anlaşılırdı. Hafızlık a'mâlar için geçim kaynağıydı.

Mutlaka toplumda târîkatlılar vardı. Ama çoğunluk târîkat dışıydı. Târîkatlıdan çok târîkat düşmanı vardı. Şöyle derlerdi.

-Din Muhammed yolu, yol Külek Buğazı.

Maraş'ın va'z hocası târihte çok olmuştu. Ama hiçbiri va'z vermede Zekeriya Hoca kadar öne çıkmazdı. Zekeriya Hoca halk tipi va'z hocalığının tam bir örneği idi. Renkli bir kişiliği vardı. Hoca olup da siyâsete atılan ilk oydu. Onun için üstünde çok şor dolaşırdı. Hakkında çok konuşulurdu.

Toplum yapımızla alâkalı bu tür bilgileri verdikten sonra gelelim bu çalışmanın asıl sadedine. Neyi amaçlıyoruz bu çalışmayla? Maksat ne bu çalışmadan? Yukardan aşağı sayalım:

Evvela Anadolu da bir gelenek var. Bazı âileleri hocalar kurar. Veya âile bir hoca çıkarır. Sonra âile çocuklarını evvela hocalığa sevk eder. İsmi buradan yapar. Geçimini buradan sağlar. İ'tibârını buradan kazanır. Toplumda öne çıkar. Müftüsü, müderrisi olur. Onunla iftihar eder. Sanki kast oluşturur.

Zâten hocalık da i'tibarlı meslektir. Değer ve saygınlık kazandırır.

Sanki bu tür âileler mektebdir. Mekteb gibi çalışır. Kendi çocuğunu eğittiği gibi başkalarının çocuklarını da eğitir.

Maraş'ta da bu tür âileler vardır. Hem de her zaman ve her asır.

Ancak hiçbir şey de süreklilik olmaz. Gelenek az çok devam eder, sonra biter. Bazan da öled, göç, savaş gibi sebeplerle âile yok olur. Âile hiç yeryüzüne gelmemiş gibi olur. Kaydı varsa kitapta kalır. Yoksa o da olmaz.

İşte Maraş'ta bugün Debbağzâdeler, Haddâdizâdeler yazılı tarihtir.

Bazan da bu âilelerden ilim işini ciddi götürenler olur. Şahıs evinde, câmisinde, medresesinde eğitim verir. Eğitimi son noktasına vardırı. Verdiği eğitimin sonunda icâzet verir. Bu da çok önemlidir. Zira oturmuş bir eğitimin, gelenek kazanmış bir eğitimin işâretidir. Eğitim için seviye ifâdesidir.

Anadolu'da bu işte çok öne çıkmış, adını duyurmuş şehirler vardır. Kayseri, Konya bunlardandır. Maraşlılar için Konya, Kayseri çok az da Antep, Kilis bu tür ilim edinme merkezleridir.

Maraş da kendi çapında eğitim veren merkezlerdendir. Burada da icâzet veren âlimler vardır. Âile içinde eğitimi ciddi tutan, gelenekleştiren, icâzet verecek derecede âlim çıkartan âileler vardır.

Kanadıkırıklar, Dayızâdeler bu âilelerdendir. Bunlar âile geleneği içinde ilmi canlı tutmuşlar ve icâzet vermişlerdir.

Nuh Efendizâde Ahmet yine son dönem Maraş'ta icâzet vermiş âlimlerdendir.

Târihte Maraşlılar eğitim için dışarı gittikleri gibi eğitim için dışardan Maraş'a gelenler de olmuştur. Kayıtlarda bunları görmek mümkündür.

Maraşlılar eğitim için en çok Kayseri, Konya, daha az İstanbul, Halep, Şam'a gitmişlerdir. Bunların dışındakiler istisnâdir. Bu gitmelerdeki en büyük âmil ise meşhur olmuş bir hocadan icâzet almak, seviye yakalamaktır.

Maraş'ta kimse şimdiye kadar çıkıp bu tür bir çalışma yapmamıştır. Yapıp da toplum hafızasını kayd altına almamıştır.

Bu tür bir çalışma olmayınca toplum sanki son asırlar yaşamamış, hiçbir şey üretmemiş gibi gözükmektedir. Maraş'ta sanki eğitim yokmuş gibi algılanmaktadır. Halbuki Maraş'ta medrese, medrese dışı eğitim vardır.

Aslında bu tür çalışmalar her asır yapılmalıdır. Gelecek nesiller geçmişe bağlı bilgilendirilmelidir. Toplum, geçmişte neler olmuş, ne âlimler çıkmış bir şekliyle bilmelidir.

Cumhuriyet bizde her bakımdan dönüşümün başlangıcıdır. Başlangıç çağıdır. Başlamışların neticelendiği çağdır.

O bakımdan bu çalışma çok geç kalmış bir çalışmadır. Bu çalışmanın asıl zamanı 1920-30'dur. Zira o zamanlar âileleri nesepleri ile berâber her bakımdan bilen insanlar vardır. Ve bunların hafızası bu tür konularda gâyet canlıdır. Bugün bu tür konuları önemseyen insanlar azalmıştır. Adam bırak başkasını kendi âilesi ile bile ilgilenmemektedir. Kendi âilesinde âlim varmış, yokmuş umursamamaktadır. Halbuki önemlidir. Geçmişinizde âliminiz varsa sizin için şereftir. Güvendir. Kökü mâzide olan âti olmak gibidir. Kişi için babalı analı gibidir.

Bensem ben, bu çalışmayı yapmadan Maraş'ta son asır hat ilmi bir tek Zekeriya Hoca'nın üstünde zannedirdim.

Halbuki bu çalışmayı bitirince gördüm ki Maraş'taki mekteplerde hat dersi var. Bu hat dersine giren icâzetli hocalar var. Bunların içinde Maraşlılar var.

Ayrıca Maraş'ta hocalar içinde çok sayıda icâzetli hattatlar var. Hem yerine göre bir iki üç dört hattattan icâzetli hocalar var.

Meselâ bir Selman Canpolat Hoca 3-4 hattattan icâzetli. Büyük hattat. Oğlu da hattat.

Tabii bu benim için fevkalade sevindirici bir husus. Zirâ bunlar birer medenîlik simgesi. Medeniyet alâmeti.

Ne güzel her asır memleketimde hattatlar bulunmuş. Hayrettin Meraşî'den sonra Maraş'ta hat sanatı ölmemiş, yaşamış. Cumhuriyete kadar ulaşmış.

Yine bu dosyalar elime geçmeden önce şöyle bilirdim. Maraş'ta büyük âlimler yaşamış. Diyelim ki büyük müftü olarak Kanadıkırık Mustafa ve Hafız Ali Efendi gibi. Fakat büyüklükleri bizce müsellemler.

Halbuki bu dosyalarda gördük ki nice zâtlar ilmi sebebiyle Meşîhat-ı İslâmiyye'den en büyük nişanları almış. En büyük pâyelere erişmiş. Yâni bunların âlimlikleri hususunda biz çalıp biz oynamamışız. İstanbul da bunları görmüş, takdir etmiş.

Benim bildiğim Meşîhat-ı İslâmiyye de arşiv çok. Bilemiyorum ne kadarı tasnifli. Bize geleni ne kadar.

Keşke peşine düşülse, insan görevlendirilse, arkası bulunsa ve üzerine çalışılsa. Maraş'ta müftülük, nâiblik, kadılık yapanlar bulunabilse. Geçmiş gün yüzüne çıksa. Bunun ne kadarı Maraşlı, ne kadarı değil bilinse.

Ben düz, kültürsüz, sâde yaşama sevdasında olan toplumdan korkarım. Zira kendi kendini yer, bitirir. Sağlıksız büyür. Yapı gibi değil, yığın gibi büyür. Millet değil illet olur. Kendi içinde birbirini yer. Bir olumsuzluğa karşı direnç gösteremez. Onun için değer, kültür, bilgi üstüne kalkınma iyidir. Olursa iyi olur.

Yine yıllarca elime niçin Maraşlı bir âlime, şeyhe âit icâzet geçmez diye can sıkardım. İlk Hakkı Hoca'ya âit icâzete ulaştım. Sonra da üç icâzete buradan. Ve bu sene üniversiteye koyduğumuz bir arşivden Rafet Seçkin'e âit bir icâzete. Derken elimizde oldu beş-altı icâzet. Bu, bir memleket için ne kadar güzel bir şey.

Çünkü Osmanlı da icâzetsiz âlim çok bulunurken icâzetli âlim az bulunur. İcâzet vermek ulu orta olmaz. İşin haysiyet, şerefi vardır. Zira icâzetde bir uç alansa bir uç peygamberdir. İş ehline vermemek emânete ihânettir. Burada emânet din bilgisidir.

Bu çalışma bir denemedir. Zirâ esasî dosyalar, bir müftülük evrakı, bir kulak bilgisidir.

Şuna inanıyorum. Yarın birgün biri bu çalışmayı görecektir, esas alacak, genişletecektir. Veya bana gelecek, şurası eksik diyecek. Benim bilgimi genişletecektir. Belki de kitab bu bilgiler dâhilinde yeniden basılacaktır. Olgunlaşacak, mükemmelleşecektir. Bulamadığım, bilemediğim âileler bulunacak, bilinecektir. Nice kök âileler ortaya çıkacaktır.

Biz dosya da olup da bulamadığımız, bilemediğimiz âileleri de kitaba koyduk. Dosyada ne bilgi var ilâve ettik.

Ayrıca dosya dışı bildiğimiz âilelerin adını da yazdık ki bilen olur, bilgi getirir, kaydederiz dedik.

Maraş'ta bunun dışında şöhret olmuş âileler yok değil. Mesela idârecilikte Dulkadirliler, Bayazıtlılar, Hüdayioğulları gibi. Bunlarda şair bulmak mümkün, âlim bulmak zordur.

Biz kitabı iki bölüm yaptık. Birinci kısım hayat hikayeleri, ikinci kısım belgeler.

Maraş merkezde müftülük yapmış olanların adlarını da yazdık. Görev yaptıkları yılları tam bilemediğimiz için gelişigüzel yazdık. Başlangıç olsun dedik. İlerde çalışacaklara malzeme olsun, kolaylık sağlasın istedik.

Bu kitaba altı tane icâzet koyduk. Bu icâzetlerden üçü Kayseri'den alınma. Yani Maraşlı önce Maraş'ta okumuş. Sonra Kayseri de bir büyük âlimin şöhretini duymuş. Onun da şöhreti memâlik-i Osmâ-

niye'yi kaplamış. Tutmuş Kayseri'ye gitmiş. Torun Efendi gibi. Ondan okumuş icâzet almış. Maraş'a gelmiş.

Maraş'ta da kendi okutmuş. Artık icâzeti var ya, icâzet de verebilir. Nitekim okutmuş, vermiş.

Örneğini koyduk. Kanadıkırık Mustafa Efendi okuttuğu "Râfet bin Esseyid İlyas Elmerâşi"ye kendi eliyle yazarak icâzet vermiş. Râfet Efendi soyadı kanunu ile "Seçkin" soyadını almış. Müftü olmuş. Müftü iken 1929'da ölmüş.

Yine Kanadıkırık Mustafa Efendi Duran Hoca Efendi'ye icâzet vermiş.

Dayızâde Esseyid Elhac Elhafız Muhammed Emin Efendi Eşşeyh İsmail (İlmî) Efendi'den icâzet almış. Oğlu Esseyid Muhammed Ziyâuddin'e de icâzet vermiş. O da halası oğlu İbrahim Hakkı'ya icâzet vermiş. Hakkı Efendi sonra "Tanrıkulu" soyadını almış. Nakıp Camiinde imamlık yapmış, 1955 de ölmüş.

Ali İlmî (Bilgili) Efendi ile Mehmet Emin (Alparslan) Efendi icâzetlerinin bir örneğini Meşihat-ı İslâmiyye'ye göndermişler. Oradan bize CD içinde geldi. Bunların sayfa düzeni içinde taranarak basımı zordu. Mümkün değildi. Doç. Dr. Zekeriya Pak Beyefendiye ricâ ettik. İcâzetleri sayfa düzeni dahilinde bilgisayarda yazdılar, kitaba koyuyoruz.

Kanadıkırık Mustafa Efendi'nin icâzeti hem CD içinde geldi, hem bir sayfası hariç bizde vardı. Eksiği tamamladık, kitaba aynen koyuyoruz.

Bu üç icâzetin üçü de Kayseri'den alınma.

Yine ifâde ediyoruz. Bununla şuna ulaşıyoruz. Maraş'ta altyapısı olan bir eğitim var. Eğitim veriliyor. Tamamlanıyor. Okuyan icâzetle şerefleniyor.

Ama okuyan çok hevesli ise Haleb, Şam, Kayseri, Konya, İstanbul gibi yerlere gidiyor. Oradaki ünlü, şanlı hocalardan da istifâde ediyor. Ve şöyle demeğe getiriyor.

-Ben ilmi topladım. Kimde ne var ne yok aldım. Aha da icâzetim.

Bununla güven veriyor. Kendine de pâyeye biçiyor. Pâyeye kazandırıyor. Etrafına öğrenci topluyor, câzibe merkezi oluyor.

Maraş'ta her çağda her zaman medrese var. Camii hücreleri, camii bitişiği tesisler bu işe yarıyor. Bu bakımdan her cami 'hem cami hem medrese' deseniz caiz.

Ulu Camii, Hâtûniye Camii, Şazibey Camii, Restebâiye Camii, Delialili Camii, Şekerli Camii, Divanlı Camii medreseleri, Taş Medrese, Acemli Bektûtiye Camii medreseleri, Servili, Bayazıtlı Camii medreseleri son dönem faal olan medreselerdir. Maraş'ta son dönem bir bu kadar daha medrese vardır. Daha başlarda, devletin zengin olduğu dönemlerde ise köylere kadar medrese kurumu götürülmüştür.

Ama devletin camı başı derdine düştüğü, gelirin savaşlarda yenildiği, insan unsurunun ayaklanmalarla harcandığı son dönem bunların sayıları azalmıştır. Ama kim ne derse desin bu medreseler çok kıymetli insanlar, âlimler yetiştirmiştir.

Cumhuriyet ilan olur, medreseler kapatılır. Müderrisler boşta kalır. Tek parti dönemi başlar. Müderrislerden bir kısmı kendince bir iş kurar. Çoğunluk perişan olur, ele muhtaç olur. Çocukları çevresi bakar. Bir kısmı da Diyanet'te vazife alır. Bunlar da camilerde imamlıktan ziyâde hatipliğe verilir.

Onun için müftülükten aldığımız defterde hatip gözükenler müderristir. İmamların ise bir kısmı müderristir.

Ancak Maraş'ta da tüm ülkede olduğu gibi vasat molla, hoca çokken icâzetli müderris azdır. Parmak sayısından fazla olmakla beraber sayılacak kadar da azdır. Çünkü yetişmesi zordur. İcâzet almak kolay iş değildir.

Maraş İslam tarihi içinde Şam toprağıdır. Şam toprağında sınır Ahır Dağı'dır. Osmanlı da ise Dulkadiyye toprağı sonra da Halebe bağlı mutasarrıflıktır. Onun için her Maraşlı, şimdi Elbistanlının Maraşlıda olduğu gibi aynı zamanda Halebli-Şamlıdır. Maraşlı'nın hasseten ticâret sebebiyle, coğrafi kolaylık itibâriyle bir ayağı buralardadır.

Bu sebeble Maraşlı bir âlim kendini Maraşlı Halebli, Maraşlı Şamlı da görür. Bura küçük, ora büyük. Burada doğar yetişir. Balık gölüne göre büyür. Buradan oraya gider. Orada hocalık yapar.

Onun için bunlardan da bildiğimiz bir örnek koyduk. Mutlak bunların buralarda, bura dışında örneği var.

Mesela Maraşlı olup yetişip İzmir'e yerleşenler var.

Velican Elmerâşî, Mustafa Kâmil gibi bunlardan birer kitap örneği koyduk.

Daha da var. Biliyoruz. Fazla büyütmedik.

Biz dosyaları çalışırken gördüğümüz tarihleri aynen aldık. Korumadık. Milâdiye çevirmedik.

Çünkü dosyadaki tarih hicrî mi milâdî mi bilemiyorsun. Çeviriyorsun, bir sebeble zorda kalıyorsun. Aynı sıkıntıyı nüfustan aldığın belgelerde de yaşıyorsun.

Çünkü eski Maraş'ta çocuk ölüyor, nüfusdan düşülmüyor. Ölü-
nün nüfus cüzdanını daha sonra doğan çocuk kullanıyor.

Veya oğlan çocuğu ya askere geç gitsin için veya erken gitsin için
2-3 yıl oynamalı yazdırılıyor. Sen nüfusa göre yazıyorsun, adam karşı-
na geçiyor nüfustan alınan bilgilerin yanlış olduğunu söylüyor.

Velhasılı eskilerin doğum tarihleri ile ilgili sağlıklı laf edilemi-
yor.

Bu kitap bir deneme.

Bununla biz bildiğimizle, tahkikatımızla dosyadaki bilgileri bir-
leştireyoruz. Bir neticeye varıyoruz.

Ama şunu biliyoruz bu çalışma az eksik, çok eksik.

Biz bazı âileleri isim olarak biliyoruz. Fakat bugünkü Maraş'ta
temsilcileri kimler bilemiyoruz. Onlar bu çalışmadan haberdar oldukla-
rında gelsinler, bizleri bulsunlar, bize âileleri ile alakalı bilgi versinler.

Veya âile müderris, müftü, kadı, naib çıkarmış. Olur ya biz bil-
miyoruz. Yine gelsinler, bilgi versinler.

Âileler kendilerini tam tanımıyor. Bilgiler birbirini tutmuyor.
Ama bilgi çoğaldıkça iş biraz kolaylaşıyor, bir şeye benziyor. Ricâ edi-
yoruz. Burada haklarında bilgi verilen âilelerin ulaşamadığımız fertleri
de gelsinler bize bilgi versinler, belge versinler.

Bizler de bu bilgi ve belgeleri kullanarak bu kitabı olgunlaştıra-
lım. Geliştirelim. Yeni baskılar yapalım.

Böylece şehrimizin bir dönem târihi aydınlansın. Bilinir olsun.
Meçhûlu değil ma'lûmu yaşamış bir toplum olalım. Tarihimizi belirsiz-
likten kurtaralım.

Kitabın çıkmasına vesile olan ve burada âlimlerinin adları geçen
âilelere teşekkür ediyoruz.

Sağ kolumuz Serdar YAKAR Bey'le daha nice berâber çalışma-
lar yapma arzusuyla...

Allah'tan güç, kuvvet, takat vermesini ricâ ediyoruz. Önümüzü
açacağı ümidiyle yaşıyoruz.

Yaşar ALPARSLAN

BİRİNCİ KISIM:

AĞABEGZÂDELER MEHMET EMİN (AKBEN) VE DURAN HOCA

Mehmet Emin Ağabey (Akben) 1887'de Maraş'ta doğar. Baba adı Yusuf'tur. Âlimdir (1851-1917)

Mehmet Emin Maraş'ta muhtelif medreselerde okur. Bilinen hocalarından biri Nuhzâde Ahmed Efendi'dir. Ahmed Efendi, kendine hocalığı mahallesi olan Delialili mahallesi Hacı Hasan mescidindeki medresede yapmıştır. Hatta kendisine buna bağlı bir şehâdetnâme vermiştir. Tarihi 15 Mart 327 ve 28 Rebülevvel 329'dur. Bu şehâdetnâmeyi Maraş müftü vekili Ahmed Tevfik 5 Mayıs 327'de tastik etmiştir.

Mehmet Emin Efendi Maraş'taki tahsiline bağlı elimize geçen itibariyle iki de icâzet almıştır. Birini babası vermiştir. Babası da icâzetini Kanadıkırık Mustafa Efendi'den almıştır. İcâzet tarihi 1327'dir. İkinci icâzetini veren ise Kayserili Hoca Hacı Torun'dan alan biridir. İcâzetini ise kendi kaleme almıştır. Tarih 1330'dur.

Mehmet Emin Efendi Maraş'ta okuduğu gibi İstanbul'a da gitmiş okumuştur. İstanbul'a beraber gidip okuduğu arkadaşlarından biri Hafız Ali Efendi'dir. Onun için de sağ oldukları müddetce her ikisi de birbirini saymıştır. Hafız Ali Efendi onun Delialili semtinde çocuk okutmasına, fetva vermesine ses çıkarmamıştır. Hatta fetva için o semtten gelene;

-Niçin oradan bana geldin, orada Hoca Mehmed Emin Efendi vardı, demiştir.

Mehmed Emin Efendi sağlığında bilinen şu hizmetlerde bulunmuştur.

Efsus nahiyesi nâib vekilliği (yazı tarihi Zilhicce 330)

Evkaf-ı Hümâyun tarafından mahallesi olan Maraş'ın Deli Alili Mahallesi Cami müezzinliği (18 Haziran 337)

Aynı sene aynı câminin imam vekilliği.

Önsen Hopuru Mekteb-i İptidâisi muallim muavinliği.

Hartlap karyesi iptidâi muallimliği.

Mehmed Emin Efendi Cumhuriyetin ilk yılları genelde mahallesinde çocuk okutarak, insan yetiştirerek hayatını sürdürmüştür. Bölgesinde bir çeşit kanaat önderidir. Hafız da yetiştirmiştir. Talebelerinden Salih Hoca gibi imam olanlar da vardır.

Maraş İmam-Hatip okulu açıldığında dışarıdan derslere de girmiştir. Diyanetin izniyle va'z verdiği de olmuştur.

Bu âileden diğer bir âlim de Akıllı Fahı denilen ve büyük müftü Kanadıkırık Mustafa Efendi ile aynı dönemde yaşayan Ahmed Efendi'dir.

Bugün sağ olan Sıddık Bekir Hoca (1934) bu zâtın âilesindedir. Hafız olup imamlıktan emeklidir.

BAHÇECİ HOCA (MEHMET AĞDAŞ)

1909 yılında Maraş'ta doğdu. Baba adı Osman'dır. Elbistan'dan gelip Maraş'a yerleşmiş, bahçecilik yapan bir âilenin çocuğudur.

Gençlik yıllarında sanatla uğraşır. Bilâhere okumaya heves eder. Hafız olur. Kendisini en fazla okutmuş olan Hakkı Hoca'dır. Ondan sanat olarak cild yapmayı da öğrenir. Eski Maraş tarz iyi bir cild ustasıdır.

Ömrü boyunca evinde hem çocuk okutup hafız yetiştirir hem de bildiği meslekleri icrâ eder.

Mesleğini icrâ eder. Ele muhtaç olmaktan kurtulur. Kimseye eyvallah etmez.

Bir ışık deliği görmez. Güvendiği dağlara kar yağar. Sisteme küser, evine kapanır. Evinden dışarı çıkmaz. Ömrünü evinde geçirir.

Evinde hafız yetiştirir. Çocuk okutur. Fakat tek parti döneminde buna bağlı çok baskı görür. Zulme uğrar. Ancak yılmadan usanmadan çocuk okutmaya, hâfız yetiştirmeye devam eder. Tek parti dönemi biter. Kendi de biter. Baskı azalır, kendi hastalanır.

Velveleli hayatına 1966 yılında son noktayı koyar.

Renkli bir kişiliği vardır. Çok sayıda sanat bilir. Fak yapar, iğne yapar. En güzeli hocasından öğrendiği yerli tarz ciltciliği yıllarınan devam ettirir. Maraş işi deri cilt yapar. Cüzdan vs yapar. Ve iyi bir şâirdir.

Yetiştirdiği hâfızlardan bazıları: Arif Aslantürk, Mehmet Pakdamar, Yaşar Alparslan, İsmet Karaokur, İsmail Reyhanlı, Ali Rıza Baltutan vs'dir.

BALBABALAR MUSTAFA HOCA

Balbabazâde Mustafa Hoca Efendi Maraş'ta 1869'da doğar. Yetişme mahalli bilinmemekle berâber Sâlihiye Camii'nde müderrislik yapıp talebe yetiştirdiği bilinmektedir.

Âlimdir. Kerâmet sahibidir. 1916'da ölür.

Köklü bir âile olan Balbabalar'ın başka âlimleri var mı yok mu bilinmemektedir.

BELPEYKARLAR (BELPINARLAR)

Çok eski bir âile olan Belpınarlar'dan son dönem bir imam vardır. Adı Ahmed'dir. Ahmed Efendi'nin görev yaptığı câmiinin adı Kumarlı Camii'dir. Cami Sarayaltı yokuşundan çıkıp giderken ilk yol çatalının başlangıç noktasındadır.

Tek parti döneminde yok edilmiştir.

Ahmed Efendi Maraş'ta 1889'da doğmuş, 1944'de vefat etmiştir.

BERBERZÂDELER (AHMET TÂHİR ÖZCAN)

Maraş'ta mutasavvıf ve âlim mutasavvıf çıkarmış âilelerden biri de Berberzâdeler'dir. Âilenin kökleri çok eskilere dayanır. Fakat şöhrete kavuşması Mehmet Nâfi Efendi ile başlar.

Mehmet Nâfi 1859'da doğar. Adliyede kâtiplik yapar. Servili Camii'nde fahri imamlık yapar. Ehl-i târiktir. Kerâmet sâhibidir. Toplumdan hürmet görür.

Mehmet Nâfi Efendi 1936 yılında ölür. Mehmet Nâfi Efendi'nin üç oğlu vardır. Bunlardan biri Ahmet Tâhir Özcan'dır. Veya diğer adıyla Memiş-i Tâhir Efendi'dir. Âlim ve mutasavvıftır.

Ahmet Tâhir Efendi 1886 yılında Maraş'ta doğar. İlk tahsilini Maraş'ta yapar. Sonra tahsil için Kayseri'ye gider. Burada Medresetülûla'yı bitirir. Arkasından yine tahsil için iki arkadaşı ile beraber İstanbul'a gider. Medresetülkudat'a kayıt yaptırır. Bu ara Gümüşhânevi ve Kuşadalı'dan icazetli olan Ahmet Amiş Efendi'ye intisab eder. Bu isimlerden Gümüşhânevî Nakşi, Kuşadalı Halvetîdir.

Memiş-i Tâhir Efendi kısa zamanda seyr-i sülûkunu temamlar. Ahmet Amiş Efendi'nin halifesi olur. Askerliğini Kafkas cephesinde Vehip Paşa'nın emrinde hukuk müşâviri olarak yapar.

İlim tahsilini tamamladıktan sonra Sivas Suşehri'ne kadı olur (1915-1919).

İstanbul'a döner. Ayasofya Camii imam hatipliği görevinde bulunur. Süleymaniye Kütüphanesi tasnif heyeti a'zası olur.

Ahmed-i Âmiş Efendi 1920’de vefat eder. Yerine önce Kayserili Mehmet Tevfik Efendi halife olur. Mehmet Tevfik Efendi 26 Haziran 1927 de ölür. Onun yerine sırası gelen Memiş-i Tâhir Efendi oturur. Bu ara Ayasofya imamlığı devam eder. Ayasofya müze olunca 1934 de buradaki vazifesi de biter.

1936 yılında 49 yaşındayken evlenir. Artık tamamen İstanbulludur. Nüfus kayıtlarında yer almadığına göre çocuğu yoktur.

Memiş-i Tâhir Efendi 21 Nisan 1941 tarihinde yeni bir görev olan Bayazıt Kütüphanesi hafız-ı kütüplüğüne başlar. Böyle bir göreve getirilir. Diğer adıyla müdür olur. Bu ara Sultan Ahmed ve Nuruosmaniye Camilerinde va’z verir. Görevi devam ediyorken 1951 yılında emekli olur. 1954’de bir kaza geçirir, uyluk kemiği kırılır. Arkasından bir mide kanaması geçirir. Aynı yıl içinde ölür. Fatih Camii hazîresindeki mürşidi olan Ahmed-i Âmiş Efendi’nin kabri civarına gömülür (10 Zilka’de 1373 - 11 Temmuz 1954).

Âlimdir. Mutasavvıftır. Çevresi ülkenin en ağırlıklı kimseleridir. Kendisi de ülkenin en ağırlıklı insanlarından. En az ilmi kadar da ma’neviyyat sahibidir. Ma’neviyyatı, hikmetli sözleri dillere destandır.

Medreseleri her zaman hizmet vermiş olan Bektutiye (Çınarlı) Camii

BOSNALI AHMET EFENDİ VE OĞLU İBRAHİM HAKKI TANRIKULU

Bosnalı Ahmet Efendi İstanbul'da okur. İcâzet alır. Devlette görev alır. Maraş'a Maarif Müdürü olarak ta'yini çıkar.

Ancak Maraş'a bekar gelen Ahmet Efendi burada Maraş'ın yetiştirdiği en büyük âlimlerden olup bir dönem müftülük de yapmış olan Kalalızâde Osman Efendi'nin kızı ile evlenir. Buralı olur. Burada kalır.

Bu evlilikten iki oğlu olur. Biri Mehmet Hıfzı Efendi'dir. 1890'da doğar, 1907'de bekar ölür.

Öbürü İbrahim Hakkı Efendi'dir. Cumhuriyet sonrası soyadı kanunu ile "Tanrikulu" soyadını alır.

Bosnalı Ahmed Hoca Efendi iyi bir âlimdir. Maraş toprağında müderrislik yapar. Okutur.

OĞUL İBRAHİM HAKKI TANRIKULU

İbrahim Hakkı 1892 yılında Maraş'ta doğar. İlk tahsilini babadan alır. Mektep okuması okur. Berâberinde dini okuma da okur. Ziyâizâde Mehmet Emin Efendi'den icâzet alır.

İbrahim Hakkı Efendi önce bir evlenir, boşanır. Sonra da Seydihanlıdan Ali Efendi'nin kızı Hatice Hanım'la evlenir. Bu evlilikten önce bir oğlu olur (1924) fakat çok yaşamaz ölür (1929). Bir de kızı olur (1925), büyür. Kızı Darendelilere verir.

İbrahim Hakkı Efendi Cumhuriyetle beraber yeni bir durumla karşılaşır. Hem mektep hocası hem de icâzetli âlim olan hocaya sorulur:

-Mektep hocalığı veya imamlık.

O, maaşı daha az olduğu halde imamlığı tercih eder. Nakıp Camisinde imamlığa başlar. Evi de oradadır. Ömrünü de orada tamamlar.

Hakkı Hoca Efendi gerçekten eksiksiz hocadır. Bir nice İslam klasiğini okur, okutur. Ömrünü bu şekilde doldurur. Tamamlar.

Hakkı Hoca Efendi zor dönemler de dâhil okutur. Her zaman kaçak göçek öğrencisi olur.

Hakkı Hoca Efendi öğrenci okuttuğu gibi kendi gibi ibâreye dışı geçenlerle de karşılıklı okur.

Hakkı Hoca Efendi aynı zamanda iyi bir cild ustasıdır. Maraş'ın kendine mahsus deri cildciliğini en iyi bilenlerden, yapanlardandır.

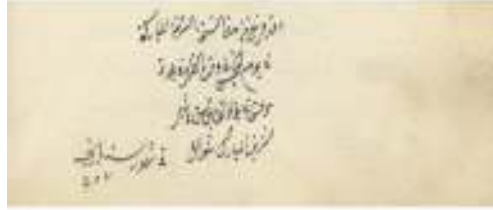
Hakkı Hoca Efendi her ilimde temayüz ettiği gibi hasseten tefsir ve ferâiz de temayüz etmiştir. Müftülükten kendisinin ferâiz için arandığı olur.

Hakkı Hoca Efendi kişilik olarak gayet dindardır. Dürüsttür. Doğruluk âbidesidir. Zühd ve takvâ sahibidir.

Hakkı Hoca Efendi 30 Eylül 1955 de vefat eder. Devrin müftüsü Hafız Ali Efendi onun için;

-Haymanın bir direği yıkıldı, der.

Hakkı Hoca Efendi öldüğünde kütüphanesinde dört yüz civarında kitap vardır. Kitaplarının listesi ve kitaplarından bazı örnekler Yaşar Alparslan kütüphanesinde bulunmaktadır.

Maraş'ta Maraşlı alimlerce istinsah edilmiş kitap örnekleri

BÜYÜK MÜFTÜ HAFIZ ALİ EFENDİ

Maraş'a Ankara-Haymana'dan gelmiş bir âilenin çocuğudur. Baba adı Hancı Ökkeş'tir. Hancıdır. Varlıklıdır. Sarayaltı'nda hanı, dükkanı vardır. Anası Leblebicizâdelerdendir. Adı Emine'dir.

Maraş'ta 1877 yılında doğar. Doğduğu ev Şekerli-Turan mahallesi arasında bulunan Kuyucak Hamamı arkasındaki çıkmaz gediktir.

Annesi genç ölür. Babası yeniden evlenir. Evde oğulluk olur. Erken yaşta anasızlığın acısını, boşluğunu yaşar.

Çocuk yaşta 6-7 ay gibi bir zamanda Hafız olur. Hocası Tiyeklioğlu Veysel Efendi'dir.

Önce Maraş'ta okur. Arapça, Farsça öğrenir. Tahsilini ilerletmek ister. Babası ısrar etse de tahsilini ilerletmek için Konya ve İstanbul'a gider. Buradan Konya'ya yürüyerek gittiği olur. 1900 yılları gibi İstanbul'dan icâzet alıp Maraş'a döner. İstanbul'a gidiş geliş yolu genelde İskenderun - Payas deniz yoludur.

Maraş dışı tahsil hayatı çok zorluklar içinde başlar, biter.

Ayrıca İstanbul'da Kıraat-ı Seba da okumuştur.

Maraş'a döner, askere çağrılır. Tam o esnada Çarşıbaşı Camii imamı ölür. Boş kalan kadroya geçer. Yıllarınan hep Çarşıbaşı Camii imamlığı yapar. Evlenir.

Mevlevidir. Maraş'ta bulunan Mevlevihâne'de mesnevihanlık görevini üstlenir. Mevlevihâne'nin şeyhi Selim Dede ölür, yerine şeyh olur. Şeyhlik görevi yapar. Bu görevi Cumhuriyet idaresinin tekkeleri kapatmasına kadar devam eder.

Maraş harbinde Heyet-i Merkeziye'de görev alır. Harbte bilfiil çalışır. Görev yeri câmisi ve civârıdır. Harb sonrası çevre şehirlerinin kurtarılmaları için çete harblerine de katılır.

1929 yılında Müftü Rafet Efendi (Seçkin) görev başındayken ölür. O zamanlar müftülük seçimlidir. 40 oy alarak müftü seçilir. Müftülüğü tasdik olur.

Önceleri o zamanki kanun gereği müftülüğü imamlıkla beraber götürür. 1950'de kanun, tüzük herneyse değişir. İmamlığı bırakır. Sade müftülüğü görev olarak yürütür. 32 yıl müftülük yapar. 1964 yılında sağlık sebebiyle emekli olur. 1967'de ölür.

Hafız Ali Efendi 20. asırda Maraş'ın büyük müftüsüdür. Büyüklüğü de kendinin büyüklüğündendir.

Kişilik olarak gayet dengelidir. Zekidir. Her şeyiyle hocalığa uygundur. İlim âşığıdır. Kimden ne bulmuşsa öğrenmiştir. Bütün İslâmi ilimlerde mütebehhirdir. Cumhuriyetin ilanı ve bir baskı rejimine dönüşüncüye kadar okumuş, okutmuştur. Şakir Hoca gibi, Kırmacızâde Mustafa Efendi gibi yetiştirdiği hocalar vardır. Ve bunlar hep hayat boyu kendisine bağlıdır.

Hafız Ali Efendi ilmi ve okumayı sever. Çok genç yaşta ilimde akranlarının önüne geçer. Kitap alır, kitap okur, kitap biriktirir. Buna eski okumaların yasaklanmasıyla ilâve gelenler olur. Kitapları çok çoğalır. Kendi gibi müderris, icâzetli hocaların çok çok önüne geçer.

Ancak müftü olduğu halde defalarca kitapları gider gelir. Kontrol görür. Gidipte gelmeyenleri olur. Nice el yazma nadide kitapları kaybolur.

Hafız Ali Efendi ilim, ahlak, ma'neviyyat sâhibidir. Onun için gayet gölgelidir. Toplumdan hürmet görür, saygı görür. Toplumun önderi olur. Toplum din eğitiminin kaldırıldığı dönemde o ve onun gibilere sorar, önünü görür. Doğruyu bulur. Yol alır. Mesâfe kaydeder. Baskı rejiminin tahribâtına uğradığı olsa da büyük nisbette tahribattan kurtulur. Işığın ucunu görüncüye kadar bu böyle devam eder. Işık ufku aydınlattığında da Hafız Ali Efendi çeker gider.

Hafız Ali Efendi gayet güzel konuşur. Yıllarınan hem Fetvahâne'de fetva verir. Hem de Ulucami de kendine mahsus kürsüde va'z verir. Bu geleneği bozmaz, devam ettirir. Konuşma şekli kendine mahsustur. Konuşmasının âşıkları bulunur.

Hafız Ali Efendi tarikat ehlidir. Hasseten üveysidir. Üveysi karakterdir. Ama Cumhuriyetle beraber kendi üveysi karakter yaşasa da kendisine tarikata bağlı müracâat edenleri daha çok karakterine göre yönlendirmiştir. Karakterine göre vazifelendirmiştir. Yol bulmasına vesile olmuştur.

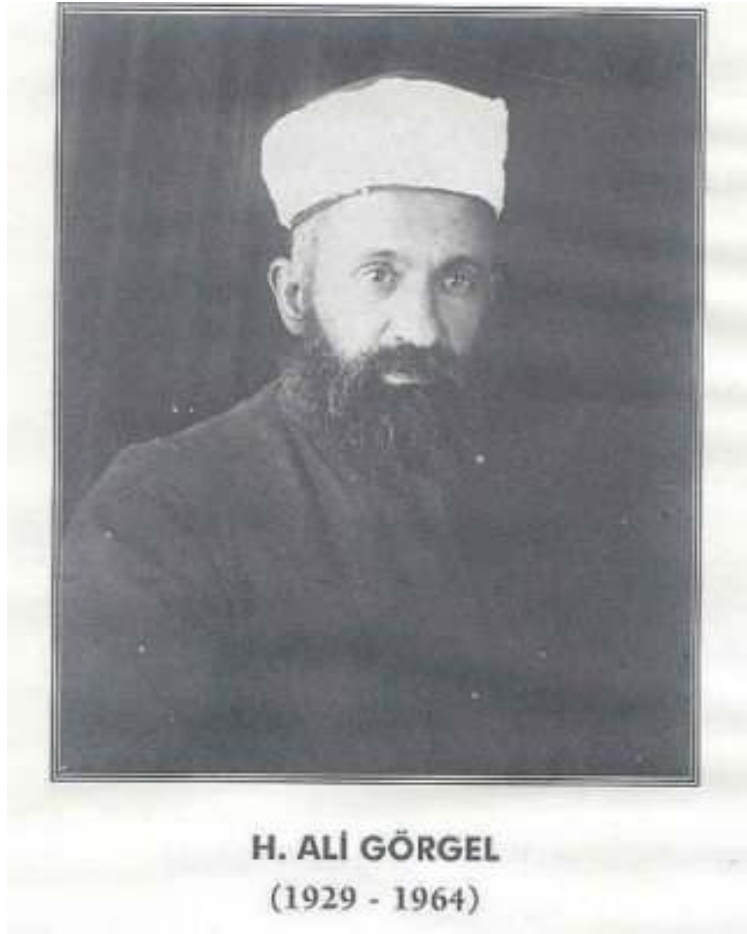
Hafız Ali Efendi zamanında hizmeti ümmetin varlığını tehlikeye düşürmeyecek şekilde götürmüştür. Hem zamana uyum sağlamış hem inananları kurtarmıştır. O devrin âlimleri genelde onun gibi hareket etmiştir. Çok nâdirleri aşırı susup uyumu biraz fazla ileri götürmüştür.

Hafız Ali Efendi milletin teveccühünü kazandığı gibi millete de teveccüh etmiş, yukardan bakmamış, kalb kırmamış, insan incitmemiştir. Alandan çok veren olmuştur. Gelenleri gönüllemiştir. Halince cömert davranmıştır. El uzatanın eline bir şey koymuştur.

Hafız Ali Efendi ümmetin üzerinde ağırlık sâhibi olduğu gibi âilesi, çevresi üstünde de ağırlık sahibi olmuş, saygı görmüştür. Kendisine hürmet edilmiştir.

Öldüğünde memlekette yer yerinden oynamış, kapanmayan dükkan kalmamış, herkes cenazesine iştirak etmiş, ona karşı son görevde kusur işlememiştir. O gün âlim ölmüş, âlem yıkılmış, bir devir kapanmıştır.

Bugün Hoca'nın ağırlık kitapları Karacaoğlan ve 400 gibi de İmam-Hatip kütüphanesindedir. El yazmaları Konya'ya gitmiştir. Oğullarından geçme Ali Haydar Kireççi Bey'in özel kütüphanesinde de vardır. Oradan hatıra birkaç da Yaşar Alparslan Kütüphanesinde mevcuttur.

CERÎDÎZÂDELER (VEZİRZÂDELER)

Âilenin ilk ferdi Ceyhan-Toprakkale arası mukim Cerid aşiretindedir. Aşiret yaylaya çıkarken çocukları Hasan'ı okusun için daha sonra lakabı Saçaklızâde olacak olan Mehmet Efendi'ye verirler. Hasan Efendi, Mehmet Efendi'den okur. İcâzet alır. Bilâhere kelim ilminde daha bir ilerleyebilmek için Kayseri'ye gider. Oradan da icâzet alır 1114/1728.

Maraş'a döner. Maraşlılar tarafından aşiretine dönüşü engellenir. Bayazıtlı Camii'ne bitişik medresede görev verilir.

Hasan Efendi Bayazıtlı Câmii medresesinde görev yapar. Kaya-başı'nda kendine tahsis edilen bahçeyi imar eder. Evde oturur. Evlenir, çoğalır.

Hasan Efendi gayet müttekî, dindardır. Kelam da tehâfüt yazacak kadar mütebahhirdir. Tefsir sâhibidir. Fakat eserleri kaybolmuştur.

Hasan Efendi'nin oğlu Eşref ve Eşref'in oğulları genelde âlimdir. Sondan Mehmet oğlu Hasan âlimdir (1855-1937). İslami ilimlere vâkif olduğu gibi iyi bir havas hocasıdır da. Lakabı Cerîdîzâde Koca Hasan Efendi'dir.

Yine sona doğru Abdullah Efendi âlimdir. Oğlu Mehmet Eşref Efendi âlimdir (1855-1917). Aileden en son yaşayan âlim ise Mehmet Eşref oğlu Mehmet (Emin) Alparlan'dır. Hizmet dosyası ve icâzeti Meşihat-ı İslâmiyye'de mevcuttur.

MEHMET (EMİN) ALPARSLAN (VEZİR HOCA-FAHI)

Maraş'ta 1883 yılında doğdu. Baba adı Mehmet Eşref, anne adı Zehra. Şöhreti Cerîdîzâde. Babası ilmiye sınıfından. Âilesinin eski lakabı Cerîdîzâdeler. Yeni lakabı Vezirler, Vezirzâdeler.

Önce Maraş'ta Rüştîye'yi okudu. Bektûtiye medreselerine devam etti. Halep'e geçti. Özel hocalardan tefsir, fıkıh, hadis dersleri aldı. İstanbul'a gitti. 1329/1911'de Derseâdet'te Fatih ders-i âmlarından Sirozlu Hacı Eyyup Efendi'den icâzet aldı. Kadıkudat'a devam etti. 27 Eylül 1331 tarih ve 170 numaralı emir ile Meşihat-ı İslâmiyye tarafından Maraş'a muallim olarak gönderildi. Dâruhilâfe muallimliği yaptı. Muhtelif dersler okuttu.

Fransız işgali ile beraber Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti kurucuları arasında yer aldı. Şehir ve köy yapılanmasında görev yaptı. Harpte âile efradı ile bilfiil çalıştı. Dört mahallenin kurtuluşunda üstün gayretleri

oldu. Maraş'ta teşkil edilen taburla Kozan ve Antep savunmasına katıldı.

Harp sonrası Çiçekli Camii'nde fahri imamlık yaptı. Göksun müftülüğüne ta'yini çıktı. Buradan emekli oldu.

İlimde mütefennin bir zât idi. İstanbul'da öğrencilik yıllarında Mehmet Akif'in çok yakın ahbabı oldu. Edebiyata fevkalade aşinalığı vardı. Kendi ifadesi ile 30 bin kıta şiir ezberlemişti. 15 Mart 1972 tarihinde öldü.

Bu satırların bir yazarı Yaşar Alparslan da Cerîdîzâde Koca Hasan Efendi'nin (1855-1937) torunudur.

ÇİĞERZÂDELER

Ciğerzâdeler köklü bir âiledir. Başa doğru âlimleri vardır. Fakat bilinen son dönem imamlık yapan iki kişidir.

1-Ciğeroğlu İbrahim. (İbrahim Ciğer). Çarşıbaşı Camii imamıdır. Okumuşluğu vardır. 1896'da doğmuş, 1971'de ölmüştür. Kitaplarından bazıları Yaşar Alparslan kütüphanesinde.

2-Mustafa Ciğer. Hatuniye Camii imamıdır. Ailede bu adda çok insan olduğundan hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Muhtemelen 1895-1939 yılları arası yaşamıştır.

ÇERKEZ HOCA (YAHYA ÖZYÜREG)

Çerkez Hoca diye meşhurdur. Asil bir Çerkez âilesinden olup çocuğu yoktur. Evlatlık büyütüp hayatını tamamlamıştır.

Nüfusta bir türlü kaydını bulamadığımız Çerkez Hoca Keşifli Camii'nde imamlık yapmıştır. Adı sanki bu cami ile anılır olmuştur. 1938'de vefat etmiştir.

Çerkez Hoca gayet aydın bir kimliğe sahiptir. Sanki ziyâretgahdır. Aynı zamanda havas hocasıdır.

Maraş harbi gazisidir. Yedi kişilik çetesi ile İttepesi-Abarabaşı cephesini tutmuştur. Çetesinde yer alanlar arasında Tarakçı Mehmet, Sünbülzâde, Şahanoğlu Mehmet Ali adı bilinenlerdir.

حقيقة لكنه سماح فمعد كونه الانتقال دفعا من عبارة عن معنى
 الشريعة وكون الموضوع لاجراء من العلم حتى يندرج عليه
 فقد اجيب عن النظر بعينه وهو ان لا يريد يكون الموضوع جزء من العلم
 ان نظوره جزء من العلم حتى يندرج في المبادى التصورية ولان التصديق
 يكون موضوعا للعلم جزء من ان هذا التصديق خارج ايضا فكيف
 بعد جزء منه بل يريد يكون جزء من العلم التصديق بوجود الموضوع
 جزء من العلم وهذا الجواب مردود
 لان الشئ الربى قد مر في الشفاء
 بان التصديق بوجود الموضوع
 من مبادى التصديقية فلا يكون
 جزءا ملحقا بل يندرج
 في المبادى التصديقية
 والاداعى
 في الكتاب بعون الله الملك الوهاب والاداعى بالصواب الرجوع والى
 كنية الفقيه الفقيه الحاج مصطفى بن احمد المرشد غفر الله له ولوالديه والى
 انما
 انما
 انما

التصديق والموضوع الربى عاقى والى كتاب

Osmanlı dönemi Maraş'ta ilmin-medreselerin yaygınlığını göstermesi bakımından bir el yazma kitap. Maraş Kerhan karyesinde 1061'de yazılmış.

ÇİLİNGİRLER (İBRAHİM EFENDİ)

Çilingirzâdeler Maraş'ta çok eski âilelerden biridir. Bilinen bir kadı-nâibleri vardır. Adı İbrahim'dir. İbrahim Efendi yakın bölgelerde nâiblik, kadılık yapmıştır.

İbrahim Efendi'nin baba adı Arap, ana adı Ayşe'dir. Maraş'ta 1875'de doğar. 1919'da Hacer hanımla evlenir. Soyadı kanunu ile "Kutluberber" soyadını alır. Vefat tarihi 4 Temmuz 1953'dür.

ÇUHADARLILAR ÇUHADARZÂDE İLYAS EFENDİ

Çuhadarzâde İlyas Maraş'ta 1878'de doğar. Çok sayıda eşraf ve aydın çıkartan bir âilenin çocuğudur.

Dârendeli Hilmi Efendi'ye bağlı bir târikat ehli olmakla berâber ilim sahibidir. Bir dönem müderrisdir. Tedris görevinde bulunmuştur.

Tek parti döneminde (1926) Karamanlı Camii'nde hitabet cihetine ta'yin edilmiştir.

Âlimdir. İlmiyle âmil olup zühdü, takvasıyla meşhurdur. 1961'de vefat eder.

DARENDELİLER

Âile Maraş'a Malatya-Darende-Yenice nâhiyesinden gelir. Gelen ilk şahıs Şeyh Muhammed Hilmi Efendi'dir. Âlim ve ehl-i tarikidir. Tahsilini İstanbul'da yapmıştır. Fakat kendi ve baba bir kardeşi Yusuf'tan olma nesil burada yerleşirler. Yetmez, burada insan yetiştirirler. Ve Maraş'ta eğitime fevkâlade çok katkıda bulunurlar.

Hilmi Efendi'nin kardeşinin adı Yusuf'tur. Yusuf'un oğlu Vehbi Efendi de âlim ve ehl-i tarikidir. Onun oğlu Fazlı (Aslantürk) âlimdir. İlim hizmetinde bulunmuştur. İmamlık, müftülük yapmıştır.

Şeyh Muhammed Hilmi Efendi 1916 yılında ölmüştür. Cenazesi Şeyhadil'de medfundur.

Oğullarından Bahri Efendi okumuş, okutmuştur.

Mahmut Nedim Efendi de okumuş okutmuştur. Maraş'ta en çok okutanlardandır. Babasından iki yıl sonra ölmüştür.

Oğlu Abdullah Yiğitalp okumuş okutmuştur. Çevre köylerde etkili olmuştur.

Âilede bu gün de dinî tahsil yapanlar mevcuttur. Cumhuriyet döneminde de din hizmetini yürütmüşlerdir.

Âilenin kurucusu Hilmi Efendi ile alakalı çok sayıda kerâmet nakledilmektedir.

Yazdığı eser "Burhânül-Muttakîn.." Yaşar Alparslan tarafından günümüz Türkçesine aktarılmış, kitabın başına âile ve Maraş'a getirdiği târikatla ilgili bilgiler konmuştur. Kitap Ukde Kitaplığı arasında neşredilmiştir

DAYIZÂDELER

İki kardeş bir yerlerden Şam'a gelir ve yerleşir. Biri hoca olarak yetişir. Hicret eder, Maraş'a gelir yerleşir. Diğeri orada kalır.

Maraş'a gelenin adı; Zâizâde Hacı Mehmet Emin Efendi'dir. Fakat Zâizâde demek Türk insanına ağır gelir. Zâizâdeyi Dayızâde yapar. İsim olur Dayızâde Hacı Mehmet Emin Efendi.

Âile ifâdesi böyle olmakla berâber nüfus kaydına göre Dayızâde Hacı Mehmet Emin Efendi Maraş doğumludur (01.07.1847). Böyle olunca şöyle demek daha doğrudur. Âile Şam'dan gelmiştir. Fakat muhtemelen ilk gelen Dayızâde Hacı Mehmet Emin Efendi değildir. Dayızâde tevazu ifâdesi için kendine Zâi lakabını takmış fakat lakap zamanla değişikliğe uğramıştır.

Dayızâde Hacı Mehmet Emin Efendi çok iyi bir âlimdir. Bilhassa Arap edebiyatında çok iyidir. İcâzetlidir. İcâzetini Maraşlı İsmail Efendi'den almıştır. İcâzet de vermiştir. Müderrislik yaptığı gibi irşâd görevi de yürütür. Vaazlarını gavur Müslüman herkes dinler. Sesi gayet güldür. Arapçayı, Türkçe konuşur gibi konuşur.

Dayızâde zamanla Maraş'ın en öne çıkan âlimlerinden olur. Bu Maraş harbinden önce böyle olduğu gibi Maraş harbinde de böyledir. Harpte çok faydası olur. Teşvik eder. Ümit verir. Harb sonrası da çete kurar, Antep'e götürür.

Maraş'ta Hırlakyan'ın ziyâretine gittiği hocalardandır. Şöhreti Maraş dışına çıkacak kadar büyüktür.

Bir gün Dedeizâde Süleyman'ın babası Haleb ulemasından bazılarını Maraş'a da'vet eder. Hoca Efendi'yi de yoldaşlık etsinler için yanlarına çağırır. Hoca Efendi gelir. Yemekler yenilir. Sohbet başlar. Haleb uleması Hoca Efendi'nin ilmine hayran kalır. Ev sâhibine;

-Bunun misli Haleb, Şam, Mısır'da yoktur, der.

Ertesi gün ev sâhibi misafirlere bugün size ne yemek yedirelim dediklerinde Haleb uleması;

-O Hoca Efendi'yi getir. Yemek ne olursa olsun, der.

Hoca Efendi tarikat ehli değildir. Tam tersine tarikat ehline karşıdır.

Dayızâde önce Maraş ulemasından Kalalızâde Osman Efendi'nin kızı Fatma Hatun'la evlenir. Ondan üç oğlu ve kızları olur.

Oğlanlar: 1-Ziyâeddin, 2-Sait, 3-Mehmet Emin Ziyâi'dir.

Hoca Efendi'nin kızlarından biri talebelerinden olan meşhur Maraş vaizi Zekeriya Güvenen'dedir.

Hoca Efendi'nin üç oğlundan üçü de kendi gibi âlimdir.

Bunlardan Ziyâeddin; 1879'da Maraş'ta doğar. Hoca olarak yetişir. Tedris görevi üstlenir. Cumhuriyet döneminde bir ara bezirganlık yapar fakat götüremez, bırakır. Hacıveli Camiinde imamlık yapar. Geleni okutur. İmamlık ve tedrisi beraber götürür. 1940 yılında ölür. Bilinen talebesi Ali Nâzik Hoca'dır.

Mehmet Emin Ziyâi 1893'de Maraş'da doğar. Hoca olarak yetişir. Müderris olur. Müderrislik yapar. İcâzetlidir. İcâzet verir. Tedristeki başarısıyla ünlüdür. Eski Maraşlıların hepsi adını bilir.

Cumhuriyet döneminde az bir imam-hatiplik yapar. Bırakır. Manifaturacılık yapar. 1965 yılında ölür. İki oğlu olup biri Nuri Pakdil'dir. Nuri Pakdil modern Türk edebiyatında söz sâhibidir.

Sait 1881'de Maraş'ta doğar. Hoca olarak yetişir. Fakat anası Fatma Hatun ölüp babası yeniden evlendiğinde küser, Maraş'tan gider. Önce İstanbul'da gözüdür. Sonra Halebe geçer. Orada bekar ölür (1909). Garipler mezarlığına gömülür.

Dayızâde Hacı Mehmet Emin Efendi'nin Çerkez asıllı ikinci hanımı Zekiye Hatun'dan bir oğlu vardır. Adı Ahmet Hilmi'dir. Fakat âlim olmayıp şâirdir. Büyük himmet sahibidir. Sağlığında Maraş'ta dinî hizmetlerin en büyük ta'kipcisidir. Bugünkü Bayazıtlı Camii onun eseridir.

Bugün için âilede âlim yoktur. Âilenin kitaplarının bir kısmı damad Zekeriya Hoca'ya geçmekle berâber bir kısmı dağılmış, zâyî olmuştur.

Hatıra Yaşar Alparslan kütüphanesinde birkaç tane vardır.

Dayızâde ailesinin kurucusu Zâi (Dayı) Zâde'nin üstünde mührü olan bir kitabı

Dayızâde ailesinin kurucusu Zâî (Dayı) Zâde'nin üstünde mührü olan bir kitabı

ELBİSTANLIOĞLU MUHİDDİN EFENDİ MUHİDDİN ÜLGER

Elbistanlıoğlu Muhiddin 1883'de Maraş'ta doğdu. Baba adı Hafız Mehmet'dir (1836-1914).

Âlimdir. Hafızdır. Mevlevî meşrebtir. Sağlığında Maraş'ta saygı görmüştür. Tek parti döneminde Hatuniye Camii'nde görev yapmıştır. Mahalle insanını eğitmiştir. Mahallesinde herkes de hakkı vardır.

Şâirdir. Sesi güzeldir. Musiki bilgisi vardır. Mürâcaat edenlere meşk yaptırmıştır. Hafız da yetiştirmiştir. Kireçci Hafız onun talebesidir.

Gayret-i dîniyyesine bağlı olarak Maraşlı üstünden elini çekmemiştir.

1 Haziran 1955'de vefat eder.

ELBİSTANLIZÂDE HAFİZ VELİDDİN EFENDİ

Veliddin Efendi diye meşhûr olsa da nüfustaki adı Hacıveli'dir.

Aslen Elbistan'dan gelip yerleşme bir âilenin çocuğudur. Baba adı Hacıbekir olup 1875 yılında Maraş'ta doğmuştur.

Son dönem Maraş'ta yaşamış âlimler içinde şâir olan odur. Çok iyi Farsça, Arapça bilir.

Kuran'ı şiirle terceme ettiği söylenir. Mevlidi vardır. Esmâ-i Hüsnâ'yı nazma almıştır. Aslı Yaşar Alparslan kütüphanesinde mevcuttur. Hazret-i Peygamber'in doğumunu vasfeden manzûm, mensûr bir eserinden de bahsedilmektedir.

Büyüksu'daki evi aslıyle durmaktadır. Bir sanat hârikasıdır.

Veliddin Efendi hafızdır. Bektutiye ve Şîh Camiinde imamlık ve Pazarcık'da müftülük yapmıştır. İlmi ve ahlakıyla meşhurdur. Ferâiz de ihtisas sâhibidir.

Veliddin Efendi 1950 yılında vefat etmiş, kitapları İskenderun üstünden Suriye'ye geçirilmiş, satılmıştır. Bu kitaplardan kalma bir el yazma kitap Yaşar Alparslan kütüphanesinde hâtıra olarak mevcuttur.

Kızı Ümmühan'ı Kalalızâde'lere gelin gitmiş, eşi vefat ettiğinde de Sandaloğlu Osman Efendi'ye ikinci zevce olarak gitmiştir.

Elbistanlı Veliddin Efendiden kalma bir fıkıh kitabı

EMİNOĞULLARI EMİNZÂDE EMİN EFENDİ (EMİN DOSDOĞRU)

Eminzâde Emin Maraş'ta 1870'de doğar. Âlim ve müderristir. Arapçası, ilmi vardır. Hafız Ali Efendi dönemi dâhil yıllarınan müsevvidlik yapmıştır. Gözleri görmez olunca, görevden ayrılmıştır. Döneminde müftülük hakkıdır gözüyle bakılmıştır.

Ahlak ve fazilet sâhibidir. Toplumdan saygı görmüştür. Kitapları vefâtından sonra dağıtılmıştır. Âile elinde bir teki bile mevcut değildir.

Ölüm târihi 1947'dir.

EVLİYALAR EVLİYA İBRAHİM EFENDİ

Meşihât-ı İslâmiyye dergisine göre nüvvabdan Maraşlı Muhammed Râşid Efendi'nin oğludur.

Maraş'ta h. 1290 tarihinde doğar. İptidâî ilimleri husûsî sûrette okur. Maraş rüşdiyesinden aliyyûlala derece ile mezundur.

Mekteb-i Hukûk-u şâhaneyi aliyyüle'lâ derece ile bitirir. Arapça, Farsça tekellüm eder, yazar. Fransızcaya âşinadır.

Sırayla Beyoğlu ikinci cezâ mahkemesinde, Derseâdet ticâret mahkemesinde, Cidde bidâyet mahkemesinde, Karahisar sâhip sancağı bidâyet mahkemesinde görev yapar.

Uhdesine İzmir paye-i mücerredi tevcih olunur. Terfian mahrec pâyesi verilir.

1322'de Derseâdet de nizâmîye icrâ memuriyetine ta'yin olunur. Yine Derseâdet bidâyet mahkemesi a'zalığine seçilir. Bura kararıyla Beyoğlu ikinci ceza riyâsetine ta'yin edilir. Aynı yerde bidâyet mahkemesi ikinci hukuk riyâsetine seçilir.

1325'de Derseâdet istinâf mahkemesi azalığine getirilir. Beyoğlu birinci hukuk dâiresine ta'yin edilir.

1328 senesinde irâde-i seniyye ile yatkınlığı sâbit olan Evkaf nezâreti muavinliğine ta'yin olunur. Mekteb-i evkafta Ehkam-ı evkaf ve arazi kanunu dersi verir.

Maraş mebusu seçilir. Eski görevini bırakır. Fakat yeniden Şûray-ı evkaf riyasetine seçilir. Mesleğine liyâkatı sebebiyle sürekli maaşı yükseltilir. Evkaf nezâreti müsteşarlığına getirilir.

1332 senesinde uhdesine ikinci rütbe Nişân-ı Âli-i Osmani ihsan buyurulur. Meşihat-ı ulya müsteşarlığı vazifesi yapar.

Evliya Efendi Osmanlı âilesinden bir sultan hanımla evlidir. Ama İttihadçıdır, modernidir.

Böyleyken Cumhuriyeti kuranlar ondan çekinir, Osmanlı âilesine sıhriyetine binâen yurt dışına sürer. 1,5-2 sene Şam'da kalır. Aracılar araya girer, yurduna döner. Korkusundan Ankara'ya gitmez. Bir ayağı Çukurova'da, bir ayağı İstanbul'da yaşar. İstanbul'da avukatlık, Çukurova'da ziraatçılık yapar. Ara ara Maraş'a gelir. Âilenin bütününün okumasına gayret eder. Gelmeyen yerini getirir.

Sonradan padişah âilesi ile olan sıhriyeti keser. Hanımın hizmetlisi ile evlenir. Ondan da iki oğlu olur. Bunları Almanya’da okutur.

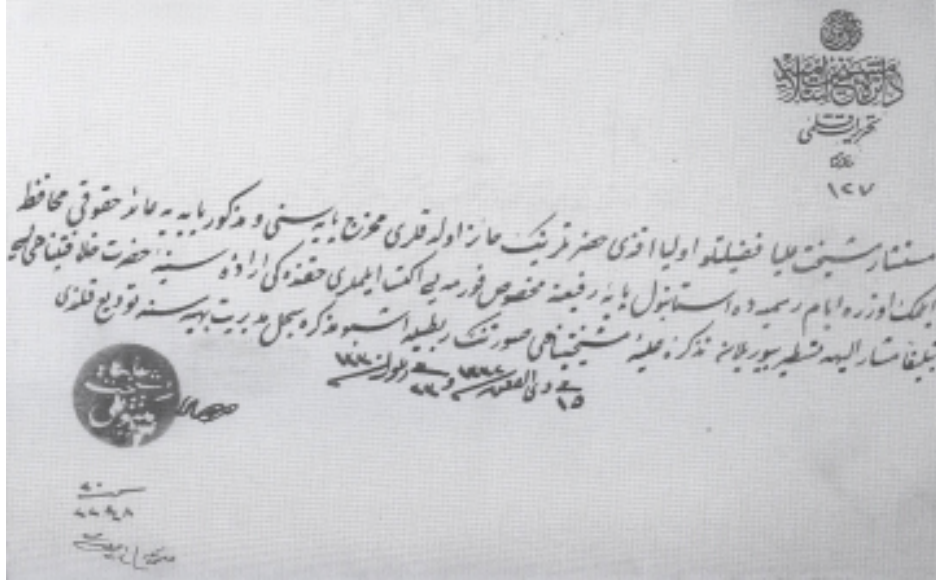
Kitaplarından Maraş’a getirilen, oradan da Yaşar Alparslan kütüphanesine düşenler vardır.

Âile İbrahim Evliya Efendi’den dolayı okumaya rağbet etmiştir. Bugün âilenin okuyanı çoktur.

Maraş harbinin meşhur şehit Evliya’sı bu âiledendir.

İbrahim Evliya Efendi’nin ölüm târihi hakkında bir bilgiye ulaşamamıştır.

Bu âilenin kökü eskidir. Âilenin ilk ferdi Maraş’a şeyh olarak gelmiştir. Muhtemelen Cerit aşiretindedir. Güneyden gelmiştir. Dulkadirli ilk gelen zâta tekke – zâviye yaptırmıştır. Âilenin Evliya lakabı alışı bu târikat şeyhine binâendir.

Elviya Zade İbrahim Efendiye Meşiha-ı İslamiyyece verilen Payeyi gösterir belge

EVLYÂLAR AHMET ERMİŞ

Maraş'ta Evliyâlar olarak bilinen iki âile var. Bunlardan bir kesimin soyadı da Ermiş. Yâni evliyânın Tûrkçe karşılığı. Bunlar soyadı kanunu çıktığında evliya karşılığı soyad almıŐlar.

Bu Evliyâlar Acem (İran)'dan gelmişler. Acemli mahallesine yerleŐmiŐler. Bölgenin Acemli adını almasına sebep olmuşlar. Maraş'a daha sonra Maraş'ta yaygınlaŐacak olan Acem Pilavı'nı getirmiŐler.

Ermiş soyadını alan Evliyalara Maraş'ta âlim çıkarmıŐlar. İlk bilinen âimleri Şâkir adlı biri. Son dönemse âlim vasıflı iki isimleri var.

1- Ahmet Ermiş, Maraş'ta 1860'da doğar. Baba adı Mustafa. Müftûlûk kayıtlarına göre Acemli Camiinde imamlık yapar. 1939'da vefat eder.

2- Mustafa Ermiş. Maraş'ta 1891'de doğar. Tahsilini tamamlar. Müftûlûk kayıtlarına göre Servili Camiinde imamlık yapar. Torunlarına göre Arapça bilir, hafızdır.

Mustafa Ermiş 1957 yılında vefat eder. Oğullarından Sait Ermiş müezzinlikten emeklidir.

Muhtemelen bu âileden olmakla berâber âilenin bilmediği ve fakat Hafız Osman Fahri İbn-i Ali ile beraber adı geçen bir İbrahim Efendi var ki fetva kitapları var. Bunlar kitabın üstünde yazdığına göre Çavuşlu medresesinde görev yapmışlar. Kitabın üstündeki tarih 1289'dur. Bu yazma fetva kitabı Yaşar Alparslan kütüphanesinde mahfuzdur.

EVLYÂZÂDELER HACI OSMAN EFENDİ

Evliyazâde Hacı Osman Efendi Maraşlıdır. Mahallesi Kuytul'dur. Müderristir. Müderrislik yaptığı yer Hatuniye Camii medresesidir. Kabir taşında da "Hatuniye Camii Medresesi müderrisidir" diye yazılıdır.

Eski Maraş'ta hocalar talebelerine, hocalara kız verir. O da Gavezlerden müderris Hüseyin Efendi'ye kız vermiştir.

Hacı Osman Hoca Efendi'nin Evliyâzâdelere lakabının yanında bir lakabı da Andırınlı Hacı Osman Efendi lakabıdır.

Hacı Osman Hoca Efendi'nin bir oğlu Mustafa Kamer (1882-1972) de uzun yıllar Ulu Cami de imamlık yapmıştır.

Hacı Osman Hoca Efendi'nin kitaplarının bir kısmı oğlu Mehmet Kamer tarafından, bir kısmı da kızı Zeynep tarafından torunu Ömer Paksu Hoca Efendi'ye geçmiştir.

GAZEZZÂDELER

GAZEZZÂDE MÜDERRİS HÜSEYİN EFENDİ

Gazezzâde Hüseyin Efendi 1856'da Maraş'ta doğar. Tahsilini tamı tamına nerede yaptığı belli değildir. Bilinen müderris olduğu ve Acemli Camii medreselerinde müderrislik yaptıdır.

Hüseyin Efendi 1936 yılında ölmüştür.

Hüseyin Efendi oğlu Mustafa Efendi de orta halli bir âlimdir. Tek partili dönemde öğretmenliğe geçer. Sonra zor günler yaşamamak için yılların Bertiz gibi kırsal köylerde öğretmenlik yapar.

1889'da doğan Mustafa İpek Efendi 1975 yılında ölmüştür.

Hüseyin Efendi müderris Hacı Osman Efendi'nin, Mustafa Efendi ise Darendeli Hilmi Efendi'nin kızıyla evlidir.

GEBELOĞULLARI

OSMAN KEBEL VE AHFADI

Gebeloğulları Maraş'a erken dönemde Şam tarafından gelir. Âileyi kuran da, en erken gelen de âlimdir. Fakat bilinen âlimleri baştan Derviş oğlu Ömer oğlu Osman'dır. Derviş oğlu Ömer (1835-1922) âlimdir. Ancak Ömer oğlu Osman âilecek hatırlanan hem bir derviş, hem bir âlimdir. Bugün var olmayan camisi Akdere de var olan su kemeri yanındadır. Cumhuriyetin ilk yılları Diyânet kayıtlarına göre imamdır.

Osman Efendi Maraş'ta 1872'de doğar. İyi bir âlimdir. Arapça ve Farsçası vardır. Buna bir işaret bıraktığı kitapları ve kitaplarının çokluğudur.

Osman Efendi 1948'de ölür. Kitapları çocuklarının arasında bölüşülür.

Osman Efendi'nin oğulları arasından Mustafa Kâmil Efendi âlimdir. İmamlık yapmakla beraber daha çok Kuran Kursu hocalığı yapmıştır. En fazla Kuran Kursu hocalığı yaptığı yer Buğazkesen Camisidir.

Mustafa Kâmil Efendi'nin Arapçası vardır. İ'dâdî ve rüşdiye tahsilinden başka Zekeriya Güvenen Hoca ve Hafız Ali Efendi'den de özel şerî ilimler tahsil etmiştir.

1903'te doğan Mustafa Kâmil Hoca Efendi 1980'de ölmüştür. Hocanın diğer bir kardeşi İsmâil Hakkı da imamdır (1909-1978).

GÜLLÜ HOCA (İBRÂHİM GÜL)

İbrahim Efendi Maraş'ta 1892'de doğar. Baba adı Ahmet'dir. Tertib üzere bir tahsili yoktur. Hafızdır. Nuh Camii, Kazancı Camii ve İsâ Divanlı Camiinde imamlık yapar. Emekli olur. 1974 yılında vefat eder.

Ömrü boyunca yılmadan, usanmadan tek parti döneminin bütün zorluklarına göğüs gerer. Görmediği zulüm kalmaz. Baskılarla karşı karşıya gelir. Yine de okutmaya devam ederek hafız yetiştirir.

Kitap cildi de yapar.

Okuttuğu, hafız yaptığı talebeler de camilerde mukâbele okur, okutur. Ulu Cami de Sakal-ı Şerif çıkarırken tehyiç işini kendi yapar.

Yetiştirdiği bazı hafızlar: Halil İbrahim Gümüşer, Niyazi Altınbaş, Sakıp Atılğan, Fahri Dulkan, Halil Haybarlık vs'dir.

Oğlu Haydar Gül hafız olup Hafız Ali Efendi'nin de damadıdır. Onun oğlu Muhtar Gül de hafızdır.

HOCAOĞULLARI (İSMAILZÂDELER)

Hocaoğulları Aşirettir. Âlim çıkarma gelenekleri çok eskiye gider.

En son çıkardıkları müderris İsmailzade Mehmet (Erbilir) Efendi'dir.

Mehmet Erbilir inkılaplar öncesi Şekerli Camii medreselerinde müderristir. İnkılap sonrası imamlığa geçer. İnkılapların ortaya çıkardığı şerâite alışamaz, uyum sağlayamaz. O camii senin, bu camii benim dolaşır. Daha çok da eve kapanır. 1871'de doğan Mehmed Efendi 1956'da ölür.

Mehmed Efendi'nin deyişine göre âilenin en son müderrisi kendisidir. Kendinden önce de âilede müderrisler gelmiş geçmiştir. Kendisi dokuzuncusudur.

Âile İsmail adlı birinden türediği için lakabları İsmailzâdeler'dir. Âilede İsmail ve Ahmed adı çoktur.

Aynı İsmailzâdeler'den bir de Cumhuriyetin ilk yıllarında Şekerli Camii'nde imam vardır.

Mehmet Efendi'nin "Müftülük seçiminde Maraş'ta eskiden kalma yedi müderris vardı" dediği sabittir. Bunlar reylerini Hafız Ali Efendi'ye vermişlerdir.

Mehmet Efendi Hafız Ali Efendi'den yaşça büyüktür. Okumada kalfasıdır. Hafız Ali Efendi'nin Mehmet Efendi'ye hitabı "Hocam" şeklindedir.

KALALIZÂDELER KALALIZÂDE OSMAN EFENDİ

Kalalizâde Osman Efendi aslen Maraşlıdır. Mısır'a okumaya gider. Okuma biter. Şöhretli bir âlim olur. Şöhreti Maraş'a ulaşır. Memleketine da'vet edilir. Israr edilir. Memleketine döner. İlim tedrisine başlar. Talebe yetiştirir. Yetiştirdiklerinden biri Sezâi Hoca'dır. Sezâi Hoca'nın ifadesine göre;

-Yeryüzünde dört mezhebe aid ne var ne yok yansa Kale imamı Osman Efendi'nin hafızası dört mezhebi diriltmeye, ihyaya yeterlidir.

Kale imamı Osman Efendi'nin evi Kale içindedir. Kale'de cami de vardır. Hoca Efendi aynı zamanda bu caminin imamıdır.

Kale imamı Osman Efendi 19. yüzyılın Maraş'ta en büyük âlimlerindedir. Maraş'ta müftülük de yapmıştır.

Kale imamı Osman Efendi Kadiri'dir. Kadiri şeyhidir. Talebesi Sezâi Hoca'ya Kadiri şeyhi halifeliğini veren odur. Eski Maraşlılar ondan bir çok keramet rivayet ederler.

Dönemi âlimlerinden Kazancızâde Mesut Efendi'nin oğlu Mahmut Efendi ile aralarında geçen münazarayı konu edinip ilm-i kıraatdan ve muhtelif fikhî konulardan bahseden bir risâle yazmıştır. İlm-i kıraat ve vücûha dair bazı manzûmeleri bulunmaktadır. Ancak bu eserler bugüne ulaşmamıştır.

Bugün oğlan kız, sülalesi Maraş'ta mevcuttur. Bir kızı Fatma Hatun Dayızâde Hacı Mehmed Efendi'nin hanımıdır. Hacı Emin ve Ziyâeddin Hoca Efendilerin annesidir.

Kalalı Osman Efendi'nin evi Kale'nin batısında, İttepesi'ne bakan yüzde surla bitişiktir. Âile harb sonrası Kale boşaltıldığında buradan inmiştir. Âileden Osman Efendi'den sonra bir âlim çıkmamıştır.

Hoca Efendi'nin ölümü Besim Atalay'a göre 1314, 1898'dir.

KALENDERZÂDELER KALENDERZÂDE SEYYİT NİMETÜLLAH

Kalenderzâdeler eski bir âile. Seyyidlik iddiaları da var. Geçmişleri ehl-i takva âlimlerle dolu. Bugüne ismi intikal edenleri ilk olarak Kalenderzâde Mehmet Efendi.

Mehmet Efendi Maraş'ta doğar. Maraş'ta ölür. Âlimdir. Müttekidir. Sayısız kerâmet sâhibidir. Uzunoluk Camisi'nin karşısında bulunan ve bugün yok olan bir camide görev yapar. Kanadıkırıklar'dan evlidir.

Oğlu Seyyid Nimetullah Maraş'ta 1852'de doğar. Maraş'ta okur, okutur. Müftülükte müsevvidlik yapar. Ulucâmide va'z verir. İmamet görevini yerine getirir. Ferâiz ilminde deniz deryâdır. Denildiğine göre onun çözdüğü ferâizi kimse çözemaz. O çözdümü de kimse karışmaz. Ermeni olsun Türk olsun ferâiz konusunu ona getirir.

Âile vakıfları vardır. Onları işletir. Bunları vakfiye şartları dahilinde harcar. Arapça, Farsça bilir. Kütüphanesi vardır. Evi Uzunoluk'tadır. Bir haremlik bir selamlık tarzında olan evinin harabeleri bu gün aynen durmaktadır.

Kalenderzâde 1915 tarihinde ölmüştür. Üç oğlundan ikisi Mehmet Fazıl ve Mustafa ilimle iştiğal etmişlerdir.

Bu âileden âlimlerin küçük bir risâle teşkil edecek kadar menkûl kerâmetleri vardır.

Her dönem medreseleri açık olan Ulu Cami'nin eski bir görünümü

KANADIKIRIKLAR VE ADI BİLİNEREN ÂLİMLERİ MÜFTÜLERİ

Dulkadir Beyliği Anadolu'da en fazla Türkmen nüfusa sâhip beyliktir. Fakat pek insan ve eğitim politikası yoktur. Onun için de hasseten Alaüddevle zamanında Osmanlı ile arası açılır. Zira Sünni-Alevi nüfûsu sürekli İran'a Safevî devletinin topraklarına geçmekte ve yeni kurulan bu devleti güçlendirmektedir. Ve Dulkadirli buna karşı tedbir almamaktadır.

Olay bu. Safevi güçlenir. Dulkadirli'yi ezme noktasına gelir. Beylik ona karşı koyamaz. Bir kere de sillesini yer. İki ara bir derece kalır. Ve Osmanlı gelir onun getirir.

Dulkadirli'den bir kol Ali Bey önderliğinde Osmanlı'ya yardımcı olur. Onu doğuya götürür. Arkasından güneye indirir. Mısır fetholur. Osmanlı oradan sanatkârlar, âlimler getirir. Bunlardan bazıları da Maraş'a düşer. Şimdikilerin Kirişçiler ve Kanadıkırıklar âilesi dediği gibi.

Kanadıkırıklar geldiklerinde temsilcileri Ali Efendi'dir. Âlimdir. Bir oğlu, bir kızı ve âilesi vardır. Getiriliş sebebi tebliğdir, irşaddir.

Ancak Osmanlı gelir. Bir de âile getirir. Bayazıdî. Tabii yeni idâreden yana olanlara da gün doğar. Bunlar şehrin kuzeyinde yer alır. Güneyse hep Dulkadirli'nindir. Başlar aralarında kavga. Ne kadar sürer dersiniz, 300-350 yıl. Sonunda biter ama Maraş da Maraşlıyı da iflah etmez.

Yavuz'un Maraş'a getirdiği ilk Ali Bey'dir. Ali Bey burada müftüdür, vaizdir, müderristir vs.

Fakat bu kavgada neslini yitirir. Sonra dönmek ister. Bir rivayet yakın bir köyden bir hoca bir rivayet de Tekrekli yaşlı bir kız verir. Yeniden bir nesil sâhibi olur. Ve bu âile yakın tarihe kadar iyi yetişeni ni müftü, orta halli yetişenini imam-müezzin yapar. Yetişemiyenini de hayata sokar. Kendiler 13 veya 17 gibi bir rakam verse de mutlaka biraz kepeklidir. Tespitlerimize göre on civarında müftü-müderrisleri vardır.

1-Kanadıkırık âilesinin çıkardığı ilk müftü Ali Efendi'dir. Müftü olduğuna göre müderrisdir de. Maraş'a geldiğinde Türkçe konuştuğuna göre Türktür. Zâten Türk kölemenli toprağı Mısır'dan gelmiştir. Maraş'ta yaşamış Maraş'ta ölmüştür. Kabri Şazibey Camii'nin bahçesindedir.

2-Çınarkurutan Mehmed Efendi. 1800-1850 tarihlerinde sağ olduğu düşünülmektedir.

Çınarkurutan denilmesinin sebebi Şazibey Camiinin suyuna musallat olan çınara sudan elini çekmesi hususunda çıkışıdır. Onu itham etmesi ve azarlamasıdır. Çınarın da bu ikaz karşısında sudan elini (kökünü) derhal çekip süratle kurumasıdır.

Çınarkurutan Mehmed Efendi'nin bir de Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa ile mâcerası vardır. Bir rivâyet İbrahim Paşa'nın Maraş'ta yıkıcı olmamasının, kan dökmemesinin sebebi Müftü Mehmed Efendi ile aralarında geçen olaydır.

3-Ahmed Efendi. Kendinden sonra müftü olan büyük müftü Mustafa Efendi'nin babasıdır. Müftü olduğu Mustafa Efendi'nin Meşihat-ı İslâmiyye'ye verdiği hal tercemesinde yazılıdır. Ama hayatı ile ilgili bilgi yoktur.

4- Mustafa Efendi. Büyük Müftü olarak bilinir. 1826'da Cığcığı mahallesinde doğar. Babası müftü, sülâlesi âlimdir.

Dosyasına göre önce Maraş, Elbistan ve Haleb medreselerinde mantığa kadar okur. Bilâhere Kayseri'ye gider. Kayseri'de 14 sene süren bir tahsil yapar. Ağırıklı üstâz-ı şehir Hacı Torun Efendi'den okur. Ağırnaslı Mesut Efendi'den de istifâde eder. Sonunda 1284 senesi Recep ayında Hacı Torun Efendi'den icâzet alır.

Kayseri tahsilinden sonra İstanbul'a gittiği, yaşadığı, biraz daha tahsil yaptığı muhakkaktır. Maraş'a döndüğünde kırk yaşları civarındadır.

Kendi ifâdesine göre Arapça okur, yazar. Maraş dışından tahsil arkadaşı bir çerkezin kız kardeşini alır. İki oğlu dört kızı olur. Oğlanlardan Mehmet Abdülkerim müderrislik yapacak kadar okusa da I. Dünya Savaşı'nda Medine müdâfaasında şehid olur.

Maraş'ta okuttuğu talebelerden biri Hafız Ali Efendi'dir.

Resmî görevi temyiz âzâlığı ile başlar. Bu göreve seçilir. Buradan öte 13 Kânun-ı Evvel 301 târihinde Maraş müftülüğüne seçilir. Maraş mutasarrıfı Cezmi Bey'le alakalı bir nümâyişe müdâhele etmediği için 24 Cemâzilâhir 324'de görevden alınır.

Öncesi sonrası 37 yıl devlete hizmet eder. 81 yaşında 27 Temmuz 327'de emekli olur.

Memûriyetinde 4. rütbeden Nişân-ı Osmânî alır. Mûsıla-ı Sahn ve Süleymâniye rütbesi tevcih edilir.

(Kaynak: Meşîhat-ı İslâmiyye dosyası. Tarihler hicri mi, rûmî mi bilinmediğinden milâdiye çevrilmemiştir.)

Diğer anlatımlara göre 1876'da Maraş Temyiz Âzalığı'na seçilir. 1886'da Müftü olur. 12 Temmuz 1909'da Divan-ı Örfice görevden azledilir. Yine ufak tefek vakıf ta'kibi gibi işler yapar. Bu ara yaşı 81'dir. Emeklilik ister, emekli olur. Memleket İngiliz işgalinde iken 1919'da ölür. Önce Şeyhadil'e gömülür. Sonra kabri Şazibey Camii avlusuna, âilenin kurucusu Ali Efendi'nin yanına nakledilir.

19. asrın en büyük müftüsüdür. Şöhreti İstanbul'a ulaşmıştır. İstanbul'dan bir nice mesele ona çözmesi için getirilmiştir. Hakkında nakledilmiş birçok menkıbe vardır. Ahlak, fazilet, keramet sâhibidir. İyi de bir at binicisidir.

Fetvahânesi atalarının da kullandığı Şazibey'dir. Evi ise Arasa Câmii'nden Şâzibey'e giderken sağdadır.

5-Kanadıkırık Mahmut Efendi. 1901'de Maraş'ta doğar. Baba adı Ökkeş, ana adı Rukiyye'dir.

Âlimdir. Yıllarınan Hafız Ali Efendi'ye müsevvidlik yapmıştır. Müftülük verildi ise de gitmemiştir.

1961 de vefat etmiştir. Maraş'ta sayılan, sevilen bir Hoca Efendi olmuştur. Hasseten ferâizde ihtisas sâhibidir.

6-Kanadıkırık Ahmet Efendi. 1893'de Maraş'ta doğar. Baba adı Ökkeş, ana adı Rukiye'dir. Küçük yaşta hafız olur. Her çeşit tahsil yapar. Muallimlik mektebini bitirir ama muallimlik değil de imamlık yapar. Şazibey Camii'ndeki imamlık ve hizmetleri ile öne çıkar.

İmamlıkta hizmeti, takvası, ehliyeti ile öne çıktığı gibi Maraş harbinde Evliya Efendi çetesi içinde gösterdiği kahramanlıkları ile de ön plana çıkar. Maraş harbinde dillere destan yararlılıklar gösterir.

7-Mehmet Tevfik Efendi. 1911'de Maraş'ta doğar. İmam, müezzin, şair ve mutasavvıftır. Takvâsiyle, ma'neviyyatı ile meşhur bir hocadır. 1981'de vefat eder.

8-Ali Rıza Kanadıkırık. Maraş'ta 1894'de doğar. Âlimdir. Ancak Cumhuriyetle berâber devletle yollarını ayırır. Muhtelif işler tutar. 1976'da vefat eder.

مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود
مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود
مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود

مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود
مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود
مدرسة كاندكيزادة درود
مدرسة مدینه فقهیه درود
هدایه و صحیفه درود

Maraş Müftüsü Kanadıkırkzâde Mustafa Efendi'nin Meşihat-ı İslâmiyye'den aldığı nişanları gösterir belgeler

فتاویٰ قریب زارہ لکھنؤ رامانند

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بقول العبد الفقیر الی اللہ سبحانہ **۱** اجمعہ وہ عقرائہ **۲** محمد بن احمد بن علی بن یوسف الفاسی اقبادار و محمد العصری مولدا کان اللہ لہ بنتہ **الحمد لله** الذی اخص رسولہ محمد صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم بخاصیہ فكان اولی الملیقۃ واحقرم بریہ **۳** **۴** **۵** **۶** **۷** **۸** **۹** **۱۰** **۱۱** **۱۲** **۱۳** **۱۴** **۱۵** **۱۶** **۱۷** **۱۸** **۱۹** **۲۰** **۲۱** **۲۲** **۲۳** **۲۴** **۲۵** **۲۶** **۲۷** **۲۸** **۲۹** **۳۰** **۳۱** **۳۲** **۳۳** **۳۴** **۳۵** **۳۶** **۳۷** **۳۸** **۳۹** **۴۰** **۴۱** **۴۲** **۴۳** **۴۴** **۴۵** **۴۶** **۴۷** **۴۸** **۴۹** **۵۰** **۵۱** **۵۲** **۵۳** **۵۴** **۵۵** **۵۶** **۵۷** **۵۸** **۵۹** **۶۰** **۶۱** **۶۲** **۶۳** **۶۴** **۶۵** **۶۶** **۶۷** **۶۸** **۶۹** **۷۰** **۷۱** **۷۲** **۷۳** **۷۴** **۷۵** **۷۶** **۷۷** **۷۸** **۷۹** **۸۰** **۸۱** **۸۲** **۸۳** **۸۴** **۸۵** **۸۶** **۸۷** **۸۸** **۸۹** **۹۰** **۹۱** **۹۲** **۹۳** **۹۴** **۹۵** **۹۶** **۹۷** **۹۸** **۹۹** **۱۰۰**

Kanadırlı ailesine ait bir el yazma kitap (Delâil-i Hayrat Şerhi)

KARAKÜÇÜKLER

Karaküçük'leri âile olarak kuran zât denildiğine göre kara ve küçük bir zât. Tarif edilirken kara ve küçük diye ta'rif edildiğinden zâtın lakabı Karaküçük diye kalmış. Oradan da âileye mal olmuş. Âileye Karaküçükler denilir olmuş.

Âileye göre âileyi kuran şahsı Mısır'daki devlet Maraş'a göndermiş. O da Bağdat'lı bir hocaymış. Kara ve küçük olan buymuş. Maraş'a gelmesi Dulkadirli Sûli Bey zamanında imiş. O zamanlar Sarayaltı Camii saraya açılmış. Uyuzpınarı'ndaki camii de avama açılmış.

Bu âile o günden bugüne yer yer âlimler çıkarmış. Fakat çok ailede olduğu gibi unutmuşlar.

Unutmadıkları;

İbrahim Hakkı Karaküçük (1872-1935). Bu zât âlim bir zât imiş. Denildiğine göre bölge kazalarında nâiblik de yapmış. Âilenin bunlardan hatırladığı yer sâdece Zeytun.

Bu zâtın oğlu Abid Efendi imamlık yapmış (1897-1914).

Cumhuriyet dönemi bu aileden bir imam var. O da Mahmut Karaküçük (1907-1986).

Bizim gördüğümüz kitapları esas alınırsa İslami ilimlerle uğraşmış. Farsça ve Arapça'ya dışı kesen geçen biri. Ailenin dediğine göre bu zâtın dedesi de müderris.

Âilenin bilmediği ve fakat Meşihat-ı İslâmiyye dosyasında adı olan bir Karaküçükzâde daha var.

Dosyaya göre adı; Mehmet Fahri. Pederi; ulema sınıfından Ömer Efendi. Lakab ve şöhreti; Karaküçükzâde.

Millet-i Müslime ve Mezâhib-i Hanefiyye'den Dulkadir tebasından.

Doğumu; 1295 senesi, Maraş İsâdivanlı mahallesi.

Tahsili; Maraş'ta ibtidâiyi bitirir. Arkasından rüştiye'yi bitirir. Şehâdetnâme alır.

Gayr-ı resmi olarak; Müderrisînden Hocasâde Muhammed Rızâî'den okur. Hacı Mehmed Efendi'den de tertib üzere sarf, nahiv, mantık, meâni, kelam, fıkıh derslerini okur. İcâzet almaz ama Arapça ve Farsça'ya vâkıftır. Ancak bu lisanlarda yazamaz.

Mahkemede zabıt kâtibliği yapar.

Yine Meşihat-ı İslâmiyye'den Sadık Albayrak'ın bulduğu Karaküçüklerler ilgili bir dosya daha var. O da aynen şöyle:

“Karaküçükzâde Mahmud Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Maraş'ta doğmuştur. İptidâî tahsilinden sonra hususi muallimlerden Arapça ve Farsça tahsil etmiştir.

15 Kanunievvel 1329'dan 9 Mart 1330'a kadar Pazarcık kazası mahkeme-i şeriyyesi başkâtib vekâletinde bulunmuştur. 10 Mart 1330 da asâleten bu vazifeye başladığı 8 Mayıs 1334 târîhli tezkereden anılmıştır.”

KARAMANLI FAHISI HACI HASAN EFENDİ

Hacı Hasan Efendi Maraş'da 1868 yılında doğdu. Babası İlyas Efendi'dir. Âilesi Maraş'a Konya Karaman'dan geldi. Âilenin ifadesine göre genelde ilmiye mesleğinin içinde bulundu.

Hasan Efendi tahsilini Maraş'ta yaptı. Hocalarından biri Atabey oğlu Akıllı Fahı Ahmed Efendi'dir. Tahsil için Şam'a gitti, Maraş'a, mahallesine geri döndü. Bölgesinde hocalığa başladı. O bölge insanının fetvâ ihtiyacını karşıladı. Aşağı bölge fetvahâneye Hafız Ali Efendi'ye giderken yukarı bölge ona gitti. Onun için de Karamanlı Fahısı olarak anıldı.

Maraş harbine katıldı. Çete oluşturdu. Bölgesinde yararlılık gösterdi. Fakat harp sonrası hizmetini gizledi. Kendini öne çıkarmadı.

Bölge harplerine de katıldı.

Evliliğinden dört kız üç oğlu vardır. 3 Ekim 1961'de vefat etti.

Âilesi geçmişten beri ulemâ âilesi olmakla berâber kendinden başka bir âlimin adı bilinmemektedir.

Hoca Efendi sağlığında Karamanlı Camii'nde imamlık yaptığı gibi hızarı olup kereste tüccarlığı da yapmıştır.

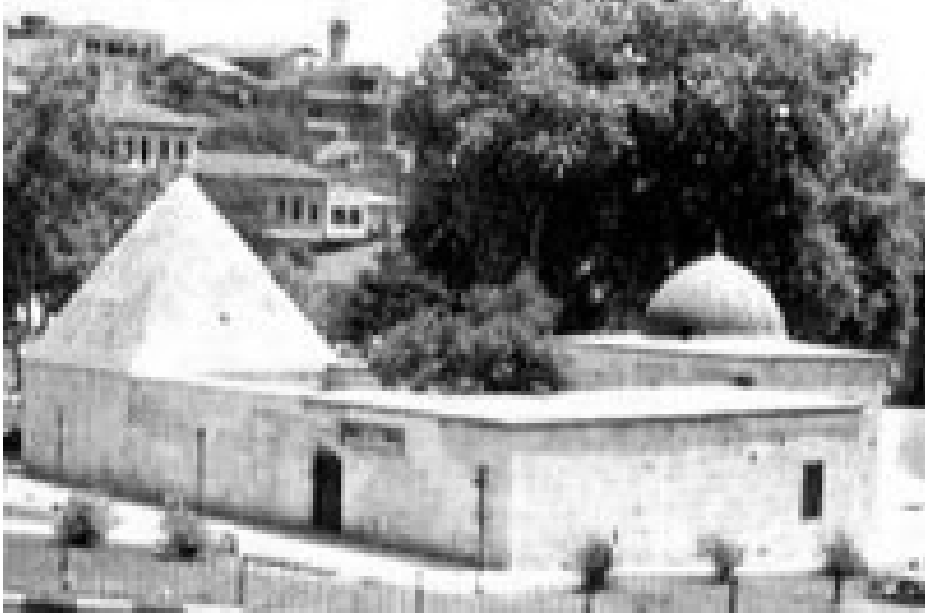
Medrese de okumuş icâzetli bir müderris olan Karamanlı Fahısı Hasan Efendi tek parti döneminde sıkıntı yaşamıştır. Ancak isteyeni okutmaya da bırakmamıştır. Şecaat, karakter sâhibi bir âlimdir.

KARPUZOĞULLARI MEHMET KARPUSOĞLU

Maraş'ta 1875 yılında doğar. Tahsili ile alakalı bilgi mevcut olmamakla beraber 1915 yılında Seyit Ni'metullah Kalenderzâde'nin ölümüyle Ulu Camiye imam olur. Müftülük kayıtlarına göre 1341'de yine imamdır. 1953 yılında ölür.

Aynı âileden Emin Karpuzoğlu Darülhikme'yi bitirir. Hoca olur. Fakat tek parti döneminin başlaması ile hocalık işe yaramaz olur. Yeni de İstanbul'a gider. Tababet okur, doktor olur. Hayatını bu mesleği yaparak noktalar.

Emin Karpuzoğlu İmam Mehmet Karpuzoğlu'nun oğludur. Sonradan siyâsete de atılmıştır (1904-1983). C.H.P'yi bir parti kongresinde laiklik konusunda ilk tenkid eden odur.

Maraş'ta her zaman faal olan ve bugüne de ulaşmış olan Taş Medrese

KAZANCILAR (KAZANCIZÂDELER)

Eski Maraşlılar Kazancılar için kâmilten şöyle derlerdi:

İki kardeş, şimdi Rusya'nın içinde bulunan Kazan şehrinden yola çıkıyorlar. Hacca gidiyorlar. Vazifeyi bitiriyorlar. Genegeri dönüyorlar. Yol ağzı Maraş'a uğruyorlar. Bunlardan biri hoşuna gidiyor, Maraş'ta kalıyor. Öbürü gidiyor. Kalandan Kazancılar hasıl oluyor.

Son dönem ise şöyle de diyorlar. Türkmenistan'ın kuzey bir bölgesinde Kazancılı bölgesi var. Kayalık bir bölge. 16. yüzyılda burada yaşayan Kazancılılar dağılmışlar. Maraş dahil Anadolu'ya giriş yapmışlar. İşte Kazancılar bunlardan, yâni bir aşiret gurup.

Öyle veya böyle her neyse.

Ailenin hepsi âileyi ilk kuranın Abdulğani olduğunda ittifak ediyor. Ordan öte Şih Süleyman'a kadar bazı isimleri biliyor. Fakat haklarında bir şey bilmiyor. Şih Süleyman'dan ötesini biliyor. Şecereleri var. Kullanıyorlar.

Şih Süleyman'ın kendisi âlim. Tabii şih. Üç de oğlu var.

1-H.Mehmet Efendi

2-H.Mustafa Efendi

3-H.Mesut Efendi

Bu üç zattan kendi ve çocukları meşhur olanlar şunlar.

2. şahıs H.Mustafa Efendi âlim ve şih. Ancak doğumu, ölümü bilinmiyor.

Hacı Mustafa Efendi'nin bir oğlu var. Yahya Efendi. Âlim (1834-1911) Meşihat-ı İslâmiyye de dosyası var. O dosyada olan bilgiler şunlar.

YAHYA EFENDİ

Dosyasında kendi verdiği bilgi:

“Pederim rütbe ve nişan eshâbından olmayıp ulemâ ve meşayihden müteveffa H. Mustafa Efendi.

Şöhretim: Kazğânîzâde

Tevellüdüm: Arabî ikiyüz ellibeş senedir.

Nefs-i Maraş'ta Divanlı Mahallesinde bin ikiyüz ellibeş sene-i hicriyesinde dünyâyâ gelmişim.

Nefs-i Maraş'ta mektep ve medâris-i ğayr-ı resmîyede tahsil edüp Fârisi ve Arabiyye'den sarf ve nahiv ve mantık ve meânî ve kelim ve fıkıh ve ferâiz ve hadis ve tefsir fenlerini alettertib gördüm. Arapça ve Fârisice okur ve yazarım. Tekellüm edemem. Türkî lisan mâderimdir. Sülûs ve ta'lik ve rıka hatlarından mezûnum.”

Fırka-i Cebel-i Bereket kurulur. Başlarında Derviş ve Cevdet Paşalar vardır. Burada Islâhiye gibi kazâlar meydâne getirirler. Bunlara İstanbul'dan nâib getirmek istemezler. Bölge insanından ta'yin yapmak isterler. Yahya Efendiyi Hassa'ya naib yaparlar.

Yahya Efendi müderrislik yapar. Haleb vilâyeti mahkeme-i nizâmiye a'zâlığına ta'yin olunur. Müderrislik yaparken Zeytun'a ıslah için tayin olunur. Burada nâiblik yapar. Otuz ay hizmet eder. Kazaya teşrif eden Haleb vâlisi Sait Paşa'nın teklifiyle burûse ruûsüyle (payemansıb) taltif olunur.

Maraş'a döner. Maarif şubesinde çalışır. Maraş'tan Adana'ya bağlı Haçın/Saimbeyli niyâbetine geçer. İki sene çalışır. Payas'a geçer. Yine iki sene çalışır. İkinci defa Zeytin'e geçer. 30 ay çalışır. Bu defa bir kıtâ ruus ve Süleymâniye mertebesi nişanı alır. İzmir payesi buna eklenir.

Görüldüğü gibi Yahya Efendi Osmanlı devleti bir adama ne rütbe nişan verilir hepsini almıştır.

Şih Süleyman'ın üçüncü oğlu Mesut Efendi. Âlim. Tarihe geçmiş kahraman. Taş Medrese de müderris. Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim'e bağı diyen ve sözünden dönmeyen cesur insan.

İbrahim Paşa'yla yaşadığı mâcerâyı sona koyacağız.

Mesut Efendi hacca gider. Dönerken Şam'a uğrar. Şam da ölür. İlim sahibi olduğu için halk onu Bilâl-i Habeşi'nin yanına defneder. Denildiğine göre mezar taşına şöyle yazılır:

“Mesûd-i Meraşî

Yanında yoldaşı

Bilâl-i Habeşî”

Mesut Efendi'nin dört oğlu var.

1-H.Mehmet Efendi

2-Asım Efendi

3-H.Mahmut Efendi

4-Sâdi Efendi

Bunlardan ikincisi Asım Efendi (1847-1913) zabıt kâtibidir. Meşihat-ı İslamiyye’de dosyası vardır.

Şimdi buradan yazdıklarını aktaralım:

“İsmim: Abdullah. Mahlasım Asım. Ve pederim sınıf-ı ulemâdan Maraşlı olup ismi Hacı Mesut Efendi. Lakap ve şöhretimiz Kazğanîzâde. Ve nâmım Asım demekle yâd olunup millet-i Müslime ve mezheb-i Hanefîyye ve teba-i Dulkadiriyye’den olduğumuz halde pederim mûmâileyh bin ikiyüz yetmiş tarihinde ecel-i mevûdiyle vefât etmiştir.”

Asım Bey bu dosyaya göre binikiyüz altmış üç sene-i mâliyesi evâilinde nefis-i Maraş’ta Divanlı mahallesinde tevellüd etmiştir.

Asım Efendi Maraş’ta mekâtib-i ibtidâiyye derecelerin bitirür. Kasaba-i mezkûre ders-i âm hocalarından Tirevîzâde müteveffâ Lutfi Efendi hocadan tertib üzere sarf, nahiv, mantık, meâni, fıkıh, feraiz, ilm-i kelim, fenleri okur. Fakat icâzet almaya muvaffak olamaz. Luğat-i Arabiyye’yi ve Fârisiyye’yi bilür ve fakat tekellüm edemez. Eser yazmamıştır. Nişânı yoktur. Türkçe tekellüm ve kitabet eder.

Üçyüz altı senesi imtihana girer. Kazanır. Maraş sancağı bidâyet mahkemesi a’zalığı’na tayin olunur. 9 sene 4 ay bu hizmeti götürür.

Bir ara görevden azledilir. (Ya’ni soruşturmanın selâmeti bakımından açığa alınır.) 9 ay boşta kalır. Yeniden Maraş mahkeme-i şeriyye başkitâbetine ta’yin olunur. Artan maaşına zam yapılarak Maraş sancağı bidâyet mahkemesi başkitâbetine seçilir. Yine işten el çektirilir. Arkasından “Donanma-i Osmânî İâne-i Milliye Cemiyeti”ne fahri a’zâ ta’yin buyurulur. Çok sürmez boşalan Maraş mahkeme-i şeriyye başkitâbetine üçüncü defa ta’yin olunur. Ama dosyaya göre soruşturmanın ötesinde sâbit bir suçu yoktur.

Asım Efendi ile alakalı dosya bilgisi bu kadar. Asım Efendi’nin bir oğlu var. Adı Atâ Efendi (1876-1939).

Bu zât Antep de hâkimlik yapar. Orada ölür. Bu zâtın Fahreddin adlı oğlu savcıdır.

Bu zâtın diğer bir oğlu Muharrem Efendi’dir (1884-1939).

Bu zatın Devlet-i Osmaniye’nin adliye nezaretinin “Heyet-i mümeyyize mertebe-i ûla şehâdetnâmesi” var. Onun için de mustanlıkta istihdâm edilmiş. Bilâhere hakimlik yapmış. Urfa da ağır cezâ reisi olmuş. Emekli olmuş. Avukatlık yapıp Maraş’ta ölmüş.

Bu Muharrem Efendi’nin de bir oğlu var. Adı Sâdi Kazancı (1921-1979).

Bu Sadi Efendi hakim. Küçük yerlerde hakimlik yaparken dikkat çekmiş. Merkeze alınmış. Gelebilecek en son yerlere gelmiş. Yâni adliye vekâleti, hukuk işleri müdürlüğü, temyiz mahkeme rapörtörlüğüne kadar yükselmiş. İstifa edip avukatlık yapmış.

Çok sayıda kitap yazmış. “İlmî ve Kazâî İçtihadlar” adlı dergiyi sürekli yayınlamış. Türkiye Cumhûriyeti kanunlarını sistematik bir biçimde derlemiş, uygulayanlara ulaştırmıştır.

Çocukları hâla bu yayıncılık hizmetini götürmektedir. Maraşlı olup da Maraş dışında yayıncılık yapıp, çeşit çeşit kitap yazarların, yayıncıların ilki bunlar dense câizdir.

Başa dönersek Mesut Efendi'nin üçüncü oğlu Mahmut Efendi.

Mahmut Efendi âlim. Kalalızâde Osman Efendi ile çenteleşmiş. Osman Efendi buna binâen kitap yazmış.

Mesut Efendi'nin dördüncü oğlu Sadi Efendi.

Sadi Efendi müderris. Kaç yılında doğdu bilinmiyor. Bildiğimiz kadarıyla Maraş'ta Belediye'yi kurmuş. İlk Belediye Başkanı (1874-1977). Arkasından ilk Meclis'te (1977, I. Meşrutiyetle berâber açılan meclis) Haleb'i, dolayısıyla Maraş'ı da temsilen meclise gitmiş. Meclis de boş durmamış, faaliyet göstermiş. Konuşmuş.

Muhtemelen meclis sonrası Abdülhamid'in emrinde çalışmış. Abdülhamid'in yakını olmuş. İstanbul'a yerleşmiş 1909'da İstanbul da ölmüş.

Oğullarından Mazhar Bey süvârî albayı olmuş, Beşiktaş Kulübü'nü kurmuş.

Yine oğullarından Abdulkâdir Bey İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu ve Yüksek Ticaret Okulu'nda hocalık yapmış. İki kitap yazmış.

1-Milli Coğrafya. Osmanlıca olup İstanbul da basılmıştır.

2-Aynı zâtın Hâmid Sâmi ile berâber kaleme aldığı Osmanlıca “Türkiye Coğrafyası” adlı eser (İst. 1925).

Oğullarından Rıza Efendi'nin de aydın bir kimliğe sâhip olduğu rivayet edilmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bu âileden bir imam var. Adı Mustafa.

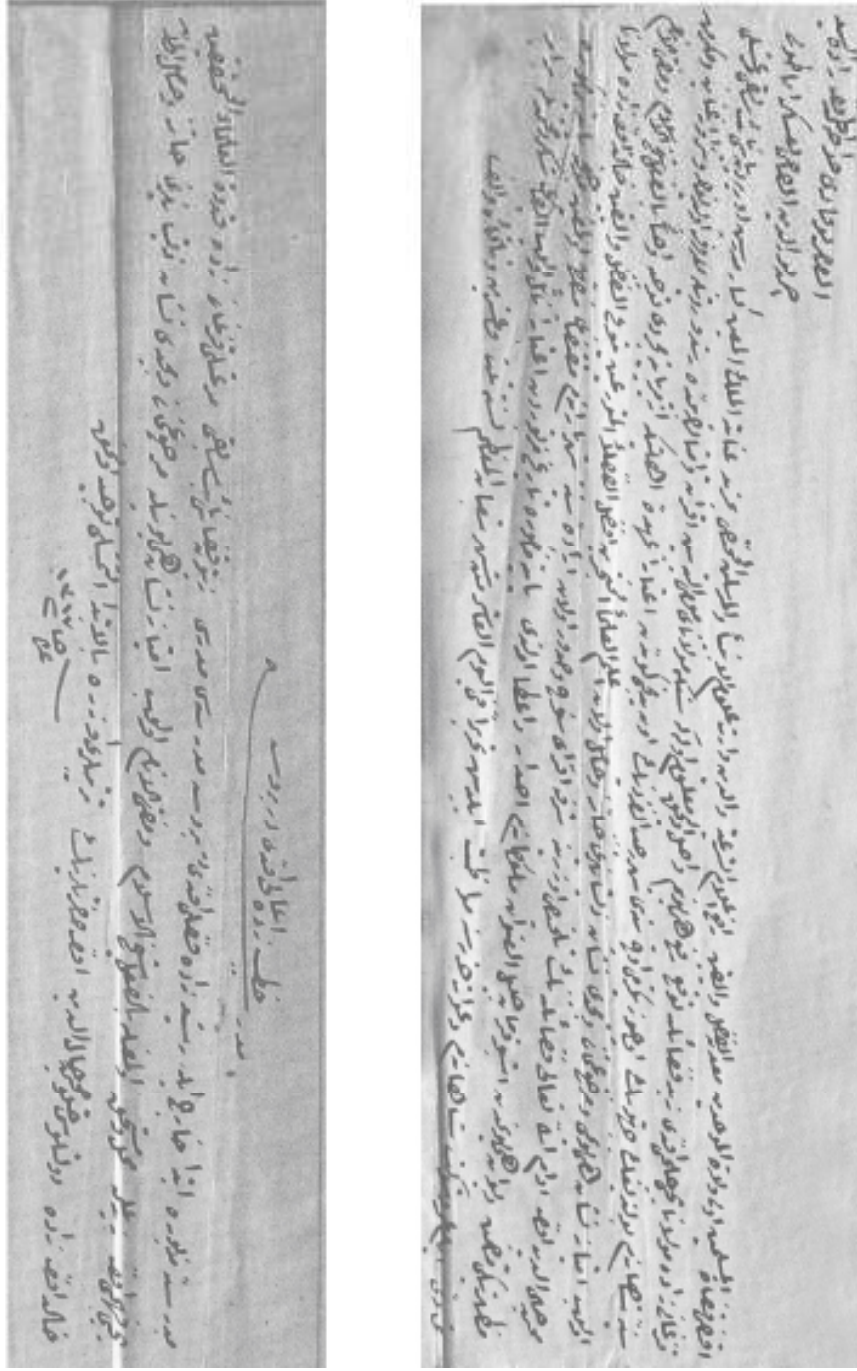
Mustafa Divanlı da imam gözüktüyor, Mustafa oğlu Yahya Efendi'nin oğlu. Yâni dedesinin adını taşıyor (1872-1946).

Aynı Yahya Efendi'nin diğer bir oğlu H.Ali Rauf Efendi (1885-1949).

Ali Rauf Efendi Pazarcık müftüsü. Kitapları var. Kitapları parçalanmış. Bizde de bazıları var. Bizim gördüğümüz bile dikkate alınsa çok büyük bir âlim olması gerekir. Hac görevini yaparken ölmüştür.

٩٤
 في بيان ما لا يخفى
 استشهد الله (وأخر) البعد التوحيه فيما رموه العرب وتصديق على الحاجج
 العزم بالتفوية والافضل ان يذبح بنفسه ان قور وان يأمر غيره ويستحب
 ان يذبح بنفسه عند الذبح ولو كان امرأة لقوله عز لعائشة يا عائشة توفى الصبيحتك
 واشهد بي ما فان لك بول قطرة تقطر منه وما على الارض ان يفقد الله تعالى ما سلف
 من ذنوبك فقالت يا رسول الله انما انا امم لائمة من امة فقال عه فقل عه لانا
 وللمؤمنين عه لانه روى عن انس وعنه عن النبي صلى الله عليه وسلم انها قال انك النبي عه
 اذا بشر المؤمن من صورهم يقول الله تعالى يا علي كفى لكفتوا جادى رايلين انك ربهوم
 على جبابهم وهي الاخرة لما قال عه من قريب قرانيا اذا قام من قبره رأه قاعا على رأسه
 فانه شرح من الذهب وعينه من بوايت الجنة وقرانه من الذهب فيقول من ات
 واتي شقوات وما رايت احسن منك فيقول انك قرانك الذي قرنته في الدنيا ثم يقول
 اركب على قبره فيركب عليه وينزل به سائر النساء والذين في الاصل العرش المار من عند
 واما انما يكون للمؤمنين مركب كونه قفيرا فيكون عمل الصالحين مركبا الى خلق الله تعالى من اعمال
 بغير مركب عليه اذ خرج من قبره فيتقدم الى ربه تعالى ومن كان غنيا ولم يرضح فكيف
 صار في ابن النبي عه وقال من كان له ستة فله رضى فاجت ان شاء بهوديا وان نصرانيا
 وفي رواية من كان له ستة فلم يرضح فلا يقرب من الله وفي همدان آخر من صلى
 صلواتنا ونسك نسكنا فهو منا ومن لم يصل صلواتنا ولم يرضح فليس منا ان كان غنيا
 لا يرضح الا ان يركب من الجنة رضى من عريف مستضعف ذو ظلمة ان لا يؤبدل
 لو ان الله لآخرة شرع صلواتنا
 ٩٥ (ان شاء الله) ان من انفضك كقبضك (هو الابرار) الذي لا يقبل اذ لا يقبل
 من نسل ولا من نكح واما انت فتبقى ذرئتك ومن نكحك وانك نكحك الى يوم
 القيامة ذلك والاحرة لا يدخل تحت الوصية
 وعن النبي صلى الله عليه وسلم من قال سبحان الله وحمده يوم العيد ثمانية مرة
 واهداهن لاموات المسلمين يدخل في كل قبر الف نور ويجعل الله تعالى في قبره اذ انما
 الف نور تره

Pazarcık müftüsü Ali Rauf (Kazancı) Bey'in bir va'z notu

Kazancızâde Yahya Efendi'nin Meşihat-ı İslâmiyye'den aldığı pâyeleri gösterir belgeler

KIRMACIZÂDELER

KIRMACIZÂDE HACI MEHMET VE MUSTAFA EFENDİ

Kırmacızâdeler Maraş'ta güneyden gelme köklü bir âile. Orta halli ve çok iyi âlimleri var. Bilinen, hakkında ma'lûmat olan ikisi Kırmacızâde Mehmet ve Mustafa Efendiler.

Kırmacızâde Mehmet (Sait) Efendi: Kırmacızâde Hacı Mehmet (Sait) Maraş'ta 1884'de doğar. Babası ulemadan İsmail Hakkı Kırmacı Efendi'dir. Âile lakabları Kırmacızâdelerdir.

Meşihat-ı İslâmiyye dosyasına göre iptidâi tahsilini Maraş'ta yapar. Medreseye gider. Arapça, fen ilimleri ve yüksek ilimleri okur, tahsil eder. 27 Şa'ban 332 tarihinde Ulu Camii (Câmi-i Kebir) de vakî bulunan nebeviye medresesinde Zâizâde Hacı Mehmet Efendi'den icâzet alır. Hususi muallimlerden Türkçenin kavaid ve edebiyatını, tarih ve coğrafyasını öğrenir. Hesap ilmi gibi fenleri beller. Türkçe okuyup yazdığı gibi Arapça fasih olarak okur yazar, tekellüm eder. İyi bir hattattır. Mekteb-i idâdinin kâtibidir. Hat hocasıdır. Evvelen Maraş medresesinde hat, İslam tarihi hocalığı yapmıştır.

Cumhuriyet döneminde Kayabaşı Camii'nde imamlık yaptığı da bilinen Hacı Mehmet (Sait) Kırmacızâde Hoca Efendi 1941 yılında ölmüştür.

Rahmetli Sait Kırmacı'nın bize baba evinde gösterdiği kitaplara bakılırsa bu zatın onların ecdadı olması gerekir. Çünkü bu kitapların içinde hat örneği Kuran vs vardır. Ve bu kitaplar iyi bir Hoca toplaması kitaplardır.

Bu kitaplardan izinle alınmış Yaşar Alparslan kütüphanesinde bir iki kitap vardır.

Aynı âileden bir de Mustafa Kırmacı var. Kırmacızâde Mustafa Efendi Maraş'ta 1889'da doğar, 1972'de ölür.

Kırmacızâde Mustafa Efendi önce Abid Efendi'den okur. Sonra Dayızâde Emin Efendi ile müderris Ali Efendi'den okur. Hasseten de Hafız Ali Efendi'den okur. Ona rûhen bağlanır. Kendi de hayat boyu okutsa da Hafız Ali Efendi'den kopmaz. Hizmetinde bulunur. Hatta ölünceye kadar hizmetini devam ettirir.

Kırmacızâde Mustafa Efendi aynı zamanda tarikat ehlidir. Darendeli A.Hilmi Efendi'den hatmehace okutmak için kendisine izin verilmiştir. Aynı zamanda Kadiri de olan Hoca Efendi imamlık yapmış, hayatını tamamlamıştır.

KISAKÜREKLER

Âile Maraş'ın en eski âilelerindendir. Kısakürek lakabının doğuşunu muhtelif şekilde anlatırlar.

Âileye göre ilk lakabı alan kurucu İsmail Efendi'dir. Baba adı Bektut'dur. Bu da fetva ehli bir âlimdir.

Genel kanı Bektut aşirettir. Konar-göçerdir. Şimdiki Çınarlı Camii yanı menzillerinden biridir. Bir sebeble burada parçaları kalır. İsimleri mahalle adı olarak yaşar. Kendiler Kısakürekli adı altında varlıklarını devam ettirir.

Âilenin 18. yüzyıl başlarında Necip Efendi diye bilinen bir müftüleri vardır.

Necip Efendi'nin adı duyulan Ali İlmî Efendi diye bir oğlu vardır. Âlimdir. 1900'lerde sağdır.

Diğer bir adı duyulan, yazılıp çizilip, bilinen oğlunun adı Mehmet Hilmi Efendi'dir.

Mehmet Hilmi Efendi Maraş'ta 1841'de doğar. Maraş medreselelerinde Arapça, sarf, nahiv, mantık, edebiyat, bedi' beyan dersleri okur. Farsça öğrenir. Farklı ilimlerde kitap mütalaa eder. Maliye kalemine girer. Görev değiştirir, 1865'de hâcelik rütbesi alır.

Memuriyeti Maraş dışına çıkar. Halep vilayeti temyiz âzası olur. Bölgede dolaşır. Vazife sebebiyle İstanbul'a taşınır. Kâtip olur. Hâkim olur. Adliye müfettişi vs olur. İstinaf mahkemesinde görev alır. Nişan alır, emekli olur.

Memuriyetinde Fransız hükümetinden nişan alır.

Yıldız suikastında suikastçıya ölüm cezası veren odur. 1916 da vefat etmiştir.

Mehmet Hilmi Efendi adli nizam içinde fevkalâde başarılı olmuştur.

Âileye göre âile içinde tarihte çok sayıda şâir ve âlim vardır. Ancak bilgi azdır.

Âile içinde Cumhuriyetin ilk yıllarında Bektûtiye Camii'nde imamlık yapmış adı Mehmet Nefî olan bir imam vardır. Nefî Efendi 1893'de doğmuş, 1956 da ölmüştür.

Şâir-yazar Necip Fazıl Kısakürek de bu âiledendir.

KİREÇCİZÂDELER

Kireçcizâdeler aşiret bir aile. Aileyi kuran âlim bir zat olan Hacı Kula Durdu. Ondan sonra gelen Hafız Ahmed ise âlim ve şair biri. Sekiz yaşında çiçekten âma olmuş.

Ahmed Efendi Maraş'ta bulduğu hocalardan okur. Hocaları daha çok Tekerekli âilesinin hocaları arasındadır.

Ahmed Efendi Arapça, Farsça bilir ve şâirdir. Ahmed Efendi gençliğinde kendi başına Şam'a gider, orada İslamî ilimleri öğrenir, gelir. Fakat kendi okutmaz.

1893 doğumlu olan Ahmet Efendi 1950'de ölür.

Diğer bir Kireçcizâde Mustafa Kireççi'dir. Maraş'da 1913'de doğar. 1982'de ölür.

Kireçcizâde Mustafa âma hafızdır. Ancak çocuk okutur, hafız yetiştirir. Yetiştirdiği hafızlardan bazıları şunlardır; Mehmet Tosyalı, Mehmet Arap Tosyalı, Osman Şevket Yardımedici, Ali Parlak, Mehmet Bük, Ahmet Denizdolduran, Mehmet Çıngılı, Ökkeş Çıngılı, Ökkeş Albez.

Her dönem medreseleri açık olan ve bir külliye teşkil eden Hatuniye Camii

MÜDERRİSOĞULLARI MÜDERRİS ALİ EFENDİ

Meşihat-ı İslâmiyye dosyasına göre ismi Ali, mahlası İlmî, şöhreti Müderriszâde, baba ismi İsmail, dede ismi Mehmet. Üç göbek ilmiyeye mensup âile.

Müderris Ali Efendi (Bilgili) 1880 yılında Maraş'ta doğar. (Meşihat-ı İslâmiyyece 1290 Rumî, 1297 Arabî) İptidâiyi Maraş'ta okur. Bilâhere Konya ve Kayseri'ye gider. Arabî, dinî tahsil alır. 3 Recep 1327'de (1909) Kayseriye medresesinde Hamurcılızâde Osman Efendi'den, Konya da ise Yalvaçlı Ömer Efendi'den icâzet alır. Çok iyi derecede Arapça beller.

Bir ara İstanbul'a da gider. İlmîni ikmâle çalışır. İstanbul'a gittiğinde Maraş'tan yoldaşı Ahmet Tahir Efendi'dir.

Meşihat-ı İslâmiyye tarafından 27 Eylül 331 tarihi ve 170 numrolu emirle beher ders saati onikibuçuk gürüşlük ücretle Maraş medresesine Arabî sarf ve lügât muallimliğine ta'yin olunur.

Babası ve dedesi de Çavuşlu medresesinde müderrislik yapmışlardır.

Maraş'a tayin olunan Müderris Ali Efendi Cumhuriyet ilan edilip inkılaplar başlayıncaya kadar Maraş'ta müderrislik ve vâizlik yapar. İnkılaplar yapılır. İlmî lakabına karşılık "Bilgili" soyadını alır. Bir sebeple İstiklal Mahkemesi'ne verilir. Karakola götürülür. Tehdit edilir. Okuması engellenir. Bir daha okutmama kaydıyla serbest bırakılır. Canını kurtarır.

Gayet zeki bir insan olan Ali İlmî Efendi yedi yaşında hafız olur. Zekasıyla küçükten herkesin dikkatini çeker. Maraş'ta ilim için en fazla şehir şehir gezenlerden biri odur. Kayseri, Konya, İstanbul'a gittiği gibi Antep ve Kilis'e de gitmiştir. Antep'te Bülbülzâde Abdullah'tan okumuştur.

Konya'da okuyup Maraş'a dönerken hocası Yalvaçlı Ömer Efendi;

-Şu Maraşlıyı görüyor musunuz, ne kadar mantık ilmi varsa sırtına yükledi götürüyor, demiştir.

Tek parti döneminde az bir Saraçhane de imamlık yapan Müderris Ali Efendi 1950'lere kadar toptan-perakente bakkallık yapmıştır. Müderris Ali Efendi 1950'den sonra Veli Efendi Camiinde imamlık

yapıp emekli olmuş, okuyanı okutmuştur. Maraş İmam Hatip okulu açıldığında derslere de girmiştir.

Müderris Ali Efendi son dönem Maraş'ın yetiştirdiği olağanüstü bir âlimidir. Arapça ve Farsçaya okuyup yazacak, konuşacak kadar hâkimdir. Çok güzel bir ahlâka sahiptir. Bağı bahçeyi seven bir karakterdir. Hüsnü hat ta'limi de almıştır. Öğretmiştir. Tek parti döneminde kitaplarını evinin bahçesine gömmüştür. Ortalık rahatladığında açılmış, fakat kitapların ulduğu görülmüştür. Parça kitapları İmam-Hatip Lisesi kütüphanesinde.

Müderris Ali İlmî Efendi yeni nesle göre yerle gök arası gibidir. 12 Ocak 1973'de İstanbul'da vefat etmiş, ancak cenazesi Maraş'a getirilip babası Müderris İsmail Efendi'nin yanına gömülmüştür.

Çelebizâdelerle hısım gözüken âile muhtemelen aynı köktendir. Elbistanlı Ahmet Çelebi İlmî Efendi'nin ilmîliği bunların üstündedir. Veya bu sıfatın yanında âile büyükleri müderris olduğundan bir de Müderrisoğulları denmektedir. Bu bir ihtimaldir. Çünkü âileler pek yukarı doğru köklerini bilmemektedir.

Bazan da bir sıfat âileye kadın tarafından geçebilmektedir.

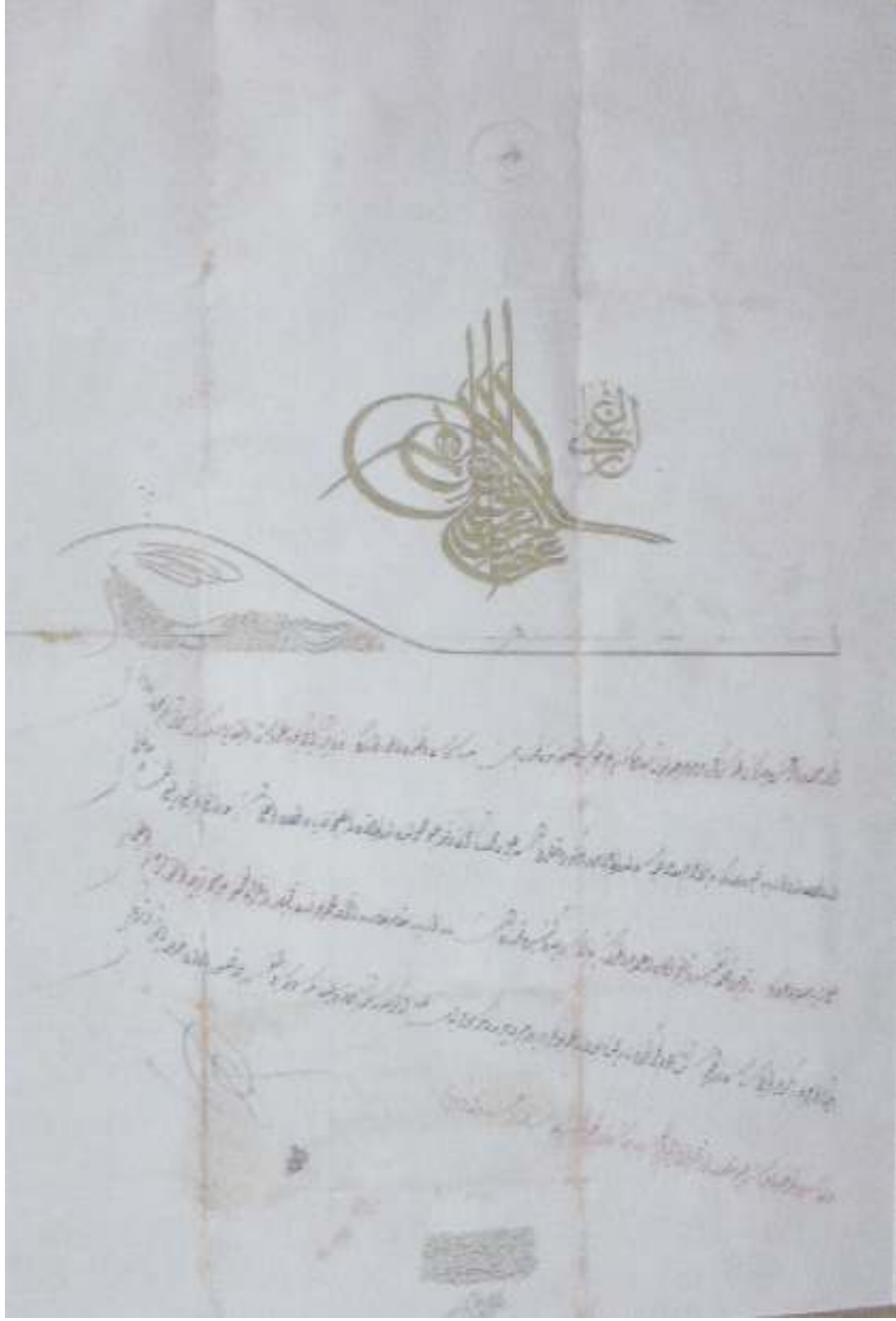
Hayâtizâdelerin Maraş kolu olan Çelebizâde Ali İlmî Efendi'nin bir şiiri

احمدية على الامام و كصالح و السلام على محمد و والاهل
قد وقع الفراغ من تصحيح على الشريف جليلي زاده
المعنى صانه الله بكفارة و المعنى المدرس بمدرسته
اصحاب الكشاف في سنة ١٢٠٤ في راه

احمدية على الامام و كصالح و السلام على رسول الله و والاهل و صحبه
من تصحيح على الشريف جليلي زاده المعنى جليلي
المعنى المدرس بمدرسته
الكتاب
حدثت
بوراقي ١٢٠٤
نسخ باجمالت مبسور
نوعه حديث ثمت
فانك منصور

من تصحيح على الشريف جليلي زاده بن محمد
بن علي المعنى المعنى و المعنى بكفارة
و المعنى و اسبغ عليهم نعمته
ظاهرة و باطله المدرس
بمدرسته في
الشريف
عنه

Hayâtîzâdelerin Maraş kolu olan Çelebizâde Ali İlmî Efendi'nin istinsah ettiği kitap örnekleri.

Kalender Paşa Vakfında Müteveli olan İsmail Bin Mehmet'in (İlmî) vefatıyla mütevelliliğin oğlu Ali Efendi'ye geçtiğini gösterir belge

MÜSEFENDİLER (ARIKANLAR)

Arıkanlar'ın eski lakabları Müsefendilerdir. Lakabın doğmasına sebep âile kurucusunun adının Musa olmasıdır. Musaefendizâdeler zamanla Müsefendiler olmuştur.

Âileden iki koldan âlim çıkmıştır.

Birinci kol:

1-Abdurrahman Efendi.

2-Abdurrahman oğlu H.Mehmet Efendi. Âilenin ifadesine göre Abdülhamid'e hocalık yapmıştır. Maraş'a döndükten sonra da müftülük yapmıştır.

3-Mehmet Efendi oğlu Sabit Efendi

4-Sabit Efendi oğlu Abdurrahman Efendi. Alimdir. Maraş'ta 1868'de doğmuştur. Kürsü şihidir. Yani vaizdir. Kitaplarından iyi bir âlim olduğu anlaşılmaktadır. 1917'de vefat eder. Kitaplarından Yaşar Alparslan kütüphanesinde olanlar vardır.

Bu zatın oğullarından Abdullah (1899-1981) ilme çalışmıştır fakat büyümemiştir.

İkinci kol:

1-Ahmed Efendi, âlim.

2-Durdu Efendi, şih.

3-Hakkı Derviş Efendi.

4-Zahid Efendi, kaza müftüsü.

Âileden son dönem i'tibâriyle âlim yoktur. Âile Türkmen – aşiret karakterdir. Âileden bir tek Musazâde Mehmed Efendi Maraş'ta müftülük yapmış olup kalanları Maraş dışında müftülük yapmıştır.

NUHZÂDELER

ELBİSTANLI HACINUHZÂDE AHMET EFENDİ

Elbistan'dan gelip Maraş'a yerleşmiş bir âiledir. Âilenin kurucusu Nuh'tur. Nuh'un âlim olan oğlu H. Ahmed'dir.

Hacı Ahmed 1865'de Maraş'ta doğar. Âlimdir. Halkın teveccühüne mazhar olmuştur. Alacalar Medresesinde müderrislik yapar. Âlim, fazıl, mütteki bir zâttir. Güleç yüzlüdür. Zayıf vücutludur. Hoş geçimlidir. R. 1327 (1911-12) ölmüştür.

Nuh oğlu Ahmed'in bir oğlu Osman Nureddin'dir. (1897-1975). Bunun oğlu Ahmed Tevfik Paksu olup şâirdir.

Nuhzâde Müderris Ahmed'in bir kardeşi Ali'dir (1866-1916).

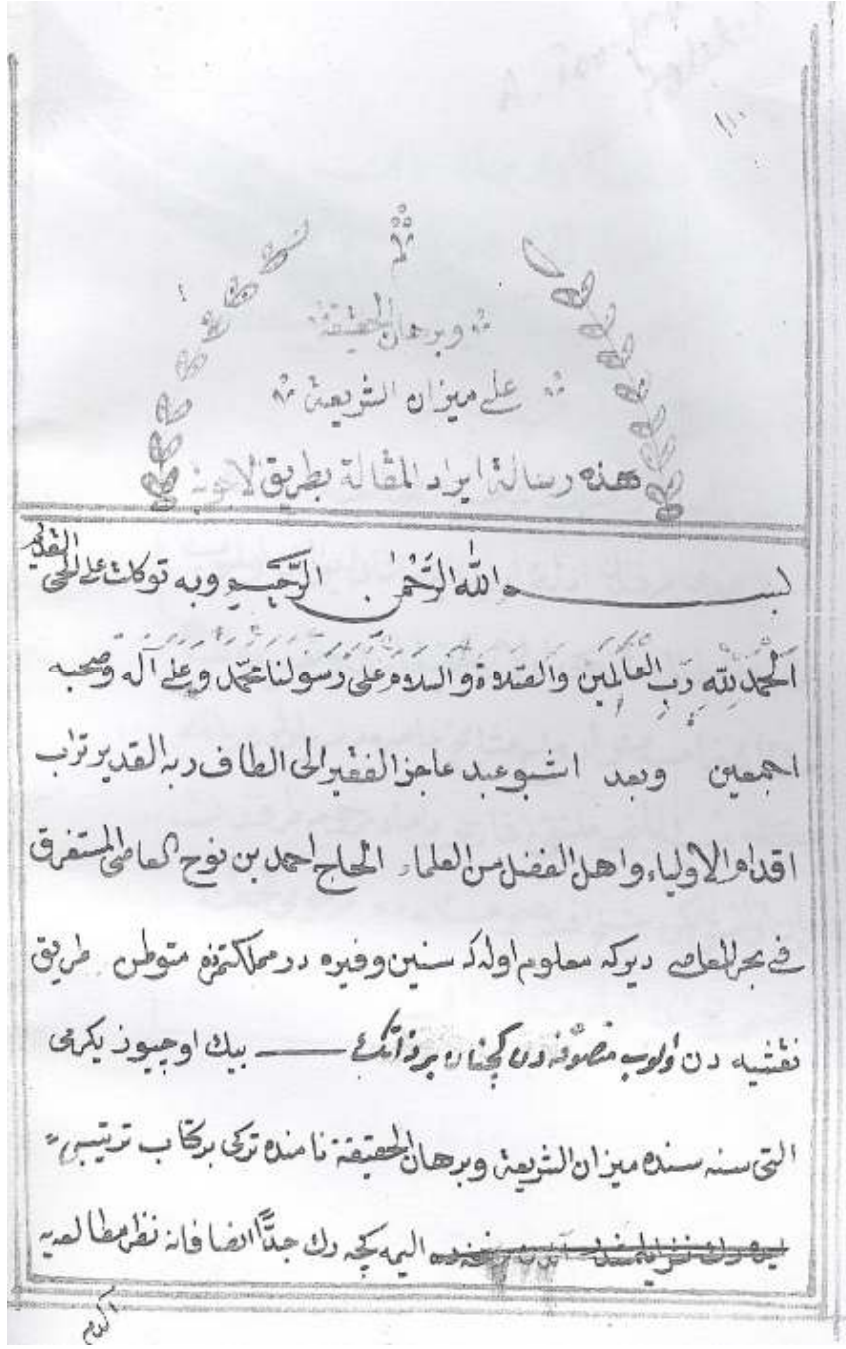
Ali'nin oğlu Ahmet Tevfik'tir (1905-1971) Darendeli Hilmi Efendi'nin halifesidir.

Ali'nin diğer bir oğlu da Mehmet Şükrü'dür (1902-1989).

Mehmet Şükrü oğlu Ömer Faruk Paksu hocadır. Kurduğu bir vakıfla hayrat hasenât işi yürütmektedir (1947- sağ).

Âilenin kurucusu Ahmed bin Nuh'un Darendeli Hilmi Efendi'nin yazdığı "Bürhânüşşeriat ve Bürhânüttarikat" adlı esere yazdığı bir red-diye kitabı vardır. Gayr-ı matbudur. 84 sahifedir. İstinsâhını Seyyithanzâde yapmıştır. Tarihi 19 Zilhicce 1326'dır.

Nuhzâde Hacı Ahmed Efendi'nin ölümünden sonra müderris olarak görev yaptığı Restebâiye Medresesi'ne Seyyidhanzâde Osman Efendi müderris olmuştur.

Elhac Ahmed Bin Nuh Efendi'nin, Darendeli Hilmi Efendi'nin
"Mizânüşşeriât ve Bürhânüttarîkat" adlı eserine reddiye olarak yazdığı kitabın
ilk sayfası

SAÇAKLIZÂDELER SÜNBLZÂDELER

Maraş'ta âlim yetiştirmiş âilelerin başında bu âileler gelse de son asırlar itibâriyle âlim yetiştirdiklerine âit bir bilgi yoktur.

Bir dönem Sünblzâdeler kadı, müftü, şâir çıkarmışlardır. Sonraları sâde vakıflarının adı duyulmaktadır.

Saçaklızâdeler için son dönem Antep'e sürülmüş bir âlimden bahsedilse de ismi cismi ile alâkalı bir kayıt yoktur. Bilgi kulak bilgisidir.

Âile kanaatımız sona doğru Maraş'ta azalmış, vakıf tarlalarının başına, şehir dışına çekilmişlerdir. Bu gün Maraş'ta az da olsa bu âileden parçalar vardır.

Mesela Osman Dede gibi köylerde bu âilelere ait vakıflar çıkmaktadır.

SANDALZÂDELER SANDALZÂDE HAFIZ OSMAN EFENDİ

Köklü bir âile çocuğu olan Osman Efendi Maraş'ta 1883'de doğar. Baba adı Mustafa ana adı Şerife'dir.

Osman Efendi küçük yaşta hafız olur. O zaman ki mekteb tedrisatı içinde bütün ilimleri okuduğu gibi bütün İslâmi ilimleri usulünce okur. İmtihanına girer. Şehâdetnâme alır. Muallim olur. Nümûne-i İrfan Mekteb-i İrfâniyyesi'nde görev yapar. Muallimliği 1926'ya kadar devam eder. Bu târihten itibâren Belediye'ye geçer. Evlendirme memurluğu yapar. Bu ara baba mesleğidir Çukuroba Camii'nde fahrî imamlık yapar.

Maraş harbinde görev yaptığı camii silah deposu yapar. Üzerine düşen görevi yerine getirir.

1950'lerden sonra ortalık yumuşar. Maraş'ta İmam-Hatip Okulu'nun açılışında öncülük eder, müdürlüğünü, muallimliğini yapar.

1939'da yeniden yaptırdığı Çukuroba Camii ile alakasını hiç kesmez. Resmî, gayr-ı resmî imamlığını yapar.

Ölünceye kadar bir çok hizmeti aynı anda götürür. Dâvasına hizmet eder. 1962 yılında da vefat eder.

Eser sahibidir. Eserleri:

1-Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri. Eserinin yeni harflerle basımı Ukde, Kahramanmaraş, 2009.

2-Arapça'ya Başlangıç, matbu değil.

Mekteb usulü yazılmış bir Arapça öğretim kitabı. Bastırmak için çok uğraşmış fakat muvaffak olamamış.

Sandalzâde Osman Efendi'nin kitapları bölünmüş olmakla beraber oğlu Mehmet Efendi'nin kitaplarıyla beraber torun öğretmen emeklisi Selehaddin Sandaloğlu'nun işyerinde mahfuzdur.

Hafız Osman Sandal Hoca

SELMAN CANPOLAT

Maraş'ta 1876 yılında doğdu. Rüştüyeyi okudu. Medrese tahsili aldı. Şerî ilimleri öğrendi. Bilinen Nadir Baba ekolünün en büyük temsilcisidir. Şiirlerine hâlâ ulaşılamamakla beraber şâirdir. Dört hattan icâzetlidir.

Nadir Baba'ya kâtiplik etmiştir. Arapçası ve Farsçası gayet iyidir. Bu dillerde yazılan eserleri gayet rahat mütalaa etmiştir.

Rika, sülüs, divani, ve talik'te üstaz olan Selman Hoca tarih, coğrafya, kozmoğrafya, hesap hendese gibi ilimlerde de üstazdır. Hasseten de tarihte üstazdır.

Selman Canpolat'ın Maraş'ta yetiştirdiği bir münevver tabaka her zaman olmuştur.

Bu münevver kesim genel kültürün bütün kalemleriyle ilgilenmiştir. Dikkat çekmiştir.

Selman Canpolat öldüğünde eserleri İskenderun üstünden Araplara satılmıştır.

Gölcü Hoca denilen bir oğlu da kendinden sonra hattatlıkla geçimini yapmıştır.

Kendini yetiştirmiş çok mütenevvi' bir âlim olan Selman Canpolat çok sayıda eser vermiştir. Bunlar:

- 1-Sağlık ve Mutluluk Yolları
- 2-Din ve Sıhhat
- 3-Din ve Temizlik
- 4-İnkılap ve Asrilik
- 5-Din ve Akıl
- 6-Maraş'ta Hititler
- 7-Kaza ve Kader
- 8-Musiki ve Sağlık
- 9-Din ve Ahlak

1956 yılında ölen Selman Canpolat hasseten Maraş tarihi ile alakalanmıştır. Devrin modası olan Anadolu-Ortadoğu halklarının Türklüğü fikrine kapılmıştır. Ama yine yerinde, mahallinde Eti tarihi ile alakalanarak, yayın geliştirerek Maraş tarihine katkıda bulunmuştur.

Ömrünü kitap mütalaası ile geçirmiş, pek insan arasına girmemiş-
tir. Zayıf bir cüseyye sahip olup tabiat âşığı olduğu rivâyet edilmekte-
dir.

Maraşlı âlimlerden Selman Canpolat'ın yazmış olduğu “Musiki ve Sağlık”
adlı kitabı

SEYYİD ALİ SEZÂİ (EMİR ABDÜLCELİL OĞULLARI)

Seyyid Ali Sezai Maraş'ta 1869'da doğdu. Baba adı Hacı Ahmed, dede adı Abdülcélil. Âile bu sebeble Abdülcélil oğulları diye tanınıyor. Âile ifâdeye göre Seyyid ve soy olarak Hazreti Hüseyin'e dayanıyor.

Ali Sezai Maraş'ın Şekerli mahallesinde doğar, büyür. Beş yaşlarında iken babası ölür. Kız kardeşi ile beraber eniştesinin gözetiminde büyür.

Eniştesinin Halep sınırındaki Akbez kasabasına taşınması sebebiyle kasabadaki Fransız okuluna kaydolur. Okur, Fransızca beller.

Hatuniye mahallesinde vazife yapan Kâdiri-Rufâî Şakir Efendiye mürid olur. İcâzet alır. 1892 yılında Dârendeli Hacı Mehmet Efendi'den, 1893 yılında Urfalı Şeyh Mustafa Efendi'den Nakşilik icâzeti alır. 1896'da Kalalı İmamzâde Hacı Osman Efendi'den Kadiri icâzeti, Halep nakîbi Mehmet Ebülhüdâ'dan ayrı bir Rifâî icâzeti alır. Şeyhi Kalalı Osman Efendi'den ayrıca şerî ilimleri öğrenmiştir.

Ölen şeyhi Şakir Efendi'nin yerine posta oturur. Şerî ilim okutur. Halifelik yapar.

Hâtuniye mahallesindeki Çiflizaviye ve ona bağlı üç dükkanın mütevelliliği verilir. Zaviyeyi tamir ve ıslah eder. Tekke bölümünde Rufâî zikri yaptırır. Mescid bölümünde beş vakit namaz kıldırır.

Alauddevle vakfı olan bu zaviyenin zaviyedarlığına atanır. Mütevelliliğini yapar.

1912 yılında tuttuğu işin berâtı padişah'tan gelir. Zâviyede, çevrede irşadla vazifelendirilir.

Şeyh Ali Sezai yıllarınan bu zaviyede hem şerî ilim okutur, talebe yetiştirir, gündüzü böyle geçirir, hem de müridlerinin zikrini yaptırır.

Fransız işgalinden sonra kurtuluş mücadelesinin öncülüğünü yapar. Harbin evvelinde ve sonrasında toplumda âlim ve kanaat önderi olarak öne çıkar. Harpte kitaplarının bulunduğu zaviye, mescid, harp idare merkezi yandığında kitapları da yanar. Bilâhere az da olsa yine kitap toplar. Bunlar da müsait olmayan ev içinde nem alarak ölür. Yine de az da olsa kalır.

1924'de Pazarcık yöresinde gezici öğretmenlik yapar.

Maraş harbi sonrası 1926'da vaiz olur. (Kürsü Şihî) bu vazifesini ölünceye kadar götürür (1937).

Çok büyük bir âlimdir. Arapçayı yazacak, konuşacak kadar bilir. Maraş'ta son yüzyılda yetişmiş en büyük havas âlimi odur. Bütün eski tıbbı bilir. Yeni tıbbı da âşinadır. Şerî ilimlerde eşsizdir. Bütün kaynakları bilir. Rahat kullanır.

Tükenmez va'z notları vardır. Bu notlar içinde yazdığı kitapçıklar bulunmaktadır. Kitaplarına bakılırsa Nakşîliği ve Rufâîliği ön plandadır.

Tek parti döneminde baskı görmüştür. Fakat yine de hizmette kusur etmemiştir.

Parça kitaplarının sağlam olanları ve bugüne intikal edenleri Yaşar Alparslan'ın kütüphanesinde mahfuzdur.

Oğlu Halit Kurtaran ismini ve hâtırasını yaşatmıştır.

Ali Sezâî (Kurtaran) Hoca Efendi'nin kendi eliyle yazdığı elyazma bir havas kitabı

SEYYİDHANZÂDELER OSMAN EFENDİ

Seyyidhanzâdeler Maraş'ın en köklü âilelerinden. Hem okuyan havas hocaları var, hem âlim, müderris imamları var. Bunlardan bilineni Osman Efendi'dir. 1860'da Maraş'da doğar. Baba adı Ahmet'dir. Âlimdir. Müsevviddir.

İlk önce Şekerli mahallesinde bulunan Şekerli Camii medresesinde Arabî ve dinî ilimler tahsil eder. Bilâhare Bahçe kazası müftüsü İsmâilzade Hacı Ali Efendi'den tefsir, hadis gibi şerî ilimleri öğrenir. İcazet alır. İcazet sonrası Maraş'ta Restebaiyye medresesinde müderrisliğe başlar. Aynı medresede müderris olan Nuhzâde H.Ahmed'in ölümüyle yerine geçer. 1330 tarihinde 19 talebesi vardır.

Cumhuriyet dönemi medreselerin kapatılmasından sonra imamlık yapar. 12 Teşrin-i sâni 341 târihi itibâriyle Şeyh Camii imam ve hatibidir.

Osman Efendi gazidir. İstiklâl Madalyası vardır. 1940 yılında ölür.

Oğullarından Mehmet Efendi Hâfızdır. İslâhiye de müftülük yapmıştır (1883-1949).

Neslinden çok sayıda hafız, din ilmine emek vermiş insan vardır.

Müsevvid – müderris Ahmed Efendi'nin diğer bir oğlunun adı Ali'dir.

Ali Efendi 1877 yılında Maraş'ta doğar. Âlimdir. Saraçhâne Camiinde imamlık ve vâizlik yapmıştır.

Seyyidhanzâde Ali Efendi 1940 yılında ölmüştür.

Seyyidhanzâdelerin Sır kolundan da âlimler, imamlar vardır. Bunlardan biri Mehmet Efendi'dir.

Âile ocaktır. Maraşlılar nefeslerinin güçlülüğüne inanır. Âlimdir, değildir gider okunur.

ŞEKERLİ İMAMI ŞÂKİR HOCA ŞAKİR YORULMAZ

Maraş'ta 1892'de doğar. İlmini Maraş'ta tamamlar. Temâmen Maraş'ta yetişir. Müftü Hafız Ali Efendi'nin talebesi olarak bilinir. Kuran ve Buharî hafızıdır. 16 sene hatimle teravîh namazı kıldırılmıştır.

İyi bir âlimdir. Kütüphane kurmuş, kitaplarıyla baş başa yaşamış, evlenmemiştir. Gayet sakin bir hayat yaşamıştır. Şekerli Camii imamlığı ve burada götürdüğü hizmetlerle meşhur olmuştur. Fetvâ ehlidir. Hocalığında hiçbir dedikoduya ma'ruz kalmamıştır. Bir tarikata bağlılığı yoktur. Bilerek dışında kaldığı rivayet edilir. 1969 yılında vefat etmiştir.

Yıllarınan dikkatle kurduğu kütüphanesi Maraş dışına götürülüp satılmıştır. Kitaplarından bir Allahın kulunda örneği yoktur. Maraş insanı için cazibe merkezi bir insan olmuştur.

Son dönem medreseleriyle ve Şakir (Yorulmaz) Hoca'sıyla meşhur Şekerli Camii

TEFSİRLİ (ZEKERİYA GÜVENEN VE OĞLU ABDULLAH GÜVENEN)

Zekeriya Hoca Maraş'ta 1888'de doğar. Baba adı Ali, Ana adı Hatice'dir.

Babası Devecili Camiinde imamdır. Aile lakabları Tefsirli'dir.

Zekeriya Güvenen Hoca önce Dayızâde Hacı Emin Efendi'de okur. Sonra da tahsilinin devamı için hocası tarafından Antep'in ünlü hocası Bülbülzâde Abdullah Efendiye gönderilir. Zekeriya Hoca tahsilini Bülbülzâde de tamamlar. Döner, babasının camiinde imam olur.

Zekeriya Hoca daha sonra ilk hocası Dayızâde Hacı Emin Efendi'nin kızı Fatma Hanım'la evlenir.

Gençlik yıllarında Dayızâde Hacı Emin Efendi ile İstanbul'a gidip Üstad Bediüzzaman'la tanışır.

Zekeriya Hoca uzun yıllar imamlık yapar. Devecili Camii'nin demirbaşısıdır. Cami cemaati ile alakalanır. Eğitim hizmetini onlara yönelik yapar.

Zekeriya Hoca gençlik yıllarında İstanbul'da hat öğrenir. Maraş'taki hizmet yıllarında hat da öğretir. Hattatlık yapar. Bu hizmetini ölünceye kadar da devam ettirir.

Zekeriya Hoca uzun yıllar imamlık yaptıktan sonra vâizliğe geçer. Anlatımı fevkalâde güzel olduğu için Maraş'ın simge vâizi olur.

Vâizliği esnasında iki kere azizliğe uğrar. Bir kitap yazar, kitabı sebebiyle azizliğe uğrar. Birkaç ay açığa alınır. Genegeri göreve döner.

Bir de Millet Partisi'nden siyasete oynar. Kazanamaz. Epey de bir açıkta kalır. Bu ara arzuhalçılık yapar. Sonra göreve döner.

Vaizliğini devam ettirirken hastalanır. Prostat olur. Tedavi için Ankara'ya götürülür. Ameliyat öncesi 1 Ocak 1959'da vefat eder.

Çok güzel halk tipi va'z veren ve halk tarafından ölümüne sevilen Zekeriya Güvenen Hoca'nın cenazesi büyük bir kalabalık tarafından kaldırılır, Şeyhadil'e defnedilir.

"İman ve İslam Rehberi" ve "Ramazan-ı Şerif Risalesi" adlı iki küçük eseri vardır.

Zekeriya Hoca gençliğinde bir de Antep de büyük âlim Bülbülzâde Abdullah Efendi'den okuduğu için doğan oğlunun birinin adını Abdullah Edip koyar.

1930 yılında doğan Abdullah Edip önce dayısı Ziya Efendi'den, sonra babasından ve Hakkı Hoca vs'den okur. Bilâhere Mısır'daki Ezher Üniversitesi'ne gider. Okur, âlim olur. Memleketine döner.

Dönüşte Adana ve Maraş'ta vâizlik yapar. Sonra (1965-1971 yılları arası) Maraş'ta müftülük görevinde bulunur. Bundan sonra vaiz ve müftü olarak yurt içi ve yurt dışı görevler yüklenir. Emekli olur. 24 Mayıs 1992'de vefat eder.

Tedrisatda bulunduğu gibi bir takım terceme faaliyetlerinde de bulunmuştur.

Zekeriya Hoca'nın âilesine Tefsirliler denir. Bu âilenin bir kısmı "Güvenen" soyadını kullanırken bir kısmı da "Sığındım" soyadını alır.

Bu âileden yine Devecili Camii'nde bir imam var. 1341 itibâriyle Diyanette kaydı olan hocanın adı; Tefsirzâde Ömer Efendi (Sığındım)'dır. 1891-1951 yılları arası yaşar.

Diğer bir imam ise Hacı Mehmet Güvenen. Serintepe Camii imamıdır ve 1902-1982 yılları arası yaşar.

Hacı Mehmet Güvenen'in oğlu Cemil Güvenen de hocadır. Maraş'ta vaizlik yapmış, emekli olmuştur. (Doğumu 1947).

Son dönem yeniden inşa edilen Acemli Camii ve bitişiğinde bulunan medreseleri

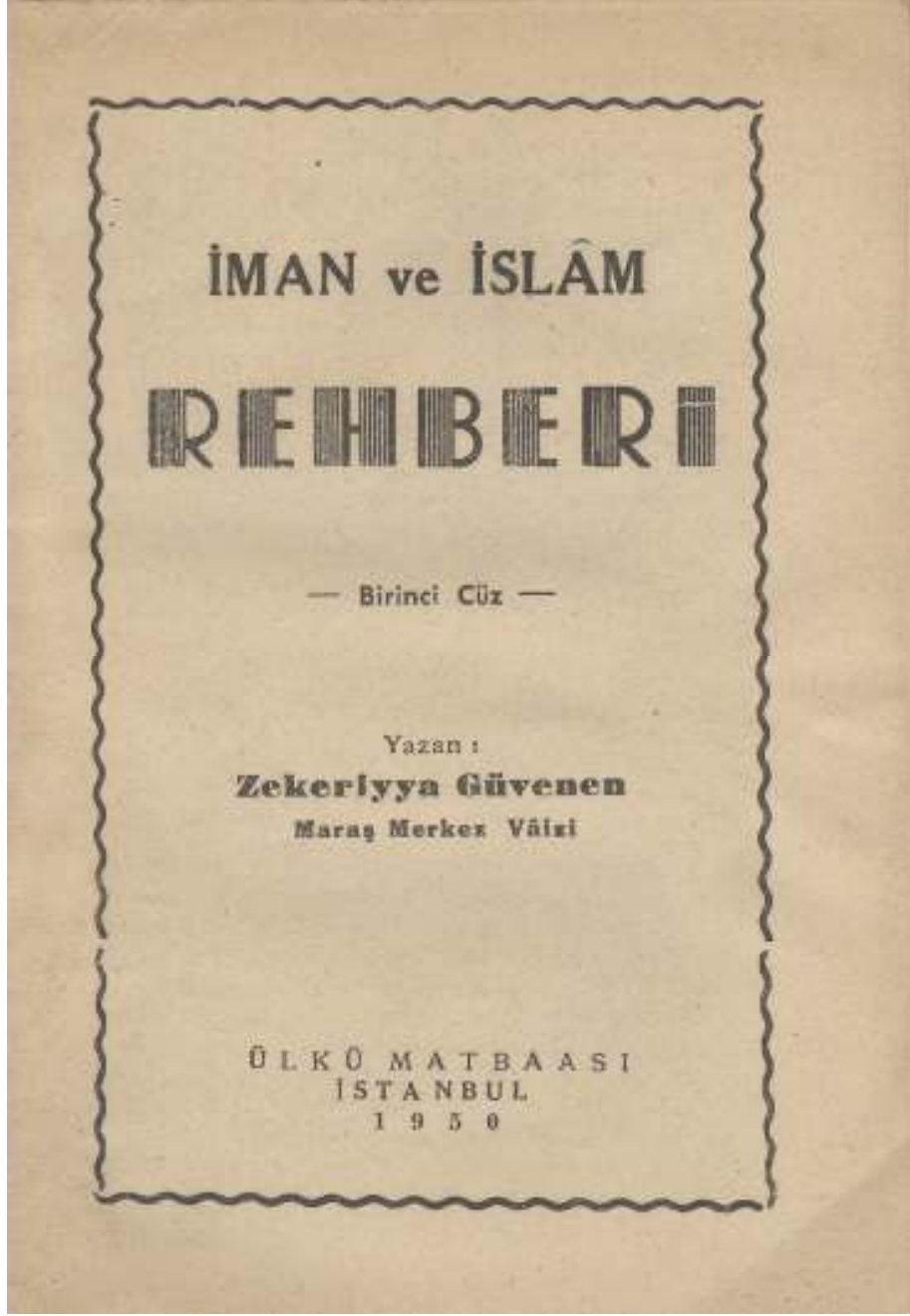
Y A Z A N :
Maraş Merkez Vaizi
Zekeriyya Güvenen

Ramazânî

ŞERİF RİSÂLESİ

Şeref Basımevi — MARAŞ
1958

Maraş Merkez Vaizi Tefsirlizâde Zekeriya Güvenen'in "Ramazânî Şerif Risalesi" adlı kitabı

Maraş Merkez Vaizi Tefsirlizâde Zekeriyâ Hoca Efendi'nin "İman ve İslam Rehberi" adlı kitabı

TEKEREKLİLER LÜTFİ EFENDİLER

Tekerekliler Maraş'ın bilinen en eski âilelerinden biridir. Önce Seyyid olarak bilinirler. Arkasından Tekerekli ve Lutfullahlılar. Maraş'a Dulkadirli ile gelmişler. Dulkadirli'ye kadılık yapmışlar. Asırlarca ağırlıklı bu âlim yetiştirme geleneğini devam ettirmişler. Başa kadar şecereleri olmasa da, âlimlerini tam bilmeseler de ilk bilinenler şunlardır:

1-Abdî Efendi. İlk bilinen âlimleri.

2-Abdullah Efendi.

3-İbrahim Efendi. Muhtemelen Niğde Bor'a gidip oraya yerleşen. Mutasavvıf, âlim. Divan şairi Kuddusî'nin babası.

4-Muhammed Efendi. Taş Medrese'de müderrislik yapmış.

5-Ahmed Efendi. Muhtemelen ilk Tekerek lakabını bu almış.

6-Mehmet Efendi.

7-Hacı Ali Efendi. Buğazkesen Camii'ni ilk yaptıran veya yeniden yaptıran zât. Müftü.

Bunların hepsi âile geleneği içinde âlim olan ve ilk bilinen zâtlar. Bundan ötesi ise şecere dâhilinde bilinen zâtlar.

Hacı Ali Efendi'nin iki oğlu var. Lutfullah ve Mustafa. Her ikisi de birer kol teşkil etmiş.

a) Lutfullahlı:

1-Lutfullah Efendi: Âlim, edip, şâir, hattat, müftü. Adı âileye tıpkı milad gibi lakab olmuş.

2-Lutfullah Efendi'nin oğlu Ahmed Efendi. 1843 de doğmuş. Muhaddis. Onbin hadisi metni ve senedi ile ezberlemiş. Hadis ve Hadis Usûlü okutmuş. Hafız Ali Efendi'nin hadis hocası. 1936'da ölmüş.

3-Lutfullah Efendi'nin ikinci oğlu Ali Efendi. Müderris. Hafız. Şâir. Hakim.

4-Ahmed Efendi'nin oğlu Mahmut. İstanbul'da Dârülhilâfe'de okumuş. İstanbul'daki tahsil arkadaşı Emin Karpuzoğlu. Cumhuriyetin ilanı sonrası ticaretle uğraşmış (1902-1986).

5-Ali Efendi oğlu Saçlı Derviş. Huddamı olan okuyucu. Bekar. Evlenmemiş. Her çeşit hasta okur. Verenden alır fakire verir. Veremeyenden almaz. Maraş'ın bir dönem simgesi. 1961'de ölür.

b) Mustafa Efendi ve nesli:

1-Mustafa Efendi: Âlim. Müftü.

2-Hacı Mehmet Tevfik: 1843 de Maraş'ta doğar. Müftü olan babası Mustafa'dan sarf, nahiv, akaid ve ferâiz okur. Müderris Hacı Efendi'den mantık, meânî, müderris Hacı Osman Efendi'den tefsir, hadis, usul-ı fıkıh tedris eder. Hacı Osman Efendi'den icâzet alır.

Büyük müftü Kanadıkırık Mustafa Efendi'nin yanında Fetvahâne de müsevvidlik yapar. Ağustos 1903'de Maraş bidâyet mahkemesi üyeliğine ta'yin olunur. Mayıs 1909'da müftü olur. Maraş harbinde korkulsa da milli mücâdeleye destek verir. Karşı fetvaya imzâ atar. Ankara'nın yanında yer alır. 1924'de ölür. Fetvahâne olarak Boğazkesen Camii'ni kullanır.

3-Mustafa Efendi'nin ikinci oğlu Abdi Efendi: Âlimdir. Müftü yardımcısıdır. Kardeşinin ölümüyle müftü seçilir. Ağır yük bulur. Sorumluluğundan korkar. Allah'tan ölümünü ister. Müftülük tasdiki geldiğinde teneşirde yıkanıyor bulunur.

4-Müftü Mustafa Efendi oğlu Müftü Hacı Tevfik kardeşi Ömer Efendi: Âlimdir. Takva sahibidir.

5-Müftü Hacı Mehmet Tevfik oğlu Hakkı Efendi: Buğazkesen Camii'nde müderrislik yapar. Bir ferâiz ilmi ustasıdır. Mahkemelerde çözülemeyen ferâiz meselelerini o çözer (1880-1955).

Buradan öte Tekerekli de sâde bir hafız vardır.

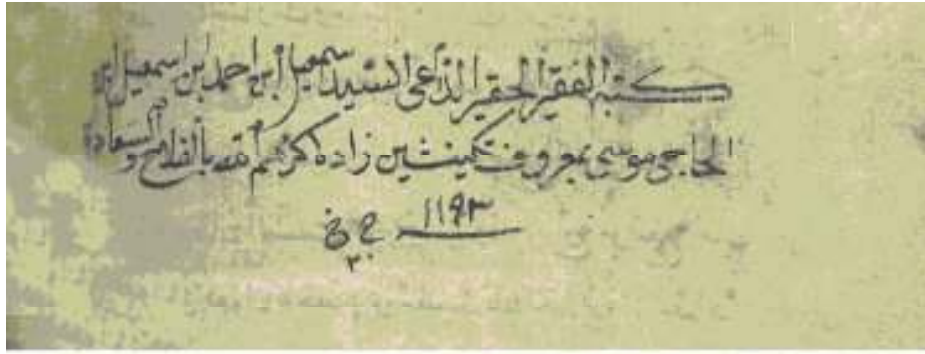
Maraş'ta en eski kitaplar, elyazma eserler Tekerekli âilesinde bulunur. Ancak bugün ellerinde kalan kitap azdır. Büyük çoğunluğunu heba etmişlerdir. Rahmetli Veysi Tekerek'in kütüphanesindeki elyazmalar âilenin ne kadar eski bir hoca âilesi olduğunu isbata yeterlidir. Aile kitaplarından birkaç hatıra kitap Yaşar Alparslan kütüphanesinde vardır.

TEKİNŞENLER (TEKKENÎŞİN)

Tekinşenler kurucuları şeyh olan bir âiledir. Tekkesi Tekke sırtlarındadır. Harâbe halindedir.

Ailelerinden tarihte âlimler vardır. Bunların istinsah ettiği kitap örnekleri Yaşar Alparslan kütüphanesinde mevcuttur. Bunlar örnek olarak kitabın sonuna konmuştur.

Son dönem okumuş aydınları mevcuttur. Osmanlı dönemi kurulmuş vakıfları vardır. Kayıtları âilenin elindedir.

Maraş'ta Tekkenîşin (Tekinşenler) âilesinden Esseyyit El Hacı İsmâil ve Esseyyit İsmâil İbni Ahmet tarafından istinsah edilmiş iki kitap örneği

TEPEBAŞILAR

Tepebaşılı âilesi Maraş'ın en eski âilelerindedir. İddialarına göre Orta Asya, Buhara menşeliler.

Bildikleri en eski âlimleri Ömer Efendi. Âile Ömer Efendi'nin doğum ve ölüm yılını tamı tamına bilmiyor. Sâde Ömer Efendi'nin iyi bir âlim olduğunu, İstanbul'a gittiğini, oradan da Kıbrıs'a sürüldüğünü, Kıbrıs'ta da öldüğünü biliyor. Âileden Kıbrıs'taki mezarını gören var deniyor. Ömer Efendi'den sonra âilenin bilinen en eski ferdi Hacı Mustafa Efendi.

Hacı Mustafa Efendi âlim. Okumuş. Haleb de tabur imamlığı yapmış. Takva sâhibi. Keramet ehli. Hattat. Hem de çok iyi hattat.

Oğullarından İsmail âlim. Vaizlik yapmış. Müftü vekilliğinde bulunmuş. Müftü vekilliğinden emekli olmuş. Osmanlı'da da nâiblik yapmış. Emeklilik sonrası da fahri imamlık yapmış.

Yine bir diğer oğlu Mustafa (1884-1917) âlim, müderris. Hatuniye medreselerinde okumuş. İmamlık da yapmış. Okuma uşaklarından biri Yeşiloğlu Mehmet Efendi. Çok iyi de bir hattat. Koleradan genç denecek yaşta ölmüş.

Torunlarından Mahmut Nedim Tepebaşı'nın imamlığı, hocalığı, yazarlığı vardır.

TİYEKLİOĞULLARI TİYEKLİOĞLU VEYSEL

Tiyeklioğlu Veysel 1843 yılında Maraş'ta doğar. A'madır. Hafızdır. Hafız yetiştirir. Beraberinde çocuk da okutur. Gayet dindardır. Takvâ sâhibidir.

Yetiştirdiği hafızlardan bilinenin biri Göğşen Hafız, biri Muhammed İrfan Hacızade (1883-1908)'dir. Bu zat müezzinlik yapmıştır. Hafızdır. Bir diğeri de büyük müftü Hafız Ali Efendi'dir.

Tiyeklioğlu Veysel Efendi'nin Maraş harbinde evi yanar. Muhtemelen kendi de yanarak şehid olur. Ölüm raporu kayıp olarak tutulmuştur. (1920) Veysel Efendi'nin üç oğlundan biri olan Mehmet Efendi yine ortahalli âlimdir. Haruniye'de babası gibi hocalık yapmıştır. 1870-1955 yılları arasında yaşar. Hoca Efendi'nin evi Divanlı Camii ile Kümbet Camii arasındaki büyük yol üstündedir.

VAKKASLAR (HACI ALİ RIZA VAKKASOĞLU)

Ali Rıza Hoca Maraş'ın mekteb hocası olduğu halde sonradan imamlık yapmış hocalarındandır.

Maraş'ta 1886 yılında doğar. Rüşdiye mezunudur. Önce öğretmenlik yapar. Bilâhere istifa eder. Ticâret yapar. Sonunda imamlığa döner. Emekli olur. 1979 yılında ölür. Çocuk okutması ve hizmetleriyle meşhurdur. Maraş'ın sevilen, sayılan hocalarındandır.

Bir oğlu Vakkas Vakkasoğlu babası gibi ticâretle uğraşırken imamlık da yapmış, emekli olmuştur (1934- sağ).

Diğer bir oğlunun oğlu Vehbi Vakkasoğlu'dur. Eğitimci yazardır. Yazıları, kitapları ile dinî - millî kültüre hizmet sağlamaktadır.

Ali Rıza Vakkasoğlu hocamız tarikatlıdır.

VIÇVIÇ (VIŞVIŞ)ZÂDE HASAN REFET EFENDİ

Maraş'taki ifadesi ile Vişvişlerdendir. Meclise yazdığı hayat hikâyesine göre İlyaszâdelerdendir. Lakabları budur. Pederi İlyas Efendi'dir. Ulu Camii'nin (Alauddevle Camii) imamlarından olup ulema nesli bir zâttır. Ekmekçi mahallesindedir. Adı Hasan, lakabı Re'fet'tir.

Maraş'ta Ekmekçi mahallesinde , binikiyüz yetmiş dokuz Zilhiccesinin yirmi dokuzuncu günü Mayıs 1279 târih-i rûmisinde tevellüd etmiştir (Miladi 1863).

Çocukluğunda Maraş'ta muntazam mektepler bulunmadığından mahallenin mekteb-i sıbyânında ve daha çok pederi yanında iptidâ-i ulum'u okur. Hafız-ı Kuran'dır. Sarf, nahiv, mantık, akaid, âdab, meânî, fıkıh, tefsir, ehâdis-i şerif, hikmet gibi ulum-u âlileri tahsil etmiştir. Fârisi öğrenmiştir. Nihayetinde Kanadıkırık Mustafa Efendi'den icâzet almıştır. Yeteri kadar tadrîsiyyet eylemiştir. Lisân-ı Osmâni de yazar konuşur. Kaideleri dâhilinde Arabî ve Fârisî'ye aşınadır.

Bu bilgiler tahsili ile alakalı meclis dosyasına yazdığı bilgilerdir.

Başka kayıtlara göre Bayazıdlı Medresesi müderrisi İsmail Efendi'den de ders almıştır, Nebeviye medreselerinde okumuştur.

Kanadıkırık'tan aldığı icâzetin târihi 1325 (1907)'dir.

Yaptığı görevler; evkaf müdürlüğü, asker alma komisyonunda çalışır. İttihat Terakki'nin Maraş'ta kuruluşunda müteşebbis başkandır.

1909'da il genel meclis üyesidir. 1910'da eytam müdürü olur. Bu görevi devam ederken Birinci Meclis'de 23 Nisan 1920 itibariyle mebusdur. Meclisin açılışında bulunmuştur.

Maraş harbinde bilfiil çalışmıştır. Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurucusu, başkanıdır. Antep harbine de iştirak etmiştir.

Meclis de evkaf, irşad, adalet, maarif komisyonlarında çalışmıştır. Rusya'dan gelen yetim çocukların yerleştirilmesi, bakımı işinde bulunmuştur.

Sihhati müsaade etmediği için Ankara'yı çabuk terk etmiştir. Maraş'a dönmüş, 1924'de müftü olmuş, müftülük görevi devam ederken 7.6.1929'da vefat etmiştir.

Denildiğine göre gâyet zekidir. Konuşurken, anlatırken araya fikra, hikâye yerleştirir. Gayet ağırbaşlı gölgelidir. Yanında beribenzer adam çekinir söze girmez.

Hasseten ilm-i kelim, şerî ilimler ve münazara ilminde mütebahhirdir.

Yedi çocuk sâhibi olan Hoca Efendi'nin kitapları aşırı derecede parçalanmıştır. Bu parçalardan biri son zaman Sütçü İmam Üniversitesi Kütüphanesi'ne konmuştur. Bunların içinde el yazmalar vardır. Kitapların arasından çıkan evraklar dosyalanmıştır. Yukardaki bilgiler bir de bu evraklar dikkate alınarak çıkartılmıştır. Kitaplarından hâlâ âile içinde korunanlar vardır. Bir iki parça da Yaşar Alparslan kütüphanesinde mevcuttur.

YEŞİL HOCA (MEHMET SAYGILI)

Yeşil Hoca Maraş'ta 1891'de doğar. Muhtemelen önce medrese, mektep tahsili yapar. Cumhuriyetle berâber öğretmen, eğitimci olsun için Adana'ya gönderilir. Kurs sonrası öğretmen olur. Maraş'ın köylerinde öğretmenlik yapar. Maraş dönüşü şehirde dini hizmetlere katılır. Mahallesinde din eğitimi isteyenlere hizmet sunar. Kuran ve Arapça belletir. Maraş'ta bu tür hizmetleriyle ses sada getirir.

Rahmetli Sandaloğlu Hoca Efendi'nin halasının oğlu da olan Mehmet Saygılı Hoca Efendi halk arasında Yeşil Hoca diye bilinir ve havas okuması da yapar. Kayabaşı-Haydarlı mevkiinde şimdiki ma'nada kanaat önderi olur.

Hoca Efendi eğitimle, hizmetle doldurduğu ömrünü 1974 yılında tamamlar.

İKİNCİ KISIM:

A'MÂ' HÂFIZLAR

Eskiden a'mâ denince hafızlar, hafız denince de a'mâlar anlaşılırdı.

Bu a'mâ hafızların bazıları şunlardır:

1-Gövşen Hafız (Ahmed Efendi oğlu Halil Hafız İbrahim):

Babası Ahmed Efendi âlimdir. Maraş'a Adana'dan gelmişlerdir. Ramazanoğullarındandır. Şeyh Câmii'nde imamlık yapmıştır. 70 yaşında ölmüştür.

Gövşen Hafız görürken gözleri gövşendir. Ondan dolayı lakabı gövşendir. Babasının dört oğlundan biridir. Gözleri yanlış tedâvî neticesi a'mâ olur. Gövşen Hafız kendisi gibi a'mâ olan Tiyeklioğlu Veysel Hafız'dan hafız olur. Süper zekadır. Akl-ı evveldir. Maraş'ın en seçkin hafızıdır. Maraş'ta hatim ile en sağlıklı terâvih namazını o kıldırıştır. Müttekidir. Çocuk okutmuştur.

2-Ejder Hafız (Ertürkmen):

Maraş'ta 1922'de doğar. Sonradan a'mâ olur. Güllü Hoca'nın hafızıdır. Hafız da yetiştirmiştir. Bunların bazıları kendinde başlayıp kendinde bitirirken bazıları kısmen kendinde okumuştur. Yıllarınan câmiilerde mukâbele okumuştur.

1981 yılında ölmüştür.

3-Ördek Hafız (Mehmet Atlama):

Maraş'ta 1911'de doğar. 9 yaşında a'mâ olur. Güllü Hoca'da hafız olur. Genelde vaktini Ulu Camii'de geçirir. Hizmette bulunur. Mukâbele okur. Çocuk okuttuğu duyulmaz. Yetiştirdiği hafız yoktur.

1997 yılında ölür.

4-Kabâç (Mehmet Güzelkabağaç):

Maraş'ta 1928'de doğar. Çok küçükken a'mâ olur. 10 yaşlarında hafızlığa başlar. Güllü Hoca'nın hafız yaptığı altı a'mâ hafızdan biridir. Mukâbele okumuştur. Çocuk okutmuştur.

Halen sağdır. Evinden dışarı çıkamamaktadır.

5-Musa İncir:

Maraş'ta 1945 yılında doğar. Köle Hafız (Mehmet Gülnar)'dan hafız olur.

Adı geçen diğer a'mâ hafızlar şunlardır.

6-Mehmet Yeter

7-Celal Gök

8-Bayram Hafız

9-Mustafa Kireççi

MEŞİHAT-I İSLÂMİYE DE DOSYASI OLUP BUGÜN İÇİN ÂİLESİ BİLİNMEYEN ÂLİMLER-HİZMETLİLER:

SÜLEYMAN EFENDİ

İsim ve Şöhreti: Tak oğlu Süleyman Efendi. Baba adı: Sadık. Ana adı: Aişe. Doğumu: 1292 Malî (Rumî). Doğum Yeri: Meraş mahallesi Divanlı

Tuttuğu iş: Mahkeme-i şeriyye kâtibi.

Mahalle mektebinde okur. Rüşdiye'ye dühûl eder. Rüştiye'de okutulan dersleri okur. Şehâdetnâme alır. Askerî rüşdiyeye girer. Burayı da bitirir. Askeriye'ye girer. Hastalanır. Götüremez senesinde bırakır. İlmiye mesleğine döner. Müderris Hacı Mehmed Efendi'den Arapça ve mantık okur. Hususî muallimlerden beyan ve adab okur. Farsçayı öğrenir. Kitabet ve Edebiyat-ı Osmanî'yeyi öğrenir.

İki sene Maraş rüşdiyesinde tarih ve coğrafya müzâkereciliği yapar. Hususî mekteplerde Lisan-ı Osmanî muallimliğinde bulunur. Türkçe tekellüm eder. Farsçanın edebiyatına ve Arapçaya hâkimdir.

Maraş medresesinde kâtiplik, mürebbîlik ve hat muallimliği yapar.

Bir ara Zeytun kazası bidâyet mahkemesi ikinci kâtipliğini yapar. Bu mesleğe dokuz sene yedi ay zabıt kâtibliğinden sonra geçer.

LÂMÎ' EFENDİ

İsmi Hafız, mahlası Lâmi', babasının adı İsmail Rıza. Babası tüccardan Patlakzâde Ali Rıza Efendi.

Maraşlıdır. Hâtûniye mahallesindedir. 1291 yılında dünyaya gelmiştir.

İstanbul'da okur. Ders-i âm alay müftüsü Muhammed Şakir Efendi'den âlet ve şeriat ilimlerin okur. Antepli Abdullah Efendi'den ilm-i ferâiz okur. Bunlardan icâzet alır. Alay müftülüğü imtihanına girer. Kazanır. Yetinmez Muallimhâne-i Nüvvâb-ı okur. Türkçe ve Arapça hem konuşur hem yazar.

2 Eylül 321'de hizmete girer. Ekin, Söke, Kelboza kazası vs niyabetinde bulunur. En son memuriyeti Haleb müşavirliğidir.

İlim sahibi olduğu için devletten nişan alır.

Alay müftülüğü imtihanını kazandığı gibi Alay imamlığı imtihanına da girer kazanır.

MUSTAFA EFENDİ

İsmi Mustafa. Baba adı Mustafa Rüşdi.

Şöhretleri Semerci Bekir Efendiler. İsmi pederinin ismiyle yad olunur. Pederinin memuriyeti olmayup ehl-i tarihtir. Maraş'ın Kayabaşı mahallesindedir. Ma'rûf bir sülâleden değildir.

Doğumu hicri 1260, miladi 1265'dir. İlkokul beraberinde ilm-i sarf, ızhar, avâmil ve Fârisi'den Tuhfe okumuştur.

Tuttuğu işler; askerlik, zabtiyelik ve hademeliktir. Âlim değildir.

SÜLEYMAN EFENDİ

Adı Süleyman, mahlası Niyâzi, şöhreti Takiyyüddinzâde, babası erbab-ı ziraatdan M. Sâdik.

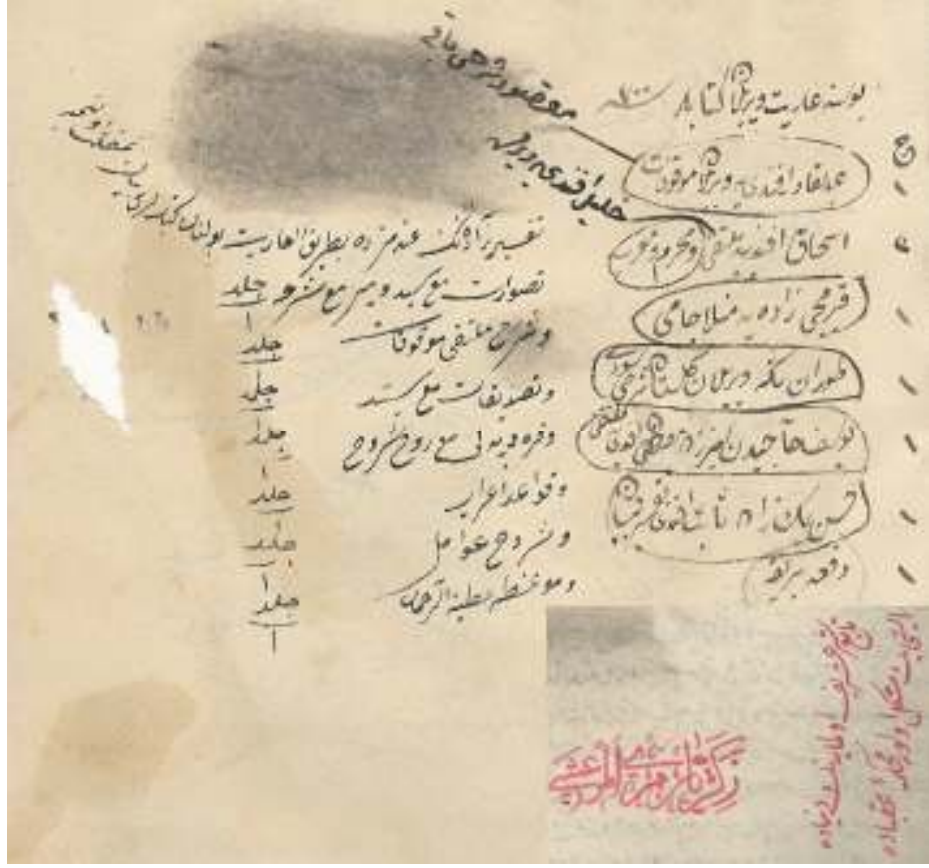
İcâzeti yok. Fakat Arapça Farsça bilir. Maraş'ta mekteplerde tarih, coğrafya, Osmanlı lisanı öğretmiş.

**MARAŞ'TA ÂLİM YETİŞTİRMİŞ VE FAKAT BUGÜN
BİLİNMEYEN ÂİLELER:**

- 1-Lağrîzâdeler.
- 2-Debbağzâdeler. Çok sayıda âlimleri var. Hayat hikâyeleri kitaplara geçmiş. Fakat bugün karşılığı âile kimler bilinmiyor.
- 3-Hocazâdeler. Kuytul mahallesinden. Mümtaz Efendi bu âileden.

**MARAŞ'TA ÂLİM ÇIKARDIĞI BİLİNEN FAKAT ÂLİMLERİ
İLE ÂLAKALI BİLGİ OLMAYAN ÂİLELER:**

- 1-Çürükler.
- 2-Kudumi Hocalar.
- 3-Kocabaşlar.
- 4-Kodazzâdeler.
- 5-Çelebiler. Elbistanlı Hayatizâdeler'in Maraş kolu.

Son dönem âlimlerinden Zekeriya Remzi Elmeraşî'nin not defterini teşkil eden kitabına göre Zekeriya Efendi Maraşlı şu âlimlere emanet kitap vermiş.

- 1-Abdülkâdir Efendi.
- 2-İshak Efendi.
- 3-Kırmacızâde.
- 4-Duran Bey.
- 5-Yusuf Hacı'dan Emirzâde Mustafa Efendi
- 6-Hasan Beyzâde Sabit Efendi.

فهرس احوال و ايش
المسندرك على الصمى مجبن

للامام الحافظ ابي عبد الله محمد بن محمد
الحاكم النيسابوري
الترقيم ٤٠٥٠

اعداد

الدكتور يوسف عبد الرحمن المرعشي

دار المعرفة

بيروت . لبنان

Son dönem Arap âleminde yaptığı fihristler ve tahriçlerle meşhur olan bir Maraş'lı âlim Dr. Yusuf Abdurrahman el-Mer'aşlı'nın Hâkim Nisâbûrî'nin "El Müstedrek alessahihâin" üzerine yaptığı fihrist

مرعشى

« حاشية عبد الوهاب »

مؤلفى :

مدرسیندن مرعشى مصطفى كامل

معارف نظارت جلیله سنك رخصتى حائزدر

~~~~~

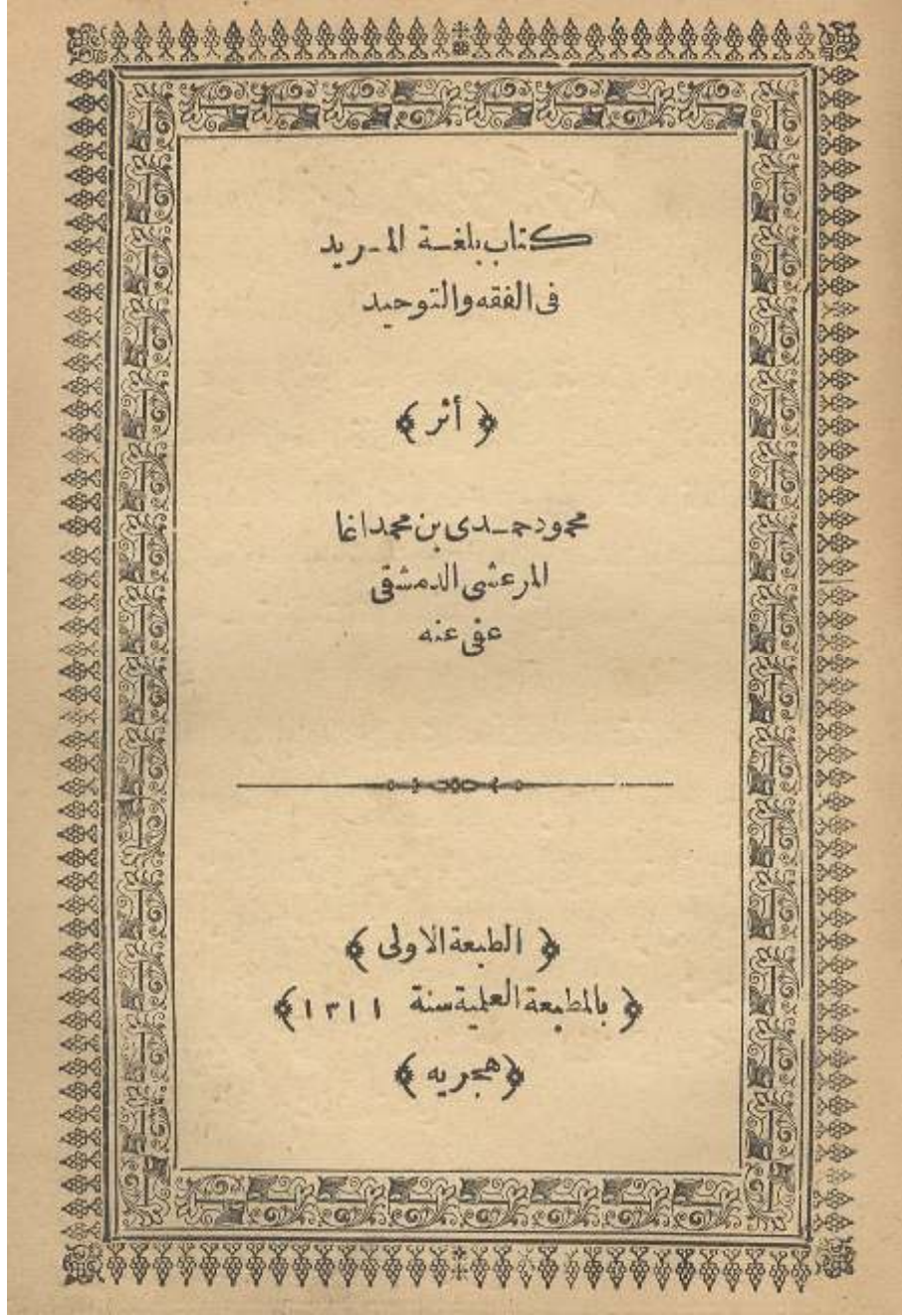
- ازمير -

ازمير مطبعه سنده طبع اولمشدر

سنه

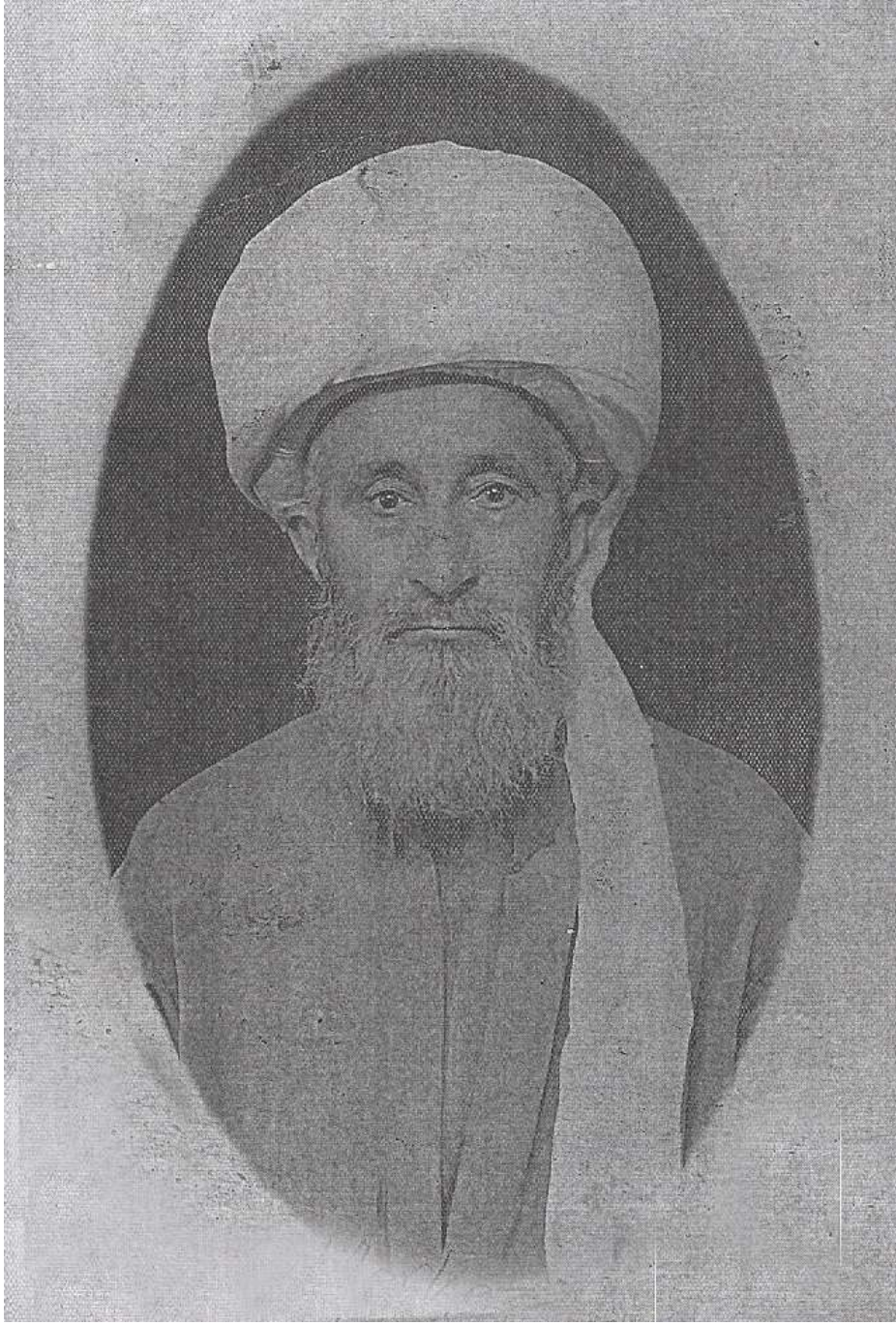
۱۳۱۸

Maraş'ta yetişen, bir sebeble Maraş'ı terk eden İzmir'e yerleşen ve İzmir'de ölen Mer'aşlı Mustafa Kâmil'in "Hâşiyе Abdulvahap" adlı eseri

Dört kitabı olan son dönem Maraş-Şam'lı âlim Mahmud Hamdi bin Mehmed Ağa'nın "Bülğatülmürîd fil fikhî ve tevhîd" adlı eseri

Şapka hadisesi sonrası Maraş'tan Suriye'ye kaçan Maraş Merkez Va'izi
İbrahim Alkan

HAFIZ ALİ EFENDİ DAHİL BİLİNER BAZI MARAŞ MÜFTÜLERİ

- 1-Debbağzâde Ahmed Efendi (Görev yaptığı tarih belirlenemedi).
- 2-Debbağzâde'nin oğlu Muhammed Efendi (Görev yaptığı tarih belirlenemedi).
- 3-Kanadıkırık Ali Efendi (1600 öncesi).
- 4-Abdurrahman Efendi (ölüm tarihi 1600'ler).
- 5-Sünbülzâde Hüseyin Kâşifî Efendi'nin oğlu Esed Efendi (1700 öncesi).
- 6-Sünbülzâde Vehbî'nin babası Muhammed Efendi (1700'lerden az evvel).
- 7-Kısakürekzâde Ahmed Necip Efendi (1700'ler sonrası)
- 8-Saçaklızâde muasırı Sarıfakızâde Muhammed Emin Efendi (1700'ler sonrası. Ankara Hacıbayram Camii haziresinde medfun).
- 9-Esad Efendi (1750 sonrası).
- 10-Ali Efendi (1789 sonrası).
- 11-Tekerekliden Lutfullah Efendi (1800 sonrası).
- 12-Kanadıkırık Çınarkurutan Mehmed Efendi (1800-1850arası).
- 13-Ataullah Efendi (1830'lar. Kalender Paşa'nın damadı).
- 14-Kalalızâde Osman Efendi (1850 öncesi)
- 15-Musa Efendizâde Hacı Muhammed Efendi (1850'ler).
- 16-Kalenderzâde Mehmed Efendi oğlu Seyyid Nimetullah (1850 sonrası).
- 17-Kanadıkırık Mustafa Efendi'nin babası Ahmed Efendi (1850 sonrası).
- 18-Kanadıkırık Mustafa Efendi (1880 sonrası).
- 19-Süleyman Sabri Efendi (Kanadıkırık Mustafa Efendi sonrası).
- 20-Tekerekzâde Mehmed Tevfik Efendi (1909-1924 arası)
- 21-Tekerekzâde Mustafa Efendi (1924)
- 22-Râfet Efendi (Seçkin) (1924-1929 arası)
- 23-Hafız Ali Efendi (Görgel) (1929-1964)

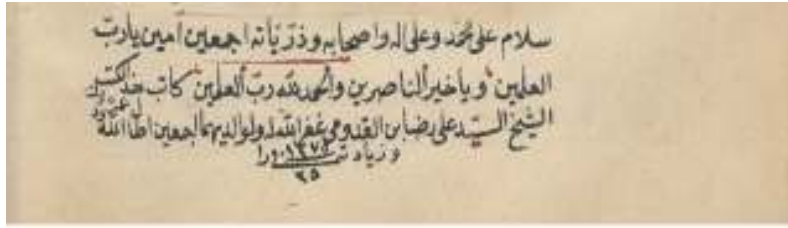
Maraş'ta Görev Yapıp Maraşlı Olmayan Müftü - Nâibler:

1-Maraş müftüsü Süleyman Efendi: Maraş'ta 327-328'de görev yapmıştır. Görev yaptığı yerlerden bazıları; Adana vilayeti dahilinde Belen, Feke, Erzurum Rafâhiye.

2-İbrahim Hilmi Efendi bin Hüseyin: Maraş'ta nâiblik yapmış.

3-Hüseyin Hüsnü Efendi: Hemşinli. Maraş'ta 325-326'da nâiblik yapmış. Doğum tarihi 1260.

4-Cankuzâde Şâkir Efendi: Maraş'ta 1210-1212 arası nâiblik yapmış.

(Maraşlı) Kudumizâde ailesinden Seyyit Ali Rıza Efendi'nin istinsah ettiği iki kitap örneği

Yeşil Hoca lakabıyla meşhur Mehmet Saygılı Hoca Efendi

ÜÇÜNCÜ KISIM:

MARAŞLI ÂLİMLERE ÂİT HATIRALAR MENKİBELER

KANADIKIRIK MUSTAFA EFENDİ

Kanadıkırıkların Maraş'ta ilk atası Müftü Ali Efendi'dir. Âile Mısır'dan gelmiş, getirilmiştir. Yerleşim yerleri Şazibey'dir. Ali Efendi'nin fetvahânesi Şazibey Camii'nin üst tarafıdır. Mezarı cami avlusu-
sundadır. Âilenin bu lakabı alması Maraş'tadır. Şazibey'le bağlantılarını
asırlarca devam ettirmişlerdir. Âile olarak önce ilimle uğraşmışlardır.
Çok sayıda müftü çıkarmışlardır. Cumhuriyete intikal eden imam ve
âlimleri vardır.

Ancak birkaç âlimleri vardır. Dikkat çekicidir. Bunlardan biri,
Çınarkurutan Mehmet Efendi'dir. Mehmet Efendi Kavalalı İbrahim
Paşa'nın Maraş'a geldiğinde sağdır, yaşlıcadır.

Şazibey Camii'nin bütün bir kullandığı su yolun üst tarafından,
yukarılardan çıkar gelir. Su camide kullanıldığı gibi semte yerleşenler-
ce de kullanılır.

Fakat su yolunda bir çınar vardır. Bu sudan beslenir. Suyu musal-
lat olur. Hazır su kullanır, kullandıkça büyür, kökleri su yolunu işgal
eder, doldurur. Suyun aşağıya gelişini engel hale gelir.

Cemaat ve mahalle halkı çınardan şikayetçi olur. Kesmeyi konu-
şur hale gelir. Ancak memleketin, mahallenin büyüğüdür, danışmadan
olmaz denilerek konu Müftü Mehmet Efendi'ye aktarılır.

Müftü Mehmet Efendi cemaati yanına alır. Olayın mahalline gi-
der. Mahallinde yeniden bilgi alır. Çınar yerinde görülür.

Müftü Mehmet Efendi çınara;

-Ey çınar, ey Allah'ın kulu, sen burada öyle bir yerde bitmiş bü-
yümüşsün, büyüdükçe büyüyorsun ki ümmet-i Muhammed'in burada
olan su ihtiyacını haddinden fazla kullanıyorsun. Onların sudan olan
hisselerine tecâvüz ediyorsun. Haklarını gasbediyorsun. Sen de Al-
lah'ın kulusun. Bu sana yakışmaz. Allahımı biliyorsan çek elini bu su-
dan. Tuttuğun iş şeran caiz değil. Sen ğâsıbsın, ğâsıbın, hükmü kıtal,

i'dam. Sana memleketin müftüsü olarak bunları emrediyorum, hatırlatıyorum vs der.

Çınarın sağına soluna elindeki deynekle “bismillah” der vurur. Cemaat de isteğe, talebe “amin” der.

Su hemen çoğalmağa başlar. Birkaç gün içinde ise çınar yapraklarını dökmeye başlar. Çok sürmez çınar kurur. Suyun akışı normale döner.

Müftü Mehmet Efendi gayet âbid biridir. Takvâ ehlidir. Ortak kulluğun farkındadır. Tabiatın da Allahı bildiğini bilmektedir. Bu olaydan sonra Müftü Mehmet Efendi Çınarkurutan Mehmet Efendi olur.

Sağlığında Maraşlılar yağmur yağmasa, susuzluk olsa düâ için Mercimek Tepe'ye Mehmet Efendiyi öne düşürürler çıkarlar. O düâ eder millet “âmîn” der, yağmurun yağdığına şâhid olurlar.

Rivâyete göre Mehmet Efendi, Kavalalı İbrahim Paşa Maraş'a girdiğinde müftüdür. Ve Maraş'ı talan etmemesinde rol sâhibidir. Önceden şart koşmuştur. O da gerçekten Maraş'ta talan hâdisesinde bulunmamıştır.

Ama asıl âilenin büyük müftüsü Kanadıkırık Mustafa Efendi'dir.

Mustafa Efendi'nin doğum yılı tam olarak belli olmamakla beraber 1919'da ölmüştür. Maraş'ta tahsilini aldıktan sonra Kayseri de okur. Çerkez bir arkadaşının kızkardeşi ile evlenir. Bir oğlu âlim olma yolundayken Birinci Cihan harbinde ölür. Şehâdetini baş örtük tesbih çekerken görür. Haberi geldiğinde teyîdini alır. Yanî o da takvâ sahibidir.

Mustafa Efendi talebeliğinde çok uzun boylu yatmamak için taş yastık etmiş denir.

Rivayet edilir ki, Kanadıkırık Mustafa Efendi medreseyi bitirir, icâzet alır, hocasından helallik diler. O hanımını işaret eder. O da teaccüble hocanın hanımına gider, helallik diler. Ama edemez helallığın, sebebin sorar, hanım da:

-Sen talebe oldun olalı hocan gece yatağa girmez. Günün dersine çalışır. Âile hayatını ihmal eder. Sen sorarsın, o araştırır. Yani olan bana olur, der. Alacaklı benim, der. Hele ki kanadının biri kırıkmiş, ya o da sağlam olsaydı neler çekerdik, der.

Sonuçta hak helal edilir. Hoca yola çıkar.

Kanadıkırık Mustafa Efendi bölgesindeki âlimlerden Antepli Bülbülzâde Abdullah'a benzer. Bunun da onun gibi bir tantanalı, çalkantılı İstanbul hayatı vardır. Bu da İstanbul'dan Maraş'a döner. Orada

ikinci olacağına burada birinci olur. Ama İstanbul'da nice suallerle, olaylarla karşılaşır.

Kanadıkırık Mustafa Efendi döneminin büyük müftüsüdür. Şehrinde Şam'ın Hamzâvi'sine benzer. İçerden sual geldiği gibi dışarıdan da sual gelir.

Eski Maraşlılar onunla alakalı iki şeyi çok anlatırlardı. O iki anlatılan şeyi yazalım.

Adamın birinin oğlan çocuğu olmaz. İhtiyaçtır, dayanaktır, arzûdur. Gönül ister. Nesil onunla devam eder vs. Bunun yürek yangınını yaşadığı bir zamanda der ki:

-Yarabbî bana bir oğlan çocuğu verirsen senin için kulakları bir karış olan bir koç keseceğim.

Oğlan çocuğu olur. Büyümeye başlar. Koç hatırındadır. Arasına pazara gider. Bakar kulağı bir karış uzunluğunda kurban edecek koç yok. Döner. Va'deyi uzatır. Bu böyle giderken çocuk da epeyce olur.

Bir gün adama düşünde derler. "Çocuk yedi yaşadı. Sen koçu hâlâ kesmedin. Biz çocuğu geri alacağız."

Adam partutuş olur. Başlar hoca hoca gezmeye, çare aramaya. Derken Mustafa Efendi'nin bulunduğu medreseyi bulur. Meseleyi açar, sıkıntısını arzeder, çare sorar.

Mustafa Efendi der:

-Sen bunu adarken büyük karışı çocuk karışı dedin, bir tefrik yaptın mı?

Adam der:

-Hayır. Öyle şu karışı bu karışı demedim

Mustafa Efendi adamı dinledikten sonra kararını verir:

-O halde çocuğunu da yanına al, pazara git. Mâdem senin karışınla olmuyor, çocuğunun karışıyla ölç, uygun bir koç al. Kurban et. Borcunu öde, sıkıntından kurtul.

Adam gider. Çocuğunun karışı ile bir kurbanlık koç bulur, adağını yerine getirir. Sıkıntıdan da kurtulur.

Kanadıkırık Mustafa Efendi için diğer bir hikâyeyi şöyle anlatırlar:

Hoca Efendi İstanbul'dan Maraş'a döner. Bu ara Rusya da bir olay yaşanır. Olay çözülemez. Konu İstanbul'a iletilir. Olay şudur:

Rus çarı ölür. Bir gün bir kadın gelir, yanında bir çocuk:

-Bu çocuk Rus çarının, der.

Kabul etseler bir çeşit belâ. Etmeseler bir çeşit belâ. Ne yapacaklarını şaşırırlar.

Ruslar meseleyi İstanbul'a bildirir, çözüm bize gönderin derler. Fakat İstanbul'dakiler de işin içinden çıkamaz. Bu defa İstanbul'da şanı şöhreti olan fakat Maraş'a gitmiş olan Mustafa Efendi'ye bir mektupla meseleyi arzederler. Çözümünü isterler.

Hoca Efendi meseleyi şöyle çözer:

-Çar'ın mezarını açacaksınız. Kürek kemiğini bulacaksınız. Çocuğun şehadet parmağını kanatıp bir damlasını kemiğin üstüne akıtacaksınız. Kemik kanı emerse çocuk çarın. Emmezse çarın değil. Bunun sağlamlasını başka bir çocuğun kanıyla da yapacaksınız, emmediğini göreceksiniz, der.

Cevabı yazdırır, gönderir. Mektup İstanbul vasıtasıyla Rusya'yı bulur. Denenir. Aynen çıkar. Çocuk bir şekil Rus çarınındır. Çar çocuğu saray dışında kazanmıştır.

Hoca Efendi iyi bir at binicisidir. İyi at besler. Ölür gider bu alışkanlığını bırakmaz. Zevkini öldürmez.

Müftü Efendi Çanakkale savaşında atıyla savaşırken gözüdür. Bilinir, tanınır. Tanıyanın biri harb sonrası Maraş'a gelir. Hoca Efendi'nin evini bulur. Hoca Efendi harbden döndü mü der. Onlar da gittimiydi ki gelsin der. Hoca Efendi konuşmayı duyar, adamı yukarı çağırır. Oğlum her gördüğün her yerde söylenmez, der. Sırrı fâş olur. Va'dem doldu der üç gün sonra ölür. Allah rahmet eylesin.

MARAŞ HARBİ GAZİSİ KANADIKIRIK AHMED EFENDİ

Maraş'ta 1892'de doğdu. Ana baba tarafı itibâriyle Kanadıkırık'tır.

Küçük yaşta hafız olur. Muallim mektebini bitirir. Cumhuriyetin ilânında imamlık veya muallimlik hususunda serbest bırakılır. Hafız olması hasebiyle imamlığı tercih eder.

Birinci Cihan Harbinde güney cephesinde esir düşer. Üç arkadaş bir yolunu bulup kaçar. Maraş'a gelir. Saç sakal birbirine karışmıştır. Ancak sesinden tanınır.

Gelişinden az bir zaman sonra Maraş önce İngiliz, sonra Fransızlar tarafından işğâl edilir. Fransız işgaline karşı direniş başlar. Ahmed Efendi Sokakbaşı'nda çete reisi olur.

Daha Maraş harbinden bir gün evvel fi'len harbe başlar. Kara nâm adlı bir zâtı Fransızların elinden kurtarır.

Tekke kilisesine karşı mücâdele eder. Evvela oranın keskin nişancısını devre dışı bırakır. Tekke kilisesi Evliya Efendi çeteleri tarafından düşürülürken bizzat kendisi de çarpışmaya katılır. Bölgesindeki en riskli cepheleri o düşürür.

Harbin son gününde Çarşıbaşı'nda iki arkadaş bir gurubla kapışır. İki kişi vururlar. Vurduklarının biri oraya düşer. Kaçanları takip ederler. Şeyhadil mezarlığı yanında vurdukları diğer kişinin de yere atıldığını görürler. Kaçan kaçır. Ölü başına vardıklarında en son vurduklarının birinin de Hırlak gavuru olduğunu görürler.

Ahmed Efendi Antep harbine giden 300 kişilik çeteye de katılır. Bölge harblerinde de yararlılık gösterir.

Ahmed Efendi imamlığı esnâsında Maraş'ta en fazla cemaati olan şahısdır. Dindarlığı ve takvasıyla câzibe merkezi olmuştur. Çocuklarını çok iyi yetiştirmiştir. Hiçbir şekil dedikodusu çıkmamış ve hep saygı görmüştür.

TEPEBAŞILI ÖMER EFENDİ VE SÜRGÜN

Tepebaşı Ömer Efendi İstanbul'a gider. Vakit İkinci Mahmud zamanıdır. Orada va'z vermeye başlar.

Bir gün yine va'z vermektedir. Va'zında devletin büyükleri vardır. Güzel şeyler anlatmaktadır. Dinleyenlerden biri de padişah gibi biri olsa gerektir. Hoca'nın va'zı hoşuna gider. Ona hilat vermeyi içinden geçirir. Hoca hemen bunu hisseder, dile getirir.

Padişah, adam veli mi ne diye düşünür.

Hoca da, padişah gelmişken ülkenin kanayan yaralarından, meselelerinden bahsedeyim, der. Başlar bir rivayet açık meyhane gördüğünden, şeriat ülkesinde meyhane olmayacağından bahsetmeye.

Bir rivayet de II. Mahmud'un modernleşmesinden dem vurmaya, bunun şerî yönünü ortaya koymaya.

Bunun üzerine dinleyen devlet büyükleri içlerinden adam deli mi ne diye geçirmeye başlar.

Hoca Efendi içinden onların duygularını okur ve o da başlar sesli bir şekilde;

-Bu sefer de deli oldun Ömer, deyip dinleyen büyüğe duyurur.

Büyük de sözü duyunca başlar Hoca Efendiyi nefytmeyi düşünmeye.

Hoca Efendi de büyüğün bu duygusunu hissedince başlar şöyle demeye:

-Hakikatı ketmedip de samur kürk giymektense gerçeği söyleyip Kıbrıs'ı boylamayı tercih ederim.

Va'z biter. Çok sürmez Hoca Efendi Kıbrıs'a sürülür. Orayı da sever. Orada bir papaz dahil bir kesim Hıristiyanın Müslüman olmasına vesîle olur. Nefyi hayra vesîle olur. Ömrünü de orada tamamlar, orada ölür.

Kabrini orada görüp kabir taşını okuyan vardır.

KARAMANLI FAHISI VE HANIMI

Karamanlı fahısı büyük bir âlimdir. Mahallesi, bölgesi fetva için başka yere gitmez, Hoca'ya gelir, Hoca'ya sorar.

Ancak şu var ki bir hoca hocalığını herkese kabul ettirir ama hanımına çok zor.

Bir gün Hoca bakar, hanım ızarlanmış, evden çıkıyor. Sorar:

-Hanım nereye?

Hanım der:

-Ali Hoca'ya.

Hoca der:

-Niçin?

Hanım der:

-Pekmeze sıçan düştü, fetva sormaya.

Hoca der:

-Hatın ona ne diye gidiyorsun ben varken. O zâten benim talebem. Onu ben okuttum.

Hanım der:

-Senin neren hoca? O'na çok derin hoca diyorlar.

Hoca bu defa içerleyerek der:

-Cümle aleme hocalığımızı kabul ettirdik, şu bizim karıya hocalığımızı kabul ettiremedik.

İBRAHİM PAŞA VE KAZANCIZÂDE HACI MESUT EFENDİ

Nizip harbi yapılmadan önce İbrahim Paşa'nın mürahas üyeleri Osmanlı'nın Hafız Paşasının yanına varır. Orada tartışmalar olur. Hafız Paşa gelenlerin yanında Kazancızâde Mesut Efendiye İbrahim Paşa'nın çıkardığı isyan sebebiyle şeran hükmünü sorar. O da

-Şeriat nazarında bâğidir, der.

Harb olur. Mısırlılar kazanır. Mısırlılar Antep üzerinden Maraş'a yürür. Kapıçam'daki ilk kapışmada Bayazıdlı Süleyman Bey'in güçleri galib gelir. Sonra daha büyük güçler ortaya çıkar. Süleyman Paşa Kayseri'ye çekilmek zorunda kalır.

İbrahim Paşa Maraş'a girer. Fakat Maraş'a zarar vermez. Kendi Kerhan da, civarda vakit geçirir. Çok az şehre iner.

İbrahim Paşa Maraş'a girdiğinde yaramazcılığı sevenler Mesut Efendiye hemen gammazlarlar. Yerini söylerler. O da onun yerine gider. Muhtemelen onu Kazancı Camii'nde bulur. Hoca Efendi'nin mahallesi burasıdır. Evleri cami civarındadır.

İbrahim Paşa Mesut Efendi'yle karşılaştıklarında ona sorar:

-Bana bâği diyen hoca sen misin?

Mesut Efendi hiç çekinmeden;

-Evet, benim, der.

Zirâ Mesut Efendi haklıdır. Ortada ayaklanmak için şerî bir sebep yoktur. Varsa da İbrahim Paşa'ya göre değildir. Zira Mehmed Ali Paşa da oğlu da Bektaşîdir. Osmanlıya karşı kullandığı askerlerin mühim kısmı Anadolu'dan kaçan Yeniçerilerdir. Bir Bektaşî karakter kimliğini II. Mahmud'a söyleyebileceği bir söz yoktur.

İbrahim Paşa Mesut Efendi'den cevabını alır. Hiç ses çıkarmaz. Zirâ haksızdır. Şeran bâğidir. Sözün mecrâsını değiştirir.

O zaman Maraş'ta cami üzerleri de damdır. Toprak örtülüdür. Hoca Efendi İbrahim Paşa'yı bir bahâne ile caminin damına çıkarır. Dam da hasseten damın süyüklerinde sohbet ayağından dolaştırır. İbrahim Paşa Mesut Efendi'nin kendini damda hasseten süyüklerde niçin dolaştırdığının farkına varır. Hoca'ya kırmadan sorar:

-Beni dam da hasseten süyüklerde, otların üstünde "zalimin bastığı yerde ot bitmez" hükmünce dolaştırıyorsun değil mi?

O da hemen:

-Evet, seni damda hasseten süyüklerde dolaştırıyorum ki dam süyüklerinde ot bitmesin. Biten de kurusun diye, der.

İbrahim Paşa yine olgun davranır. Giderken uşağı kanalı ile hocaya bir kese içerisinde altun gönderir. Hoca almaz.

-Harb sebebiyle perişan âileler var onlara versin, dağıtsın. Benim ihtiyacım yok, der.

Hoca Efendi dinin insana kazandıracağı dirayeti Paşa'ya gösterir. Dinin izzetini korur.

Hacı Mesut Efendi vatanına birbirinden lâıyk evlatlar yetiştirir. I. Meclis'e giden, Maraş'ta ilk belediye teşkilatını kuran Müderris Sadi Efendi onun oğludur.

ALİ RAİF KAZANCI VE CENAZE NAMAZI

Ali Raif Bey Kazancıların en son âlimi. Pazarcık müftüsü. Hacca gider, hacı olamadan ölür.

Cenazesi kalkarken burada bir zenginın hanımı olayı rü'yasında görür. Cenâzesine de katılan azmış diye hesap yaparken birden gözü semâya ilişir. Bir de bakar ki gökyüzü melek dolu. Saf saf olmuşlar cenaze nemezına iştirak ediyorlar. Kadın heyecana kapılır. Ve o heyecanla yatağından kalkar.

HAFIZ ALİ EFENDİ İLE ALÂKALI BİR MENKİBE

Hoca Efendi İstanbul'dan Maraş'a genelde deniz yoluyla dönüş yapar. Payas'tan Osmaniye'ye geçer. Para yok, cep delik. İhtiyaç çok. İlim âşığı. Öğrenir, doymak bilmez.

Hoca Efendi Osmaniye'de bir kitapçıya uğrar. Kitaplara bakar. Aradığı, okumak istediği bir kitaba rastlar. Bakma ayağından kitabı okumaya başlar. Saatler geçer okumaya devam eder. En son kitapçı durumu anlar. Kavrur. Anlaşılıştır. Hoca Kitabı okuyacak, bitirecek gidecektir.

Kitapçı varır. Başına dinelir.

-Oğlum, bu yaşta bu kitabı okuyup anlıyor musun? der.

Hoca;

-Anlıyorum, der.

Kitapçı;

-Oğlum, kitap senin olsun. Al şu kitabı yolda eğleşme. Memleketine git, helalı hoş olsun, der. Hocayı savar.

GÜLLÜ HOCA İLE ALAKALI BİR HATIRA

Hoca Efendi tek parti dönemi defaatla korkunç baskılar görür. Bu baskılar şuur altı olur. Silinmez hâle gelir.

1970’li yıllarda (Yaşar Alparslan ve Ahmet Taşgetiren) bir röportaj yapmak için kendini bulur. Tek parti dönemini sorar. Bilgi edinmek ister. Fakat nederlerse etsinler ağzından bir kelam alamazlar. O hep “gidin oğlum, başımı belaya sokacaksınız” der. Halbuki tek parti dönemi biteli yirmi yıl olmuştur. İkili çaresiz kalır. Bunu ancak anlatırsa Nacar Vezir anlatır der, röportajı onunla yaparlar.

Bundan da anlaşılır ki tek parti dönemi tarihin en büyük baskı dönemidir. Ve bu dönem kitleleri pasifleştirmiştir. Korkutmuştur, sindirmiştir. Sinmeyense çok nâdirdir. Onlar da Nacar Vezir gibi hilkaten korku duygusu bilmeyenlerdir.

Tek parti dönemini korkusuzca yaşayan ve anlatan Nacar Vezir Yaşar Alparslan’ın babasıdır.

HAKKI HOCA’NIN ÖZELLİKLERİ

Hocalık sürekli okuma ile olur. Okutma ile olur. Sürekli okuma, okutmada Hakkı Hoca bir tanedir. Hem Dayızâde Ziyâi Efendi ile sürekli okur, hem önüne gelen herkesi okutur.

Ahlâken bir tanedir.

Maaşı alır, ayın namaz sayısına böler. Kıldıramadığı namazın parasını almaz, çıkarır.

Elden bir şey almaz. Beklemez. Ek iş tutar. Ciltcilik yapar. Geçimine katkıda bulunur. Hocalığın izzetini korur.

Kalbi açıktır. Velâyete sâhiptir.

Döneminde kurulan sistem için az aşağı az yukarı bir asır ömür biçer, sonra her şey rayına oturur der.

Muâmelesi dürüsttür.

Parasını vermeden satın aldığı malı eline almaz.

Allahına çok yakındır. Ona iftira edenler hep Allahından bulur. İflah olmaz. Kahrolur.

Ömrü boyu dindar yaşar. Dînin izzetini korur.

Üstünde hocalık sıfatı olduğu için muâmelesine dikkat eder. Kendine, dolayısıyla hocalığına laf getirmez.

Mahallesinin âkili, kanaat önderi olur.

HAKKI HOCA İLE ALAKÂLİ BİR MENKİBE

Hakkı Hoca'nın babası Ahmed Efendi âlimdir. İlmîye sınıfındandır. Çocuk okutur, öğrenci yetiştirir.

Oğlu Hakkı Hoca askere gider. Irak cephesinde esir düşer.

Kampın komutanı hocayı çağırır, sorar:

-Beni tanıdın mı?

O der:

-Tanımadım.

Komutan der:

-Ben senin babanın talebesiyim. Ben seni çok omuzumda taşıdım, avuttum, eğledim, oynattım.

Sonra komutan hocayı çimdirir, giyindirir, kuşandırır memleketine salar. Hoca da bir baba günü görmüş olur.

MEHMED EFENDİ NASIL SAÇAKLIZÂDE OLDU

Mehmed Efendi'nin âilesi önce hangi lakapla anılır bilinmez. Bilinense şudur.

Mehmed Efendi her gün derse girer. Fakat bir talebesi vardır, adı Hasan'dır. Derste edebli oturur. Kendine sürekli çeki düzen verir. Dikkati çeker.

En son bir gün hocası sorar:

-Oğlum noluyor sana, der.

Talebesi pek cevap vermek istemez. Hocası ısrar eder. Derken talebe olup biteni söyler. Anlatır

-Derse geliyorlar, der. Oturuyorlar, görüyorum, edeben kendime çeki düzen veriyorum, der.

Hocası der:

-O halde ben niçin görmüyorum, bunu bir sor.

Hasan Efendi gelenlere sorar. Onlar da:

-Hocan sabahları kalkıyor. Aynanın başına geçiyor. Süsleniyor sıbahlanıyor. Sarığını yakıştırmaya çalışıyor. Bu da kendisine ucub duygusu veriyor. Biz de gözüne gözüküyoruz, der.

Hasan Efendi ifâdeyi hocasına aktarır. Hoca Efendi bunun üstüne sarığının sarkıntısını dilimler. Yani salkım saçak yapar. Ve bundan sonra da lakabı Saçaklı kalır.

Hasan Efendi ise Cerid aşiretinden olduğundan adı, lakabı Cerîdîzâde Hasan Efendi olarak kalır. Maraş'a yerleşir. Maraş'ta çoğalır. Son dönem âile lakabları Vezirlere döner.

ZEKERİYA HOCA İLE ALAKÂLI BİR MENKİBE

Zekeriya Hoca'nın anası Hatice Hatun'dur. Başlangıçta kızları vardır. Oğlu yoktur. Yaşı da yetmişin üstündedir.

O zamanlar Maraş Halebe bağlıdır. Halep'ten bir parçadır. Halep'te de Zekeriya A.S.'in mezârı, makamı vardır.

Bir gün Hatice Hanım herifi ile Halebe Zekeriya A.S.'i ziyârete gider. Mezârı, makamı bulur. Fakat orada Allah'tan bir dilekte bulunur. Zekeriya A.S.'i vesile eder. Der ki:

-Allahım bana bir oğlan çocuğu verirsen bir hatim okur gelir burada Zekeriya A.S.'in ruhuna okurum. Hatimimi indiririm.

Ziyaret bitirilir, Maraş'a dönülür. Hatice Hatun birgün bakar karnı büyümektedir. Modernle klasik arası bir Ermeni ebeye götürülür. Karnındaki şişin ur olmasından korkulmaktadır. Gösterilir.

Fakat ebe Hatice Hanımın gebe olduğunu söyler. Hatice Hanım muradına ermiştir.

Gün gelir zaman dolar. Hatice Hanım Zekeriya adını vereceği oğlunu doğurur.

Sonra da sözünü tutar. Hatimini okur. Oğlu Zekeriya'yı kucağına alır, herifini kendine yoldaş eder, Halebi bulur. Va'd ettiği hatimini Zekeriya A.S.'in mezârı başında indirir.

Oğlan büyür. Okur. Âlim olur. Meşhur vâiz Zekeriya Hoca olur. Memlekete, millete hizmet eder.

KALALI OSMAN EFENDİ'DEN BİR HATIRA

Kalalı Osman Efendi'den çok kerâmet nakledilir. Biri şudur:

Hoca Efendi bir gün bir yoğurt kazanına bir miktar yağ koyar. Ne okursa okur. Altını yakar. Kazanın altı yanar. Yandıkça yağ çoğalır. Hocanın maksadı çoğalttığı yağı ihtiyaç sahiplerine vermektir.

Fakat evin gelini olayın üstüne gelir. Olanı görür. “Yağ çoğalıyor taşacak” diye heyecanla seslenir. Yağın çoğalması durur. Hoca:

-Kızım görmen, duyurman şart mıydı, neden faharenin rızkına mâni oldun, der.

Kalalı Osman Efendi devrinin efsane bir âlimidir.

AHMET KİREÇCİ'DEN İKİ ŞİİR

I

Ağlasana ey gözlerim
Daha neler göreceksin
Dinlesene bu sözlerim
Ölup kabre gireceksin

Yaptığımı bilirsin ya
Ettiğini bulunsun ya
Dediğime gelirsin ya
Boşa kendin yoracaksın

Unutmayıp gündüz akşam
İstiğfare eyle devam
Kulluğunu yap ki tamam
Madem haşre varacaksın

Büyük küçük derilince
Defter ele verilince
Her halinden sorulunca
Nasıl cevap vereceksin

Affolmaya Őayet suçun
Zebaniler yolar saçın
Denirse ki nara seçin
Acep neye kuracaksın

Bu gidiŐle Hilmi heman
Fayda kılmaz demek aman
Olmaya ki halin yaman
Kimi kimden soracaksın

II

Niçin Gafil yaŐarız biz
Bu dünya fani bir dünya
Hiçbir Şeye güvenmeyin
Akipeti ölüm zira

YaŐa yaŐa göçeceksin
Ecel câmın içeceksin
Hep nazlımdan geçeceksin
Tedarik kıl sanma rüya

Nice oldu baban annen
Sende bir gün ona dönen
Őol karanlık kabre inen
Kimse sormaz halin asla

Malın mülkün burda kalır
Herkes ettiğini bulur
Ah çekecek günler gelir
Kulluğunu eyle ifa

Uyan gaflet uykusundan
Zevki heves duygusundan
Biraz Allah korkusundan
Ağlamaz mı gözün hala

Tövbe eyle gündüz gece
Bilirmisin halin nice
Gidecektir hepsi hiçe
Sürdüklerin zevki sefa

Ağla ey gözlerim ağla
Hakka Daim gönül bağla
Yaş yerine kanlar çağla
Budur senin derde deva

Gece gündüz durmayalım
Zikri dilden koymayalım
Şeytan düşman uymayalım
Çok getirir başa bela

Bu Hilmi'nin sözü size
Değil ancak hepimize
Vurulmaya yüzümüze
Bizde olan cürmü hata

MARAŞ HARBİ VE HOCALAR

Maraşımıza müstevli olarak önce İngilizler gelir. Fakat idâreye karışmaz. Ermenilerin emellerine pek alet olmaz. Orta yolu bulur.

Fakat çok sürmez İngilizler gider, Fransızlar gelir. Ancak Fransızlar Ermeni emellerine âlet olur. Gerginliğe sebep olur. Her gün hâdiseye çıkmaya başlar. Toplum iç harbe doğru gider.

Ermeniler Türk milletini temâmen yok edeceğini söylemeye başlar. Bu da Müslüman toplumda tepki bulur, savunmaya zorlar.

İlk olarak Vezir Fahı arkadaşlarıyla bir Kuva-i Milliye kurar. Toplantılar yapar. Vezir Fahı müderris ve âlimdir.

Arkasından ondan habersiz Sezâi Hoca teşkilat kurar. Sezâi Hoca da âlim, müderris ve mutasavvıftır.

Birleşirler. Arslan Beyi mahalle savunmalarında başa getirirler. Mahalle savunmalarını liderlere bırakırlar.

Harbde; Vezir Fahı (Mehmet Alparslan) dört mahalle kurtarır. Güney bölgelerinden çete kaydı yapar. Maraş harbi sonrası Antep'e çete götürür. Bölge harblerinde çalışır.

Sezâi Hoca (Kurtaran) teşkilat kurar. İdâre eder. Moral verir. Yönlendirir.

Hafız Ali Efendi Çarşıbaşı civarında görev yapar. Teşkilatçıdır.

Çerkes Hoca Yedi kişilik çetesiyle İt tepesindeki kilisede mevzi-lenen düşman kuvvetlerini yerinden kımıldamaz eder.

Karamanlı Fahısı mahallesinde bilfiil çalışır.

Kanadıkırık Ahmet Efendi Şazibey civarında bilfiil çalışır.

Dayızâde Kuva-i Milliye'ye en büyük maddi desteği verir. Çetelere moral aşılar, Antebe çete götürür.

Sandaloğlu Osman Efendi görev yaptığı Çukuroba Camiini silah deposu haline getirir.

Bunlardan başka daha nice hocalar harbe bilfiil katılır.

Yâni harbin Kuva-i Milliye kurucularının ikisi de âlimdir.

Maraşlı hocalar başta Müftü olmak üzere harb sonrası istiklal harbine destek vermişlerdir. Ankara'nın yanında yer almışlardır.

Hepsini rahmetle anıyoruz.

UKDE KİTAPLIĞI:

YAŞAR ALPARSLAN – SERDAR YAKAR’IN EDİTÖRLÜĞÜNDE ÇIKAN YAYINLARIMIZ

MARAŞ TARİHİ SERİSİ:

1. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
2. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
3. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / *Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
4. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / *Besim ATALAY*
5. Maraş Yollarında (2008) / *Hasan Reşit TANKUT*
6. Aşiretlerin İskanları (2008) / *Bekir Sami BAYAZIT*
7. Maraş Emîrleri (2008) / *Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA*
8. Maraş’ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / *Mustafa ÇABUK*
9. Zeytun ve Çevresindeki Ermeni İsyancıları (2008) / *A. Latif DİNÇASLAN*
10. İlkçağdan Dulkadirliilere Kadar Maraş (2008) / *Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA*
11. Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) / *Dr. İsmail ALTINÖZ*
12. İlâveli Esmârü’t-tevârih Maa Zeyl (2009) / *Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ*
13. 100. Yılında 1909 Maraş’ta Ermeni Olayları (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Nejla GÜNAY*
14. Seyâhatnâme, Şehir Târîhi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
15. Maraş’ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009) / *Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
16. Yakın Çağda Kahramanmaraş (2009) / *Prof. Dr. Ahmet EYİCİL*
17. Eshab-ı Kehf Vukûu Şuyûu (2010) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
18. Elbistan ve Maraş’ta Dulkadir Oğulları Hükûmeti (2011) / *Arifi Paşa, Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

MARAŞ KÜLTÜR VE EDEBİYATI SERİSİ:

1. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
2. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
3. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
4. Maraş Merkez Ağzı (2008) / *Mine KILIÇ*
5. Mevlid / *Mar'aşî Kurâ-zâde Nâdiri* (2009) / *Hazırlayan Gülcan Tanıdır ALICI*
6. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
7. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / *Yaşar ALPARSLAN, Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI, Serdar YAKAR*
8. Maraş Bibliyografyası (2009) / *Cavit POLAT*
9. Büyük Hiciv Şairi Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
10. Maraş Ağzı Köroğlu (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
11. Maraş Merkez Ağzı Kelimeler Deyimler (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
12. Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şairlerine Âit Şiirler (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
13. Tertîbü'l-Ulûm (2009) / *Saçaklızâde (Eş-Şeyh Muhammed B. Ebî Bekr El Mer'aşî) - Çeviri: Doç.Dr. Zekeriya PAK - Yrd.Doç.Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*
14. Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*
15. Kahramanmaraş'ta Çocuk Oyunları (2010) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
16. Halîl-i Mar'aşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*
17. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi (2010) / *Kemalettin KOÇ*
18. Eski Maraş'ta Örf'ler, Âdet'ler ve İctimâî Hayat (2010) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN - Hacı Ali ÖZTURAN*
19. Mîzânüşşerîat ve Bürhânüttarîkat (2010) / *Muhammet Hilmi Efendi, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*

20. Lutfiyye-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Gülcan Tanıdır ALICI*
21. Nazmü'l-Fünûn (2011) / *Yemli hazâde Mustafa Kâmil, Çeviri: Doç. Dr. M.Akif ÖZDOĞAN – Uzm. Ahmet TEMİZKAN – Abdullah DİNÇ*
22. Nasihatnâme-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*

KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİNCE YAYINLANAN ESERİMİZ

1. Maraş Meşhurları (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

İKİNCİ BÖLÜM

VESİKALAR

Tefsir Zâde Ömer Efendi'nin Devecili Cami-i Şerifinde hatip olduğunu gösterir vesikadır.

محمد
٦٤

استيفاء

علاء دینق قفسر زاده عمر افندہ از خان زاده عبد بلوہ زاده افریغی زاده قفسر ، کتبہ تاریخ و تاریخہ در جامعہ دہلی
خطیب الدینی بود ، ہجو دینق بزرگ وری کی

Kocabaş Zâde Abdullah Efendi'nin Alacalar Cami-i Şerifinde imam olduğunu gösterir vesikadır.

محمد
٨٤

علاء دینق قفسر زاده عمر افندہ از خان زاده عبد بلوہ زاده افریغی زاده قفسر ، کتبہ تاریخ و تاریخہ در جامعہ دہلی
دیانتہ ابدیہ - ہجو دینق بزرگ وری کی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی
و سن اولیادہ - ہجو دینق بزرگ وری کی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی

وفات استیفاء

Ali Sezal Efendi'nin vaiz olduğunu gösterir vesikadır.

محمد
٦٤

علاء دینق علی سزالی افندی ، دیانتہ ابدیہ - ہجو دینق بزرگ وری کی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی
یادگیری سید ہجو دینق بزرگ وری کی ، تاریخہ و تاریخہ در جامعہ دہلی

(Karamanlı Fahisi) Hasan Efendi'nin
Karamanlı Cami-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır.

عاشق دین محمد احمد قرمانی جو کرامت امت حجتہ دینتہ اندر ریاست خود شد اہل انوار
نور رسا تجویزاتی بقیہ ایلریکا بیری کلکہ جو دینتہ اندر ریاست خود شد اہل انوار
۱۳۷۸
۱۳۷۸
شورویقہ نیچہ یازدیک ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ

Sayithan Zâde Ali Efendi'nin
Saraçhane Cami-i Şerifinde
Hatip olduğunu gösterir vesikadır.

عاشق دینتہ سیخہ زاد علی افندی او فاضل و در کرامت خود ریاست خود شد اہل انوار
دینتہ اندر ریاست خود شد اہل انوار
۱۳۷۸
۱۳۷۸
شورویقہ نیچہ یازدیک ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ

İsmâil Zâde Mehmet Efendi'nin
Bey Cami-i Şerifinde
imam ve hatip olduğunu gösterir vesikadır.

عاشق دینتہ سیخہ زاد علی افندی او فاضل و در کرامت خود ریاست خود شد اہل انوار
دینتہ اندر ریاست خود شد اہل انوار
۱۳۷۸
۱۳۷۸
شورویقہ نیچہ یازدیک ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ

Tekerek Zâde Abdurahman Efendi'nin
vâiz olduğunu gösterir vesikadır.

هناك رتبة تكريم زاده حيدر محمد افندي، زاده در سال ۱۰۰۰ هـ قمری و اهل قزوین است. بعد از وفات پدرش در سن ۱۰۰۰ هـ قمری

Evlîyâ Zâde Ahmet Efendi'nin Acemli Cami-i Şerifinde
imam ve hatip olduğunu gösterir vesikadır.

هناك رتبة اولسا زاده محمد افندي عجمي حيدر زيفه امام و خطيب اولديغينه ميده ميخور رتبة و برلساي (۱۰۰۰ هـ قمری)

Tekerek Zâde İbrahim Hakkı Efendi'nin
Adliye Cami-i Şerifinde
hatip olduğunu gösterir vesikadır.

هناك رتبة تكريم زاده ابراهيم حقه افندي اولقا اولملا در شهر ابراهيم زيفه خطيب اولديغينه ميخور رتبة و برلساي (۱۰۰۰ هـ قمری)

Kazancı Zâde Mustafa Efendi'nin
Divanlı Mahallesinde Bulunan
Ahmet Paşa Cami-i Şerifinde
hatip olduğunu gösterir vesikadır.

هناك رتبة قزاقچي زاده مصطفى افندي اولملا در دیوانی محلله اولملا در احمد پاشا جامعہ اولديغينه ميخور رتبة و برلساي (۱۰۰۰ هـ قمری)

Gebel Zâde Osman Efendî'nin
Çavuşlu Mahallesi'nde olan Eşkiçi Camii-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır.

عبدالمجید

نمبر
۲۹

عبدالمجید زاده عثمان افندی ایضاً در مسجد عسکریه در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه

Seyyithan Zâde Osman Efendî'nin Şeyh Camii-i Şerifinde
imam ve hatip olduğunu gösterir vesikadır.

عبدالمجید

نمبر
۳۰

عبدالمجید زاده عثمان افندی ایضاً در مسجد عسکریه در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه

Ceridî Zâde (Vezirzâde) Mehmet Efendî'nin
Çiçekli Camii-i Şerifinde
bâberat (fahri) imam ve hatip olduğunu gösterir vesikadır.

عبدالمجید زاده محمد علی افندی ایضاً در مسجد عسکریه در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه
و مسجد کبود در قیصریایه و مسجد کبود در قیصریایه

نمبر
۳۱

Ziyâi Zâde Ziya Efendi'nin
Veli Bey Cami-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır

۴۴
۴۴

علاء دین زید زاده زین العابدین زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱
علاء دین زید زاده زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱

Müderis İsmâil Efendi Zâde
Ali İlmî Efendi'nin Saraçhâne
Cami-i Şerifi hatibi olduğunu gösterir vesikadır

۴۴
۴۴

علاء دین زید زاده زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱
علاء دین زید زاده زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱

Tefsir Zâde Zekeriya Efendi'nin
Devecili Cami-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır.

۴۴
۴۴

علاء دین زید زاده زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱
علاء دین زید زاده زین العابدین صید بنوریته در سنه ۱۰۴۱

Emin Zâde Emin Efendi'nin
Meraş Müftü Müsevvidi olduğunu gösterir vesikadır.

عالم دین شریف امین زاده امین آندی اقدس اقدس سوری اولادینجه مبدع و شریف و شریف (۱۲۱۱ هـ.ق)

(Çerkez) Yahya Efendi'nin
Keşifli Cami-i Şerifinde imam ve
hatip olduğunu gösterir vesikadır

عالم دین شریف یحیی آندی اقدس اقدس سوری اولادینجه مبدع و شریف و شریف (۱۲۱۱ هـ.ق)

Ciğir Zâde İbrahim Efendi'nin
Boğazkesen Cami-i Şerifinde
hatip olduğunu gösterir vesikadır

عالم دین شریف چگیر زاده ابراهیم آندی اقدس اقدس سوری اولادینجه مبدع و شریف و شریف (۱۲۱۱ هـ.ق)

Kanadıkırık Zâde Ahmet Efendi'nin
Şazibey Cami-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır

عالم دین شریف قنادیکرک زاده احمد آندی اقدس اقدس سوری اولادینجه مبدع و شریف و شریف (۱۲۱۱ هـ.ق)

Eblbistanlı Zâde Velittin Efendi'nin
Bektutiye Mahallesi Uzunoluk Camiinde
imamlık yaptığını gösterir vesikadır.

بسم الله الرحمن الرحيم

هالي ريقه ابله شايخ زاده و ملا محمد اقصا كوتوزيه كمد سنه ١٢٧٧ لوزده اولونه جوقه كيريل ايل اولونجه ميه شوقه اولونجه
١٩١٧ ايدي اولونجه

Kırmacı Zâde Mehmet Salt Efendi'nin
Kayabaşı Camii Şerifinde
İmam olduğunu gösterir vesikadır.

هالي ريقه ابله شايخ زاده و ملا محمد اقصا كوتوزيه كمد سنه ١٢٧٧ لوزده اولونه جوقه كيريل ايل اولونجه ميه شوقه اولونجه
١٩١٧ ايدي اولونجه

١٢٧٧
هالي ريقه ابله شايخ زاده و ملا محمد اقصا كوتوزيه كمد سنه ١٢٧٧ لوزده اولونه جوقه كيريل ايل اولونجه ميه شوقه اولونجه
١٩١٧ ايدي اولونجه

هالي ريقه ابله شايخ زاده و ملا محمد اقصا كوتوزيه كمد سنه ١٢٧٧ لوزده اولونه جوقه كيريل ايل اولونجه ميه شوقه اولونجه
١٩١٧ ايدي اولونجه

Sandal Zâde Osman Efendi'nin
Çukuroba Mahallesinde olan
Hacı İmam Hüseyin Camiinde imam ve
hatip olduğunu gösterir vesikadır.

هالي ريقه ابله شايخ زاده و ملا محمد اقصا كوتوزيه كمد سنه ١٢٧٧ لوزده اولونه جوقه كيريل ايل اولونجه ميه شوقه اولونجه
١٩١٧ ايدي اولونجه

Hoca Zâde Mustafa Evliya Efendi'nin
Servilli Camiin de Hatip olduğunu gösterir vesikadır.

عالمه و بید خوار و کت مفضل زاده افندی انور ... سر پر با هم از کتب خطی اولیای صبیح ۱۲۰۷
۱۲۰۷

Karaküçük Zâde Mahmut Efendi'nin
İsâ Divanlı Cami-i Şerifinde
hatip olduğunu gösterir vesikadır.

حاج زینت قره کجک زاده محمود افندی صبیح در این جا که ... تاریخ ...
۱۲۰۷

Çiğir Zâde Mustafa Efendi'nin
Hâtuniye Cami-i Şerifinde
imam olduğunu gösterir vesikadır.

حاج زینت جگر زاده مفضل افندی حلقه بی عیبه ایله اولدی ...
۱۲۰۷

Hafız Ali Efendi'nin
Çarşıbaşı Cami-i Şerifinde imam
olduğunu gösterir vesikadır.

حاج زینت قره کجک زاده مفضل افندی حلقه بی عیبه ایله اولدی ...
۱۲۰۷

Diyanet İşleri Reisliği

Kat. İşleri Müdürlüğü

Sayı 3405
2484

Maraş İlimsinden Hafız Ali

İb. Efendiye

Maraş Vilayeti Merkez Müftülüğüne Yayın olun-
duğundan ahdenise zevin vesnifi kâzım dairesinde mî-
smî ifağı nazı gayret eyleseniz beyan ve tevdiye olanın
efendim .

109/10/228 Diyanet İşleri Reisi

Hafız Ali Efendi'nin Maraş Müftülüğü'ne
tayinini gösterir vesikadır.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل فينا زاده ضياء ابدى
امامنا

بالاوه كور امانت حقه الهان تحفوه ابدى ضياء زاده ضياء ابدى توجوه ونفسيه توجوه حرمات
نظامدى مېنجه حسد و بېغاي و طيفه بر تجمه اقدام و القدام ابدى اوزره قهرش ناطقه ازلره
بهر ريقه ريكه اعطالفتند. ۱۱ مارش ۱۹۶۳ | ۶۶ شعبان ۱۴۴۴

Ziyai Zâde Ziya Efendi'nin Hacı Veli Bey Camiinde imam olduğunu gösterir vesikadır.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل فينا زاده اميد ابدى
خطابنا

بالاوه كور خطابت حرمات الهان تحفوه ابدى ضياء زاده اميد ابدى توجوه ونفسيه توجوه حرمات
نظامدى مېنجه حسد و بېغاي و طيفه بر تجمه اقدام و القدام ابدى اوزره قهرش ناطقه ازلره
بهر ريقه ريكه اعطالفتند. ۱۱ مارش ۱۹۶۳ | ۶۶ شعبان ۱۴۴۴

Ziyai Zâde Emin Efendi'nin Hacı Veli Bey Camiinde hatip olduğunu gösterir vesikadır.

بسم الله الرحمن الرحيم

حسبني اصلح عاده بأفاضه فيوضه بدين افاضه له وشكر لمن احكم الدين وابده وعاشه
عن التبديل وابده وصلاته على من اراه العلم والعمل وابده بالعقل والنقل وجميع
الفضائل والفاضل وعلمه واصحابه الذين لهم افضل الافاضل وعلم الاثره
المخبرين والذين تعلموا احسان اليوم الحشر والدين وبعد ظلم من الله تعالى بالكرامه
العلمية والحيالات العلمية على ولدان وقره عين وثمره فؤاد صاحب العلوم الذاهبه
والفروع الباقية كجده بن يوسف بن علي بن عثمان مولد وموطننا الشريفاً بأغابيه زاده
وفقه الله تعالى بالبحر وبرضاه وجعل ضاه خير من اولاده استجاب من فاجزاه اجازة بربيه
سواء عندهما يجوزي وما رويته تفسيراً وحديثاً وفقهاً وما يتعلق به من العلوم الشرعية
والادبية والحكمية حسبما اجازي حضرت الميرزا الهادي بن الفخر والسنا بن البدر و
السلا بن الفخر والنقيب بن الشيخ اليبس بن اليبس الذي جمع بين الشرفين واخذ حسب النجاة
الطرفين صاحب المناجيز شيخ الاسلام مغلبي الانام لم يوصف من افندي المعروف بقنادير قند
زاده ارفع الله تعالى بالفلاح والسعادة اصلح الله حاله وحاله من اشتهه وضع اليقين
مات بن احمد المشيخ مولد وموطننا وقد اجاز له كل العلوم فصب زياته ونعمان عصره
سيد الفضلاء بدمع الاشياء المولى بلا اشتباه السيد الحاج محمد صالح المعروف بالحاجي
المعروف بآفندي بن محمد بن ابي الهيثم القيصري مولد وموطننا وقد اجاز له في عصره وجد
له في الحفاظ قاسم بن الشيخ الحاج محمد بن القيصري مولد وموطننا روح الله تعالى بروحه
ونور ضريحه وقد اجاز له ملا الشافعيون القصر في يد كل الدوله الحاج عثمان بن سلطان بن
الاقصري مولد والقيصري مولد وموطننا والعالق الناضل وان هذا كمال صاحب النفس الطيبة
المعروف طاهره وبالهذه مولانا من كل الوجوه ولا تامله طيبة طاهرة اعترفت السيد محمد
ابن قادم وقد اجاز له الشيخ العالم الكامل والحبيب الفاضل السيد الحاج محمد بن يونس والشيخ
النجيب اللطيف السيد محمد بن يوسف الخديوق قد اجاز له من اجازته من اجازته ابره اعراضه باله
الواصل الى الله شيخ الشايخ زوالقدم الراسخ نفس المعارف السيد محمد بن يوسف الخديوق

Kanadıkırkzâde Mustafa Efendi'nin Ağabeyzâde Mehmet Emin'e Verdiği İcâzetin 1. Sayfası

الف الاستاذ الحادمي رسالة جمع فيها نصايح الاولين والآخرين
 وفقنا الله لخلوصها النصيحة سهل والمشكل قبولها وختمخواجهكان
 ورد منسوب للمشايخ العظام ومخصوص لفقراهم ولمن اذنوا من
 الصلحاء معروف بعظم الخير والبركة واستجابة الدعاء يواظبون
 عليها في الاوقات المباركة يهبون ثوابه لارواحهم المقدسة ويتوسلون
 به في قضاء المهمات وان لم يكن من دعائم طريقهم يختتم في مجلس
 بلا فصل وليقرأ فردا او جمعا وليكن المهمات شرعية وفرعية ومرعية
 ويتناول بعده حلوا تباؤلا وهو سورة الفاتحة (٧) ثم الصلوة (١٠) ثم
 الم نشرح لك (٧) ثم الاخلاص (١٠٠١) ثم الفاتحة (٧) ثم الصلوات
 (١٠٠)

وانا الفقير الحقير تراب اقدام علماء اهل السنة والجماعة الحافظ
 عثمان الحلبي ابن الشيخ احمد القيصري الماتريدي اعتقادا والحنفي
 عملا سلم الله في الدارين تسليما وصلى الله على سيدنا محمد وسلم
 تسليما دائما وقد كان ذلك في سنة سبع وعشرين وثلاثمائة والـ
 من هجرة من الله العز والشرف عثمان حلبي

Müderriş Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

عليه السلام افضل الفضائل ان تصل من قطعك وتعطي من حرمك
وتصفح عن ظلمك وتحسن من اساء اليك وعلى طريق ما نقل عن
لقمان واذكر اثنين وانس اثنين اما اللذان تذكرها فالله والموت واما
اللذان تنساها فاحسانك الى الغير و اسائة الغير اليك وقد قيل من
ثمرات هذا صيرورة العدو خليلا وقال بعضهم هذه حيلة جيدة في
التخلص عن محن العدو والمخايف ودوام السلامة والراحة قيل وهو
مضمون الحكمة والنبوة المشار اليها بقوله تعالى فيما رحمة من الله
لنت لهم الاية وليكن ظنك للكل على حسن واياك وسوء الظن
بالمؤمنين سيما لطلبة العلوم لانك تكون بهم عزيزا في الدارين واستر
عيوبهم واعف عن زلاتهم وقدم درسهم على جميع مهماتك ولا تغير
اعتقادك في حقهم بكل ما ظننت فيهم عسى ان يكون لهم تاويلا
عن جنيد قدس سره اذا ظهر لك من احبك عيب فاطلب له سبعين
بابا من العذر والتاويل فان اتضح فيها والا فعد نفسك باللوم قائلا
بس الرجل انت حيث لم تقبل سبعين عذرا وبالجملة فاجتهد على
تعمير اوقاتك بطاعته تعالى وانظر في وصايا السلف كوصايا ابي
حنيفة لابي يوسف كما في اجر الاشياء ولائنه حماد وله شرح يقال
له زبدة النصايح وتلميذه يوسف السمني رحمهم الله تعالى و قد

Müderri Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

تلميذ الامام محمد بن حسن الشيباني تلميذ امام الائمة سراج الامة
ايحنيفة نعمان بن ثابت رحمه الله تعالى رحمة واسعة تلميذ حماد بن
ابي سليمان تلميذ ابراهيم بن زيد النخعي تلميذ علقمة ان قيس و
ابي عبد الرحمان الاسود ابن زيد و ابي عبد الرحمن عبد الله بن
حبيب والاولان اخذا عن عبد الله بن مسعود والثالث علي بن ابي
طالب وهما عن خاتم النبيين ورسول رب العالمين محمد المصطفى
صلى الله عليه وعلى اله وصحبه وسلم تسليما دائما ثم اوصي
نفسى الخاطئة المسرفة وايك مع جميع الاخوان بصرف ريعان العمر
الى اقتناص ما يعني والتكلف ترك ما لا يعني الذي لا يتيسر الا
باتقاء كل ما لا باس به فحيثئذ يحصل الامتثال بقوله تعالى اتقوا الله
حق ثقاته الاية ويتحقق الاكرمية الالهية على نوح قوله تعالى ان
اكرمكم عند الله اتقاكم فاذا تفوز الى رتبة القربة المعنوية وبرتبة
المعية الالهية فان الله مع المتقين وهو مقام الولاية للاولياء لان الله ولي
المتقين وهو الذي مناط قبول الطاعات فانما يتقبل الله من المتقين
فمن ظفر بالتقوى فاز بالرياسة في الدنيا والدين قدم عليها و على
الرعة والعفة والاستقامة بالخشبة والرضاء والتواضع والرافة والشفقة
سيما للضعفاء والفقراء وليكن معا ملتك مع الكل على نوح قوله

Müderriş Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

عنى برهان الدين الشامي عن العلامة ابن الشحنة عن سراج الدين
البرنيدى عن ابي الوقت عبد الاول عن ابي الحسن عبد الرحمن
الراودى عن عبد الله السرنجسي عن محمد ابن يوسف الفربري عن
محمد ابن اسماعيل البخاري رحمهم الله تعالى متصلا الى النبي صلى
الله عليه وسلم وقد ابو سعيد الخادمي المار ذكره العلوم عن الفاضل
التفسيري محمد ابن احمد الدباغي السيواسي مولانا علي الكوراني
تلميذ العلامة زين العابدين الكوراني وهو تلميذ المولى السيد عبد الله
الجزري تلميذ مولانا احمد الكردي المحلي تلميذ مولانا ميرزجان
الشيرازي تلميذ خواجه جمال الدين الشيرازي تلميذ المحقق جلال
الدين الدواني تلميذ محي الدين الكوشكناري تلميذ استاذ البشر
المحقق الشريف العلامة الجرجاني تلميذ مولانا مباركشاه تلميذ المحقق
قطب الدين الرازي تلميذ العلامة الشيرازي تلميذ الكاتب القزويني
تلميذ الامام فخر الدين الرازي تلميذ الامام حجة الاسلام الغزالي
تلميذ امام الحرمين تلميذ والده عبد الله تلميذ ابي الطيب ابن محمد
بن سليمان الصعلوكي تلميذ ابي اسحاق ابراهيم المروزي تلميذ ابي
العباس احمد تلميذ ابي القاسم عثمان تلميذ ابي ابراهيم اسماعيل
تلميذ الامام ابي عبد الله محمد ابن ادريس الشافعي رحمه الله تعالى

Müderriş Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

صالح طرون القيصري مولدا و موطنا جعل الله مقامه من رياض الجنة و افاض عليه جزيل النعم و المنة و قد اجاز له قطب زمانه و نعمان اوانه سيد الفضلاء عدتم الاشباه المولى بلا اشتباه بحر العرفان المعني التقرير سبحاني البيان الحافظ قاسم بن الشيخ الحاج محمود القيصري مولدا و موطنا روح الله تعالى روحه و نور ضريحه و قد اجاز له مالك فنون العصر فريد كمل الدهر الحاج عثمان بن مصطفى الاقشهرى مولد و القيصري موطنا و العلم الفاضل الزاهد الكامل صاحب النفس المطمئنة المعمور ظاهره و باطنه مولانا و من كل الوجوه اولانا من سلالة طيبة طاهرة اعني به السيد محمد امين الخادمي و قد اجاز للاول الشيخ العامل الكامل و الخير الفاضل العامل السيد الحاج عمر الخربوطي و الشيخ الحريرى الامعي السيد محمد سعيد المدني و قد اجاز لهما و لمحمد امين المزبور ابوه العارف بالله الواصل الى الله شيخ المشايخ شمس المعارف السيد محمد ابو سعيد الخادمي قدس الله سره و رفع قدره و قد اجاز له والده الشيخ مصطفى الخادمي بالكتب الستة عن محمد الطرسوسي عن محمد بن علي الكامل عن خير الدين الديلمي عن احمد بن عبد العالي عن والده عن شيخ الاسلام زكريا الانصاري عن ابن حجر العسقلاني

Müderriş Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي جعل مداد العلماء افضل من دماء الشهداء و الصلاة
على من اورثنا العلم والهدى و على اله واصحابه الذين هم اهل
التقى فلما من الله تعالى بالكمالات العلمية والحالات العملية على
الاخ الصالح اللبيب المخلص النبي على العلمي ابن الشيخ
اسماعيل الحقي المرعشي مولدا و موطنا وفقه الله تعالى لما يحبه و
يرضاه و جعل اخراه خيرا من اولاه استجاز مني فاجزته رواية عني
ما يجوز لي و عني ما روته تفسيراً و حديثاً وما يتعلق بهما من
العلوم الشرعية و الالية و الحكمية حسبما اجاز لي بحر العلوم
والعرفان سابق فرمان التحقيق في ميدان البرهان راس بكرة علوم
الجنان و اللسان ناسج الخلل البدائع الحسان امام المعاني و البيان
الغني فضله عن الايضاح و التبيان الحافظ محمد امين القيصري مولدا
و موطنا جعل الله مقامه الجنة وافاض عليه النعمة والمنة وقد اجاز له
المولى الاعظم بحر المعاني والحكم كاشف المشكلات العقلية فاتح
المعضلات النقلية مخزن النفائس من مباحث الفروع و الاصول
مظهر الغرائب في مناظرات المعقول والمنقول السيد الحاج محمد

Müderriş Ali İlmî (Bilgili) Efendi'nin İcâzetnâmesi

القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات من السماء والارض
وروي انه من اخلص الله اربعين يوماً تفجرت ينابيع الحكمة من
نواجذه وزين علمك بالفكر والحكم والعمل ولين جسمك ودع
طول الامل وابدأ بالصلاة على النبي المختار حين المطالعة وادب في
المباحثة ونحها عن المنازعة وتري بشعار العزة وزى الوقار وانأ عن
حسب الذل وما يدعو الى عار الصغار قال امير المؤمنين علي ابن
ابي طالب كرم الله وجهه استغن عن شئت تكن نظيره واحتج لمن
شئت تكن اسيره وليكن العلم عندك اهم واقدم والصادق احب
واكرم وابغ رضاء الله تعالى في كل الامور وارض قضاءه في حالتي
البؤس والسرور والزم الصلاح تبلغ الفلاح وعليك بالورع تكن
انت السيد هذه وصيبي اليك وان الله حفيظ عليك استغفر الله من
قول بلا عمل لقد نسبت به نسلا لذي عقم الحمد لله على التمام
والصلاة والسلام على سيد الانام وعلى آله الكرام واصحابه ذوي
الاحترام

كتبه العبد الضعيف المحتاج الى احسان ربه ايوب صبري ابن ابراهيم
السيروزي عفى عنهما الباري في ابتداء رجب المرجب لسنة سبع
وعشرين وثلاثمائة والى من هجرة من له العز والشرف

ايوب

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

مصطفى الروسي وغازي والوزير الاعظم والدستور المكرم العالم الشهير والفاضل الخبير محمد رشدي باشا ابن الشيخ العارف اسماعيل الشرواني اسكنه المنان الجنان ثم ان هذا العبد الضعيف منذ وضع في اساحته القدم ورفع عن وجهه شادة العدم لازالت اصبحت وامسيت الى ان صرت ابن اربعة سنة واربعة اشهر واربعة ايام فبدات بتعليم حروف الهجاء عن استاذي صاحب النفس الزكية والأخلاق المرضية حافظ صالح افندي واعد ما ختمت عنه القران مرارا واخذت في بلدي سيروز من بعض الأفاضل نبذا من الصرف والنحو واللغة ثم بعثني صدق الهمة ولاخلاص في الارتقاء الى مدارج الكمال وفرط الشفق باخذ العلوم من افواه الرجال على الترحل الى دار السعادة حماها الله عن البلية فحضرت دروس بعض فضلائها منهم العامل الكامل وسيد سادات العلماء وسند ثقة الفضلا ومنبع الانوار اللاهوتية ومظهر الكمالات الناسوتية العريف بقرمزي مرتضى افندي اليابوي زاده الله الحسيني وزيادة ومنهم سيد الفضلاء وزين الشرفاء المعني التقرير سبحاني البيان السيد الحاج حسن افندي الكماحتوي ومن سائر الاساتذة الكرام قدس الله ارواحهم ونالنا شفاعتهم اوصيك ايها الاخ بتقوي الله و طاعته وحفظ حقه والتبعد عن اضاعته توق مهالك المعاصي منيبا الى ملك النواصي حتى يتيسر لك الحكم ويفتح لك مفاتيح النعم وقال الله تعالى ولو ان اهل

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

ابن حجر صاحب الفتح الباري شرح البخاري عن ابراهيم التنوخي
عن احمد بن ابي طالب عن ابي عبد الله حسين ابن مبارك عن ابي
الوقت عبد الاول عيسى الهروي عن ابي الحسن عبد الرحمن ابن
المظفر الداوودي عن ابي محمد عبد الله السرخسي الحموي عن ابي
عبد الله محمد ابن يوسف ابن مطر الغبري عن امام الائمة و شيخ
حفاظ الائمة ابي عبد الله محمد ابن اسماعيل البخاري متصلا سنده
الى افضل الانبياء عليه اكمل التحية قال ابن يوسف اخبرنا محمد ابن
اسماعيل البخاري جامع الصحيح مرة بقرينة مرة ببخارى واخذ
ايضا صحيح مسلم بالاسناد الماضي الى الحافظ ابن حجر قال اخبرنا
التنوخي قال اخبرنا ابو الفضل سليمان ابن حمزة عن علي ابن
الحسين عن الحافظ ابي الفضل بن ناصر ابي القاسم عبد الرحمن عن
ابي بكر محمد بن عبد الله الجوزي عن مكّي ابن عبد الله النيسابوري
عن مؤلفه مسلم بن حجاج القشيري هذا ويقول العبد الفقير الى
الله الجليل احمد بن شاكر بن الخليل قد اجزنا صحيح البخاري قراءة
و سماعا وشيئا من صحيح مسلم قراءة خلف السلف الصالحين
وقدوة العلماء الراسخين الامام العابد والهمام الزاهد ابو القاسم
الطرابلسي الأزهرى عليه رحمة الملك الباري واخذت المقدمات عن
الاساتذة الكرام والجهابذة الفخام منهم العالم العامل مصطفى
النوشهري والعالم الكامل عمر التكفورطاغي والعالم الفاضل

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

السيد جلال الدين شارح الهداية عن شيخه علاء الدين عبد العزيز البخاري صاحب الكشف والتحقيق عن استاذ العلماء حافظ الدين الكبير صاحب الكافي والكثر عن العلامة شمس الائمة الكردي عن برهان الدين المختص بالعناية صاحب الهداية عن شمس الائمة السرخسي عن شمس الائمة الحلواني عن القاضي أبي بكر النسفي عن الشيخ الامام أبي بكر محمد بن الفضل البخاري عن الامير عبد الله ابن أبي حفص البخاري عن أبيه عن الإمام محمد ابن الحسن الشيباني وهو عن الامام الاعظم والمام الافخم ابي حنيفة نعمان ابن ثابت وابي يوسف والامام الاعظم اخذ عن حماد ابن ابي سليمان عن ابراهيم النخعي عن غلقمة وابي عبد الرحمن بن عبد الله بن حبيب عن عبد الله ابن مسعود وعبد الله ابن حبيب عن علي ابن ابي طالب رضي الله تعالى عنه وهما عن حاتم النبئين وسيد الاولين والاخرين صلى الله عليه وسلم وآله اجمعين وهو تلقى عن الملك المكين جبريل الامين وهو عن رب العالمين جلت عظمته وعلت كلمته واخذ الحديث متنا و اصولا ايضا عن شيخه اسماعيل القنوي وهو عن شيخه عبد الكريم القنوي الامدي عن الشيخ محمد اليماني الازهري وهو عن العلامة خليل اللقاني ومحمد الزرقاني المالكي و الشيخ احمد الشافعي والاول عن ابراهيم اللقاني عن الشيخ سالم السهروي عن نجم الدين القبطي عن زكريا الانحصاري عن الحافظ

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

عثمان الديوركي عن الفاضل النتاري القيصري عن مولينا رجب
افندي الامدي شارح طريقة المحمدية عن التحرير صاحب التحرير
عبد الرحمن الامدي مولينا منلا چلي الامدي ومحيى الدين وهما عن
محمد الشرويني عن مولينا حسين الخلخالي عن مولينا ميرزاجان عن
الفاضل جمال الدين محمود الشيرازي عن العلامة جلال الدين
الدوالي عن محيى الدين الكشكناري عن استاذ العالم خاتم المحققين
وسيد المدققين السيد الشريف الجرجاني عن مولينا مباركشاه عن
المحقق قطب الدين الرازي عن العلامة قطب الدين الشيرازي عن
نصير الطوسي عن الكاتب القزويني عن الامام فخر الدين الرازي
عن الامام حجة الاسلام الغزالي عن ابي المعالي عبد الملك ابن
يوسف الجويني عن الامام الهمام ابي طالب المثلي وأخذ ذلك الجهد
العارف عالم التفسير والفقهاء التنوير عن الشيخ اسماعيل القنوي
وهو عن شيخه عبد الكريم القنوي الامدي عن الشيخ محمد البمان
الازهري عن الشيخ عبد الحفي والشيخ عبد الرحيم فالشيخ عبد
الرحيم عن الثوري وهو عن عمر ابن نعم صاحب النهر والشيخ
عبد الحفي عن علي المقدسي وهما عن العلامة شهاب الدين احمد ابن
لونس الشهير بالشبلي عن العلامة عبد البر بن شحنة عن المحقق
الامام الكمال ابن الهمام عن الشيخ سراج الدين عمر ابن علي
الكناري الشهير بقارئ الهداية عن الشيخ علاء الدين السيرافي عن

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

الى السماء بسلسلة مولاة منها من الرحمن فهذا اصدق قائل على انه
اكثر نائل ما لم ينله الفحول ولذلك رفع كما رفع عيسى الرسول
على نبينا وعليه السلام السيد حافظ احمد شاكر بن الخليل
الاسلامبولي آمنه الله بلطفه الخفي والجلي كما اجاز له الجامع بين
علم الباطن والظاهر والبحر الزاخر فريد عصره ووحيد دهره نادرة
زمانه وعلامة وقته وآوانه فارس ميدان التحقيق ومالك نواحي
التدقيق وكان صاحب آيات وسباغ غايات قدوة العلماء ورئيس
القراء الشيخ محمد غالب بن القاضي محمد امين الاسلامبولي افاض
المولى على ضريحه اسجال سيب لطفه الخفي والجلي كما اجاز له
علامة الروم والسباح في لجة العلوم الشيخ سليمان ابن حسن
الكريدي آمنه الديان باحسانه السرمدي حسبما اجاز له الخير
الكامل والبحر الشامل الشيخ ابراهيم الاسبيري عفى عنه الملك
الباري حسبما اجازه الخريز الفاضل علي الفكري الأخصحوي
مناظرة القوي حسبما اجاز له الجهبذ الاديب والنصير في الاديب
المؤلف الخبير ومترجم السيد الكبير محمد العيتابي حين عن الأخذ
القابي مجازا له في عامة العلوم عن علامة العرب والعجم والروم وقدم
القروم كباثف اسرار التأويل ومحشي انوار التزويل لناصر الدين
البيضاوي حافظ كلام الله الشيخ اسماعيل القنوي و هو اخذ عن
الفاضل الكامل الشيخ عبد الكريم القنوي الامدي وهو عن الشيخ

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

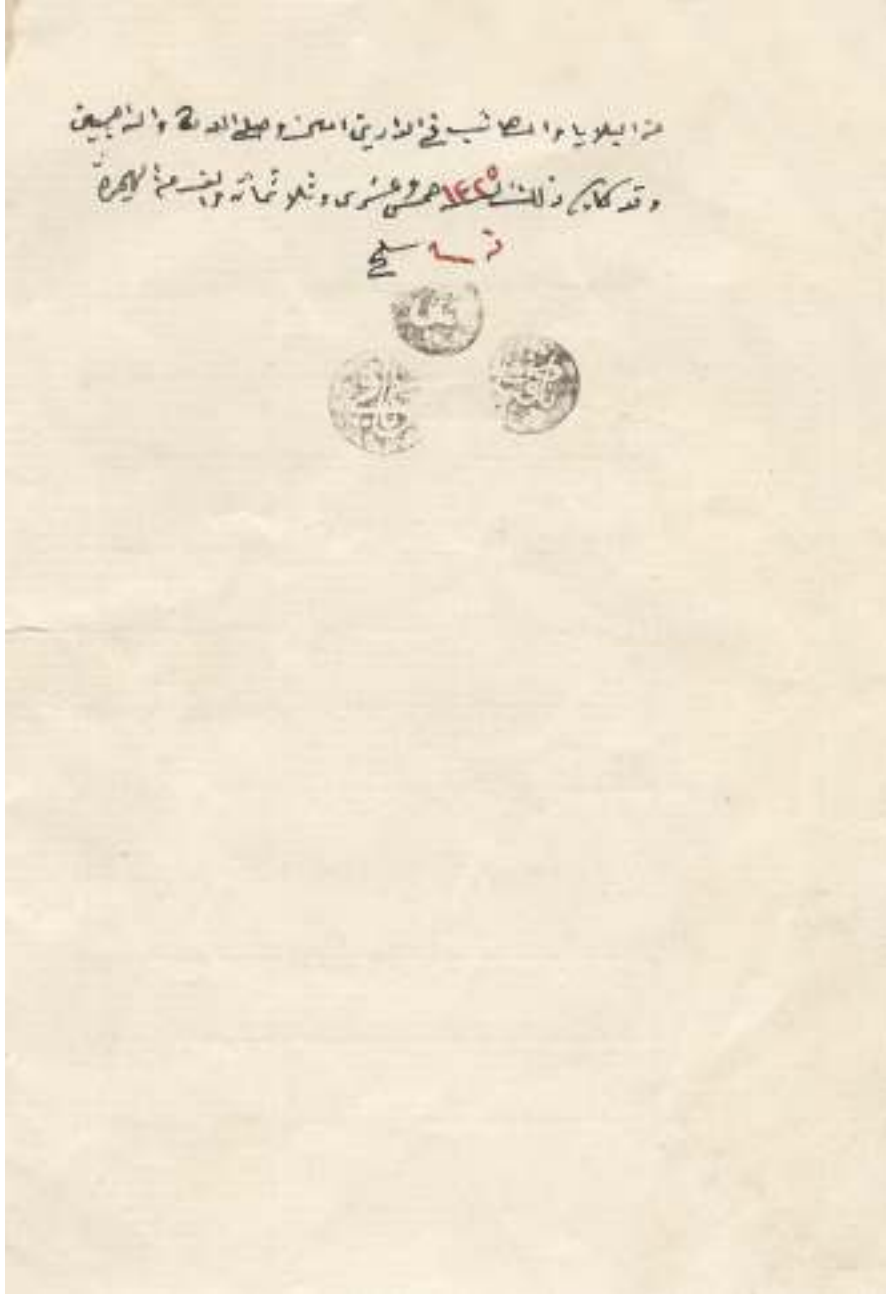
المولى بلطفه العالي هذا المسكين ولازم تقرير درسه منذ شهرين وستين بعد ما اجازني الاولى واطالني الطولى التي تجندت بما بتوفيق من له المجد والبهاء في سنة تسع وعشرين وثلاثمائة والالف من هجرة من له العز والشرف وعمان باطنه اللؤلؤ والصدف لينتظم سلك الاسناد ليتخذ سببا له لما قيل من لا سند له كمن لا نسب له واستفاد لدي نظريات العلوم وفطرياتها بقوة فكره الصائب وجودة ذهنه الناقد واستوعى مزايا المنقول والمعقول واستولى بحيايا الفروع والاصول ثم استجاز ان يروي ما تلقاه لدي ويسند ما صح عني الي فحسبته اهلا للنقل والرواية راغبا عن البدعة والغواية فباعثبار الشروط التامة اجزت له اجازة عامة في اجازتي الثانية كما مر مني الافادة بجزيل عطاء الله الذي قطوف توفيقاته الدانية على ان يقدم المقدمات والمباني التي لا محيص عنها في الآخر والبادي محتسبا بما الاجر الدائم والزخر القائم كما اجاز لي العالم العامل الكامل الخبير الذي هو منبع علوم العلماء ومطلع شمس الفضلاء وسلطان المحققين وبرهان المدققين صاحب النفس المطمئنة مخزن الملكات السنوية قطب زمانه ونعمان اوانه عدم الاشتباه احق ان يقال في حقه ما من مقصد الا وهو في المعني وما من مطلب الا وهو فيه الإوحدى الا وهو ثالث النيرين شيخنا الذي رؤي في المنام ليلة وفاته الذي هو كان من اصعب الالام ان عمودا من اعمد جامع فاتح سلطان رفع

النقل والعقل شاهدان سويان بان العالم والجاهل ضدان لا يستويان
ولذا قال عز و جل في كتابه المكنون هل يستوي الذين يعلمون
والذين لا يعلمون وما يستوي الاعمى والبصير ولا يبيك مثل خبير
وورد في الاثر الماثور من نعيم البشر ان الغدوة والروحة في طلب
العلم خير من الجهاد في سبيل الله وتضع الملائكة اجنتها رضاء بما
يصنع وان العالم يستغفر له من في السموات والارض حتى الحيتان
في اليم والابخار في هذا الباب كثيرة والآثار فيه بثرة ويتبعها من
تذكر واهتدى والسلام على من اتبع الهدى والعلم ملكة يملك بها
الانسان الفاضل على الملك حتى على قدره على الفلك ويفوح نشر
هذا النعماء من حديقته وعلم آدم الاسماء وهو متخالف الانواع
طويل الذيل مدير الباع واشرفها علوم الشرع والدين ويدور عليها
سعادة الدارين وينشرح لها صدور الاذارين ومن ثمة لن تزال طائفة
من اولي النهى متناولة لها و لو بين النجم والها وترى اعزة الرجال
تشد لطلبها الرجال ويسيروا الى منازلها النجوم في السماء يتغنون
الفضل ليهدوا به الضلال في الظلماء نبلا شرف من تعلم و علم
كما اشار اليه فخر العالم صلى الله عليه وسلم بقوله لأن يهدي الله
بك رجلاً خير لك من حمر النعم ومنهم صاحب الذهن الثاقب
والفكر الثاقب الفطن الألعبي والذكوي اللوزعي ذو الفهم الوقاد
والطبع النقاد محمد امين افندي ابن اشرف افندي المرعشي اكرمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي شرح صدور العلماء لأنوار العلوم النافعة ووشح
 تخورهم بجواهر الفنون اللامعة وبسط موائد جوده الناطقة برحوب
 وجوده ووسع كل شيء علماً وأحاط بالعالمين برأ ونعماً ودل على
 إحاطة علمه وكمال قدرته بديع مصنوعاته من موضوعاته
 ومرفوعاته وما يعرب عن علمه مثقال ذرة في الأرض ولا في السماء
 ولا يحيطون بشيء من علمه إلا بما شاء فسبحان من تاهت الأوهام
 في بديع صنعه وقدراته وباهت الأحلام بإبداء العجز عن اكتناه
 ذاته وعرفان سريره نشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
 شهادة الملائكة و اولوالعلم ونشهد ان سيدنا محمدا عبده ورسوله
 الذي شهد بعلو شأنه وسمو مكانه البدر البسيم ونصلي على احسن
 البرية خلقا واکرمهم نسباً وخلقاً المبعوث لتتميم مكارم الشيم
 وتقويم مناهج الحكم وعلى عثرته مفاتيح الفضل وفضل الخطاب
 وصحابه مصابيح الاهتداء لاولي الالباب اما بعد فان احسن ما
 يتغنى و يطلب وانفس ما يشتهي ويرغب جوهر العلم يقدم العاقل
 على الجاهل وبه يترقى المرء الى اعلى المنازل ويهتدي الى المطلوب
 ويهاب في القلوب حتى ان العجم من النعم بهه بني آدم ويوقر
 الاجلاف الشيوخ لما وجدوا لهم في العرفان الرسوخ وبالجملة ان

Mehmet Emin (Vezir Fahı – Alparslan) İcâzetnâmesi

Kanadıkırık Mustafa Efendi'nin İcazetnamesi

وختم خواجه كان ورد منسوباً للشايخ العظام مخصوص الفقهاء منهم
ولمن اذنوا من الصلحاء، معروف بعظم الخير والبركة واستجابة الدعاء،
ليؤاظبوا عليها في الاوقات المباركة يهبون ثوابه لارواحهم المقدسة
وتوسلون بهم في قضاء المهمات وان لم يكن من دعائم طريقتهم
يختم في مجلس بلا فصل وليقرأ فرداً واحداً وليكن المهمات
شرعية وفعوية ويتناول بعده حلواً تفتاً ولا

وهو سوره الفاتحة ثم الصلوة ثم الفتح لك
ثم الاخلاص ثم الفتح ثم الصلوات

وانما تفتير الله لك الفقير القدير تراباً قدماً تفتلاً، وتغيير تعالى
العلماء، ثم اهل السنه والجماعة الحنفية كما تزيديت مدحهم الله تعالى
بالعبادة السرمديه المصححة النورية ابن احمد قندلي بن محمد قندلي
المعريف بقندلي قوله تارة المرعنة مولد وموطننا محمد الله تعالى
وابديه وقت تسميته بقارة استغارة ونسباً ومهره وقوله و

للحكمة النبوة المشار اليها بقوله تكا فيما رحمة من الله لنت لهم
 الآية وليكن ظنك للكل على حسن واياك وسوء الظن بالمؤمنين
 سيما الطلبة العالم لانك بهم تكون عزيزا في الدارين واستر
 عيوبهم واعف عن ذلاتهم وقدم رسم على جميع مهماتك ولا
 تغير اعتقادك في حقهم بكل ما طنت فيهم عسى ان تكون لهم
 نوابيا عن جنيد قدس سره اذا ظهر لك من اخيك عيب فاطلب
 له سبعين بابا من العذر والناويل فان افضح فيها والآفة
 نفسك باللوم فان لا ينس الرجل ان حيث لم تقبل سبعين عذرا
 وبالجملة فاجتهد على تعمير او فائق بطاعة تكا وانظر في وصايا
 السلف كوصايا ابن خنيفة لابي يوسف في آخر الاشباه ولا ينجم
 وله شرح يقال له ربة النصائح وتليد يوسف السمنى رحمه الله
 وقد ألف الاستاد الخادمي رسالة جمع فيها نصائح الاولين و
 الآخرين وفقنا الله تكا لخلوصها النصيحة سهلا والمشكل قبولها

وتم

فان الله مع المتقين وهو مقام الولاية الاولياء ان الله
 ولي المتقين وهو الذي مناط قبول اهل الطاعات
 فانما يتقبل الله من المتقين فمن ظفر التقوى فان الرياسة
 في الدنيا والدين قدم عليها وعلى الرعة والعفة والاستقامة
 بالخشية والرضا والشواضع والرافة والشفقة سيما
 للضعفاء والفقراء وليكن معاملتك مع الكل على نبيج قوله
 عليه السلام افضل الفضائل ان تصل من قطعك وتعطي من حرمك
 وتصغ عن ظلمك وتحسن من اساء اليك وعلى طريق
 ما نقل من لقمان واذكر اثنين وانس من اثنين اما اللذان
 ان تذكرهما فالله والموت واما اللذان تنساها فاحسانك الى الغير
 واسانة الغير اليك وقد قيل من ثمرات هذا صبرورة العدو
 خيلا وقال بعضهم هذه حيلة جديدة في التخلص عن محن
 العدو والمخايف ودوام السلامة والراحة وقيل وهو مضمون

تلميذ امام الائمة سراج الامة الجليلي بن نافع بن ثابت
 رحمة الله عليه رحمة واسعة تلميذ حماد بن ابي سليمان
 تلميذ ابراهيم بن زيد النخعي تلميذ علقمة بن زيد و ابي عبد
 الرحمن عبد الله ابن حبيب - والاولان اخذوا عن عبد الله
 ابن مسعود - والثالث عن علي ابن ابي طالب وهم عن
 خاتم النبيين ورسول رب العالمين صلى الله تعالى عليه
 وعلى آله وسلم تسليماً اوصى نفسه الخاتمة المسرفة
 وانيك مع جميع الاخوان بصرف ريعان العمر الى اقاص
 ما يعنى والتكليف بترك ما لا يعنى الذي لا يترك ذلك الا
 بانقاء كل ما لا بأس به فحينئذ يحصل الامتثال بقوله تعالى
 اتقوا الله تعالى حق تقاته ويتحقق الاكرمية الالهية
 على فحج قوله تعالى ان اكرمكم عند الله اتقاكم فاذن تفوز
 الى رتبة القرية المعنوية ومرتبة المعينة الالهية

فان

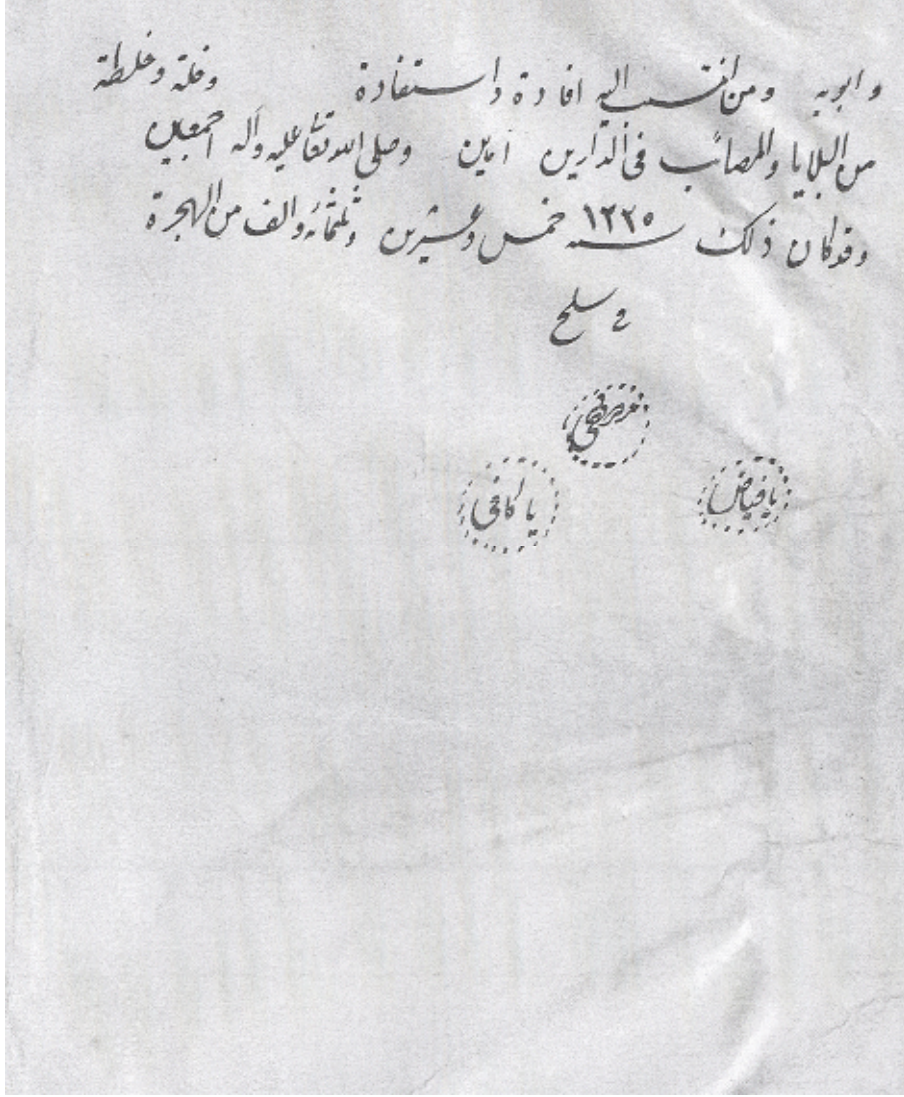
ذكره العلوم عن الفاضل العلامة احمد القاز آبادي عن الفاضل
 التفسير العارف الرباني مولينا علي الكوراني تلميذ العلامة
 زين العابدين الكوراني وهو تلميذ المولى الشيخ عبد الله
 الجزري تلميذ مولينا احمد المجل تلميذ مولينا ميرزا جان الشيرازي
 تلميذ المحقق جلال الدين الدواني تلميذ محي الدين الكوسخاري
 تلميذ استاذ البشر المحقق الشريف العلامة الجرجاني تلميذ مولينا
 مباركة شاه تلميذ المحقق قطب الدين الرازي تلميذ العلامة
 الشيرازي تلميذ الكاتب القروي تلميذ الامام فخر الدين الرازي
 تلميذ الامام حجة الاسلام الغزالي تلميذ امام الحرمين تلميذ
 والده ابى الطيب ابن محمد بن سليمان الصعلوكي تلميذ ابى اسحاق
 ابراهيم المروزي تلميذ ابى القباس احمد تلميذ ابى القاسم عثمان
 تلميذ ابى ابراهيم اسماعيل تلميذ الامام ابى عبد الله محمد بن ادريس
 الشافعي رحمه الله تعالى تلميذ الامام محمد بن حسن الشيباني

الشيخ العالم الكامل والخبر الفاضل السيد الحاج عمر الخزرجي
 والشيخ الحرير اللمعي السيد محمد أبو سعيد المدني وقد اجاز
 لهما ولمحمد الامين المزبور ابوه العارف بالله الواصل الى الله
 شيخ المشايخ وشمس المعارف السيد محمد أبو سعيد الحادمي
 قدس الله سره ورفع قدره وقد اجاز له والده الشيخ مصطفى
 الحادمي بالكنتنة عن محمد الطرسوسي عن محمد ابن علي الكامل
 عن خير الدين الديلمي عن احمد بن محمد عبد العال عن والده
 عن شيخ الاسلام زكريا الانصاري عن ابن الحجر العسقلاني
 عن بهان الدين عن العاقمة ابن الشيخة عن سراج الدين
 عن ابى الوقت عبد الاول عن ابى الحسن عبد الرحمان الرادوي
 عن عبد الله السرخسي عن محمد ابن يوسف القبريسي
 عن محمد ابن اسماعيل الجاروي رحمه الله تعالى متصلا الى النبي
 صلى الله تعالى عليه وسلم وقد اخذ ابو سعيد الحادمي المتقدم

ذكره

تفسيراً وحديثاً وما يتعلق بهما من العلوم الشرعية والآلية
والحكيمية حسبما اجازني بحر العلوم قطب زمانه و
نعمان اوانه سيد الفضلاء عديم الاشباه المولى بالاستبانه
بحر العرفان المعنى الثمير سبحان البيان الحاج محمد صالح
العرف بابا الحاج طرون افندي ابن محمد ابن ابراهيم القيصري
مولداً وموطناً وقد اجاز له فريد عصره وفضلاء دهره
الحافظ قاسم ابن الشيخ الحاج محمود القيصري مولداً
وموطناً روح الله تعالى روحه ونور ضريحه وقد اجاز
له مالك فنون العصر فريد كمال الدهر الحاج عثمان ابن
مصطفى الاقشهرى مولداً والقيصري موطناً والعالم
الفاضل والزاهد الكامل صاحب النفس المضمنة المهور
ظاهره وباطنه مولينا ومن كل الوجوه اولينا من سلالة طيبة
ظاهرة اعني به السيد محمد امين الخارمي وقد اجاز للاقول

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ جَعَلَ مَدَادَ الْعُلَمَاءِ اَفْضَلَ مِنْ رَمَادِ
 الشَّهَدَاءِ وَالصَّلَاةَ عَلٰی مَنْ اَوْرَثَنَا الْعِلْمَ وَالرَّهْبَانَ وَ
 عَلٰی اَهْلِ وَاَصْحَابِهِ الَّذِیْنَ لَهُمْ اَهْلُ النَّقْلِ وَبَعْدَ فَلَمَّا
 مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی بِالْکَمَالِ الْعِلْمِیَّةِ وَالْمَحَالَاتِ الْعِلْمِیَّةِ
 عَلٰی الْاَخِ الصَّالِحِ اللَّیْسِبِ وَالْمَخْلَصِ الْمُنِیْبِ السَّیِّدِ
 رَافِعِ بْنِ السَّیِّدِ الْیَاسِ الْمَرْعِشِيِّ مَوْلِدًا وَمَوْطِنًا
 وَفَقِیْهُ اللّٰهُ تَعَالٰی لِمَا یُحِبُّهُ وَیَرْضَاهُ وَجَعَلَ اَخْرَاجَهُ
 خَیْرًا مِنْ اَوْلَادِهِ اسْتِجَازَةً مِنْیْ فَاجْزَتْهُ اِجَازَةً بِهَبِیَّةٍ
 بِرَوَايَةٍ عَنْیَ مَا یَجُوزُ لِيْ وَعَنْیَ مَا رَوَيْتَهُ

İlyaszâde Re' fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

وانظر في وما اسلف كوصايا ابي حنيفة لابي يوسف في اخرا الاسماء
ولانه حماد ولم يشرح يقال له زبدة النفايح وتميذه يوسف السمتي رحمهم الله تعالى
وقد الف الاستاذ النجاشي رسالة جمع فيها نفايح الاولين والآخرين
وقفا الله تعالى مخلوصها النصيحة سهل المشكل قولها وختم خواجكان ودر مسوب
للمشايع العظام ومخصوص لفقراهم ولمن اذنوا من الصلحا معروف بقطم الخبز والبركة
واستجابة الدعاء لوطبون عليها في الاوقات المباركة يهبون ثوابه لارواحهم
المقدسة ويوسلون به في قضاء المهمات وان لم يكن من دعائم طريقتهم
يختم في مجلس الفاضل ويقرا فردا وجمعا ولكن المهمات شرعية او فرعية فينادول
بعده حلوا تقالا
و هو سورة الفاتحة شم العبد
شم الصلوات شم العبد
شم الفاتحة شم العبد
شم الاطمان شم العبد
ثم الفاتحة شم العبد
ثم الصلوات شم العبد

انا الفقير الى الله تعالى الغني القدير تراس اقدم الفضلا وغار نعال العلماء من اهل السنة
والجملة الخفية المازنية امد بهم الله تعالى بسعادة السوية المصطفى فوزي بن احمد بن
بن محمد بن العريف بقناري زياره المرعشي مولد او موطن سلمه الله تعالى

Ilyaszâde Re'fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

فانما يقبل الله من المتقين فمن ظفر التقوى فاز بالرياسة في الدنيا والدين
قدم عليها وعلى الرعة والعفة والاستقامة الخشية والرضا والمواضع
والرافة والسفة سيما للضعفاء والفقراء ولكن معاملتك مع الكل
على نزيج قوله عليه السلام افضل العوائل ان تصل من قطعك وتعطي من حرمك
وتصفح عن ظلمك وتس من اسأ اليك وعلى طريق ما نقل من لغمان واذا ذكر
اثنين ونس من اثنين اما اللذان ان ذكرهما فانه الموت واما اللذان
تساها فاسأك الى الغير واسأ الغير اليك وقيل من ثمرات هذا الصيرة
العدو خليلا وقال بعضهم من حبة جديق في القلص عن محن العدو والمخايف
ودوام السلامة والراحة اوقيل وهو مضمون الحكمة النبوة المشريفة بقوله تعالى
فما رحمة من الله لنت لهم الآية ولكن ظنك لكل على حسن واياك
وسوا الظن بالمؤمنين سيما لطلبة العلوم لانت بهم تون عزيزا في الارين
واستر عيوبهم واعف عن زلاتهم وقدم در سهم على جميع مهامك ولا تغير
اعتقادك في حقهم بكل ما ظنت فيهم عسى ان تكون لهم تاولا عن حبيد
قد سره اذا ظهر لك من اخيك عيب فاطلب له سبعين ابا
من العذر والتاويل فان اضح فيها والافح نفسك باليوم قالا ابي الرجل
انت حيث لم تقبل سبعين عذرا وبجملته فاجهد على تغيير او فانت بطاعة قضا

Ilyaszâde Re'fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

قطب الدين الرازي تلميذ العلامة الشيرازي تلميذ الكاتقزويني تلميذ الامام
 فخر الدين الرازي تلميذ الامام حجة الاسلام الغزالي تلميذ امام الحرمين تلميذ والده
 ابي الطيب ابن محمد بن سليمان الصعدي تلميذ ابي اسحاق ابراهيم المدوني
 تلميذ ابي العباس احمد تلميذ ابي العباس عثمان تلميذ ابي ابراهيم اسماعيل تلميذ الامام
 ابي عبد الله محمد بن ادريس الشافعي رحمه الله تعالى تلميذ الامام محمد بن الحسين الشيباني
 تلميذ امام الائمة سراج الائمة ابي حنيفة نعمان بن ثابت رحمه الله عليه رحمه واسعة
 تلميذ حماد بن ابي سليمان تلميذ ابراهيم بن زهير النخعي تلميذ علقمة بن زبير و ابي عبد الرحمن عبد الله
 ابن جيب والاولان اخذوا عن عبد الله بن مسعود والثالث عن علي بن ابي طالب
 واهم عن خاتم النبیین ورسول رب العالمین صلی الله تعالی علیه وعلی آله وسلم سنبأ
 اوصی نفسی النخاطة المفسرة وایک من جمیع الاخوان بصرف ربعان الحکم
 الی اقتضی ما یعنی والتکلف بترک ما لا یعنی الذی لا یترک ذلک الا
 بانقار کل الایمان فینفذ یحصل الامثال بقوله تعالی انقلوا الله تعالی
 حق تقاته یتحقق الاکرمية الالهية علی نهج قوله تعالی ان اکرم عند الله اتقاکم
 فاوزن تفوز الی رتبة القرية المعنوية ومرتبة الجنة الالهية فان المدح المصنوع
 وهو مقام الولاية الاولیاء ان الله ولی المؤمنین وهو الذی منوط قبول اهل الطاعات

Ilyaszâde Re'fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

من سلاله طيبة طاهرة: اعني السيد محمد بن النجاشي وقد اجاز للاول الشيخ
 العالم الكامل والحجرات الفاضل السيد الحاج عمر الخريزيني والشيخ الفخر المصفي
 السيد محمد ابو جعفر المدني وقد اجاز لهما والمحمود نور ابوه العارف بالله التواصل
 الى الله شيخ المشايخ شمس المعارف السيد محمد ابو جعفر النجاشي سنة
 خمس السمره ورفع قدره وقد اجاز له والشيخ مرفعي النجاشي كاتب
 عن محمد الطرسوسي عن محمد بن علي الكامل عن خير الدين البيهقي عن احمد بن محمد بن محمد بن
 عن والي عن شيخ الاسلام زكريا الانصاري عن ابن حجر العسقلاني عن ابي الحسن
 عن العلالة ابن الشحنة عن ابراهيم بن محمد بن عبد الله عن ابي الحسن
 عبد الرحمن الراودي عن عبد الله بن موسى عن محمد بن يوسف القزويني عن محمد بن ابي
 البخاري ربهما الله تعالى مصلاً الى النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وقد اخذ
 ابو سعيد النجاشي المتقدم ذكره العلوم عن الفاضل العلالة احمد القارز آبادي عن الفاضل
 التفتيزي العارف الرباني مولانا علي الكوراني تلميذ العلالة زين العابدين الكوراني
 وهو تلميذ المولى شيخ عبد الله المجرزي تلميذ مولانا احمد المجل تلميذ مولانا ميرزا جلال الشيرازي
 تلميذ المحقق طلال الدين الرواني تلميذ محي الدين الكوسكاري تلميذ استاذ
 البشر المحقق الشريف العلالة المجرجاني تلميذ مولانا مبارك شاه تلميذ المحقق

İlyaszâde Re'fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي جعل مراد العلماء فضل من ربه أشدها والصلوات على من أورشنا العلم
 والهدى وعلى له وصحابه الذين هم أهل التقى وبعد فلما من الله تعالى بالكمال العلمية
 والحجرات العلية على الأمام الصالح السيب والمخلص المنيب السيد رافت بن السيد
 المرعشي مولدًا وموطنًا وفقهًا سد تعالما ليحبه ويرضاه جعل أخراة خيرا من أولاده
 استجاز منى فاجزته اجازة مبهمة برواية عنى بجوزلى وعنى مارونية تقبيرا وحديثا
 وتعلق بها من العلوم السيرة والالاية والحكمة حبا اجازنى بحر العلوم وقطب زمانه
 ونعمان اوانه الفضلاء عديم الأسباب المولى الاستباه بحر العرفا المسمى التفرير
 سجا اليا الحاج محمد صالح العريف بالحاج طرون افندى بن محمد بن ابراهيم القيصرى
 مولدًا وموطنًا وقد اجازله فريغصره وفضلًا دهره الحافظ قاسم ابن الشيخ الحاج
 محمود القيصرى مولدًا وموطنًا روح الله تعالى روحه ونور ضريحه وقد اجازله ماكن فنون العصر
 فريد كل الدهر الحاج عثمان بن مصطفى الأشهرى مولدًا والقيصرى موطنًا والعالم الفاعل
 والزاهد الكامل صاحب النفس المطمئنة لمحمودنا بهر وبلنة موينا ومن كل الوجوه اولينا

İlyaszâde Re'fet (Rafet Seçkin) Efendi'nin İcâzetnâmesi

بكل ما طنت فيهم

عسى ان يكون اللهم تأويل * عن
جنيد قدس سره اذا ظهرك من اخيك
عيب فطلبك سبعين بابا من العذر والتأويل
فان اتضح فيها والا فعد نفسك باللوم قائلا
بئس الرجل انت حيث لم تقبل سبعين عذرا *
وبالجملة فاجتهد على تعيير اوقاتك في طاعته تعالى
* وانظر في وصايا السلف كوصايا ابي حنيفة
لأبي يوسف في آخر الاشياء ولأبنة عماد * وله
شرح يقال له زبدة النصائح * وتلميذه يوسف
السمي رحمه الله تعالى * وقد ألف الاستاد الحادى
رسالة جمع فيها نصائح الاولين والآخرين
وفقنا الله تعالى لحلوها * النصيحة سهل
والمشاكل قبولها * سبحان
ربك رب العزة

عما

وعلى طريق ما نقل
 عن لقمان واذكر اثنين و
 انس اثنين * اما اللذان تذكرهما فالله
 والموت * واما اللذان تنسيهما فأحسنك
 الى الغير واسائة الغير اليك * وقد قيل من
 ثمرات هذا صيرورة العدو نظيلا * وقال
 بعضهم هذه حلية جديدة في التخلص عن محن العدو
 والمخالف * ودوام السلامة والراحة * قيل هو مضمون
 الحكمة النبوية المشتمل عليها بقوله تعالا فيما رحمة من الله
 لنت لهم الآية * وليكن ظنك للكل على حسن *
 واياك وسوء الظن بالمؤمنين * سيما بطلبة العلوم
 لأنك بهم تكون عزيزا في الدارين * واستر
 عيوبهم * واعف عن نكاتهم * وقدم
 درسم على جميع ملهاتك * ولا تفتبر
 اعتقادك في حقهم *

تفوز الى سرتبة القرية
 المعنوية * ومرتبة المعية
 الالهية * فان الله مع المتقين
 * وهو مقام الولاية للاولياء * لان
 الله تعالى ولي المتقين * وهو الذي مناط
 قبول الطاعات * فاما يتقبل الله من المتقين
 * فمن ظفر بالتقوى فاز بالرياسة في الدنيا
 والدين * فدم عليها وعلى الرعة والعفة و
 الاستقامة بالخشية والرضاء * والتواضع
 والرافة والشفقة * سيما للضعفاء والفقراء
 * وليكن معاملتكم مع الكل على نهج قوله
 عليه السلام افضل الفضلاء ان تصل
 من قطعك * وتعطي من حرمك
 وتصفح عن ظلمك * وتحسن
 عن اساء اليك

وعلى

وهو عن جبريل عليه السلام
 وهو عن الله تعالى
 عز وجل قوله
 عن العيوب
 والنقائص
 والعلل
 صح

و**ابي عبد الرحمن ابن عبد الله**
ابن حبيب * **والاولان اخذا**
عن عبد الله بن مسعود * **والثالث**
عن علي بن ابي طالب * **وهم عن خاتم**
النبيين * **ورسول رب العالمين** * **محمد**
مصطفى صلى الله تعالى عليه وعلى آله واصحابه
وسلم تسليما دائما * **ثم اوصى نفسه الحاطئة**
المسرفة واياك مع جميع الاخوان بصرف زيار
العرالى اقتناص ما يعنى * **والتكلف بترك**
مالا يعنى * **ولا يتيسر ذلك الا باقضاء كل**
مالا باس به * **فحينئذ يحصل الامثال** *
يقوله تعالى * **اتقوا الله حق تقاته** *
ويحقق الاكرمية الا لهية على نزع
قوله تعالى * **ان اكرمكم عند الله**
اتقاكم * **فاذن**

الامام فخر الدين
 الزينبي * تلميذ الامام حجة
 الاسلام الغزالي * تلميذ الامام الحارثي
 تلميذ والده ابو الطيب ابن محمد بن سليمان
 الصعلوكي * تلميذ ابو اسحق ابراهيم المروزي
 * تلميذ ابو العباس احمد * تلميذ ابو القاسم
 عثمان * تلميذ ابو ابراهيم اسماعيل * تلميذ
 الامام ابو عبد الله محمد بن ادريس الشافعي *
 تلميذ الامام محمد بن حسن الشيباني * تلميذ
 الامام الائمة * سراج الامة * ابو حنيفة
 نعمان بن ثابت رحمه الله تعالى رحمة واسعة
 * تلميذ حماد بن ابي سليمان * تلميذ
 ابراهيم زريد النخعي * تلميذ علقمة
 ابن زريد * وابي عبد الرحمن
 ابن الاسود ابن زريد

وابي عبد الرحمن

القبرسي * عن محمد بن
 اسماعيل البخاري * رحمه الله
 متصلا الى النبي صلى الله عليه وسلم *
 وقد اخذ ابو سعيد الخدري الماتر ذكره العلوم *
 عن الفاضل العلامة احمد القاسم آبادي * عن
 الفاضل التفسيري * عن العارف الرباني * مولينا
 علي الكوراني * تلميذ العلامة بزين العابدين الكوراني
 * وهو تلميذ المولى عبد الله الجزيني * تلميذ مولينا
 احمد النخعي * تلميذ مولينا ميرزا جان الشيرازي
 * تلميذ المحقق جلاء الدين الدواني * تلميذ
 محي الدين الكوسكناري * تلميذ استاذ البشر
 المحقق الشريف العلامة المرجاني * تلميذ
 مولينا مبارك شاه * تلميذ المحقق قطب
 الدين الرازي * تلميذ الكاتب
 القزويني * تلميذ

السيد محمد

سعيد المدينى وقد اجازته

لها ولمحمد امين المزبور ابوه العارف بالله

الواصل الى الله شيخ المشايخ وشمس

المعارف السيد ابو سعيد الحادى قدس

الله سره ورفع قدره وقد اجازته والده الشيخ

مصطفى الحادى بالكتب الستة عن محمد الطوسى

عن محمد بن على الكامل عن خير الدين الديلمى

عن احمد بن العال عن والده عن شيخ الاسلام

زكريا الانصارى عن ابن حجر العسقلانى عن

برهان الدين عن العلامة ابن الشحنة عن

سراج الدين الزبيرى عن ابى الوقت

عبد الاول عن ابى الحسن عبد الرحمن

الراودى عن عبد الله السرخسى

عن محمد بن يوسف

القبرى

Hakkı Hoca (Tanrıkulu)'nın İcâzetnâmesi

سراج الله تعالى
 بروحه ونور مرقده في الغداة
 والعشي * العريف بضائى نزاده
 * نزاده تعالى نزاده في العقبى واللياقة
 * وانا له تعالى الحسنى والزيادة * وقد
 اجازله افضل الفضلاء الزاهدين * واكمل
 العلماء العابدين * الشيخ اسماعيل افندى المرشى
 سراج الله بروحه * ونور مضيجه في الغدو
 والعشي * وقد اجازله قطب العلماء العاملين *
 وعمدة الفضلاء الكاملين * كاشف المشكلات
 * فاتح المغلقات * السيد الحاج محمد صالح
 القيصرى مولداً وموطناً العريف بالحاج
 طورون افندى * رحمه الله تعالى *
 وقد اجازله بحر العلوم قطب زمانه
 * ونعمان اوانه *

والمحالات العملية

على لآخ الصالآ اللبب *

الصاوق المخلص المنبب *

خالق ابراهم حقى بن الحاج احمدهلمى

العرىف بمحمء باشا نراءه المرعشى مولءاً و

موطننا * و فقه الله تعالى لما يحبه ويرضاه

* و جعل آخرة خيراً من اولاه * استجمان

منى فاجزته اجازة ببلية * برواية عنى ما يجوز

لى * وعنى ما روته تفسيراً و هدينا * وما

يتعلق بهما من العلوم الشرعية والالية والحكمة

حسبما اجازلى والدى المرحوم مولينا شمس

للعارف الالهية * و بحر العلوم النبوية

* و افضل العلماء الربانية *

الشيخ السيد الحاج الحافظ محمد

امين افندى المرعشى

Hakkı Hoca (Tanrıku)ʼnin İcâzetnâmesi

